

ภาคที่หนึ่ง

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา

บทที่ ๑

บททั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญา

ความหมายของสนธิสัญญา

ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ สนธิสัญญาหมายความว่า "ความตกลงระหว่างประเทศซึ่งได้ทำกันระหว่างรัฐในรูปสถาบันอันถาวร และโดยกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะรวมอยู่ในตราสารฉบับเดียวหรือตราสารที่เกี่ยวข้องสองฉบับหรือกว่านั้นและไม่ว่าจะมีชื่อเฉพาะอย่างใดก็ตาม" (๑)

นอกจากนั้น นักกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้ให้นิยามคำว่า "สนธิสัญญา" ไว้ต่าง ๆ กัน ดังเช่น

วัทเทล ว่า สนธิสัญญา ก็คือกติกาสัญญาที่ได้ทำขึ้น เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยมหาอำนาจต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการตลอดไป หรือสำหรับเวลาหนึ่งเวลาใด (๒)

กอลเบินโฮม ว่า "สนธิสัญญา" ระหว่างประเทศได้แก่ อนุสัญญาหรือสัญญาต่าง ๆ ระหว่างรัฐตั้งแต่สองรัฐขึ้นไป ว่าด้วยเรื่องอันเป็นผลประโยชน์ต่าง ๆ กัน" (๓)

คาลโว ว่า "สนธิสัญญา" คือกรรมสาร เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผูกพันระหว่างประชาชาติสองประชาชาติหรือมากกว่านั้น หรือเป็นการยืนยันถึงข้อผูกพันและสิทธิความสัมพันธ์ที่เนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติหรือธรรมเนียมประเพณี หรือเป็นการนำมาซึ่งการเพิ่มเติมหรือการจำกัดข้อผูกพันหรือสิทธินั้น ๆ แต่ในกรณีใด ๆ ก็ตาม สนธิสัญญาย่อมมีลักษณะเป็นข้อผูกพันซึ่งผูกมัดอย่างถาวร" (๔)

(๑) ดู อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๒ วรรค ๑ ก.
(๒) ดู Vattel, Le Droit des Gens, Tome II (1863), P. 136
(๓) ดู Oppenheim, International Law, Vol. I, 8th Edition, 1955, P. 877
(๔) ดู Calvo, Le Droit International, Tome III, 1896, P. 351

แฮคเวอร์ท โคอังกบนิยามของนักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีชื่อเสียงบางท่าน
ไว้ใน Digest of International Law ดังนี้^(๔)

แกรนด์ลีย์ ว่า "สนธิสัญญา คือ สัญญาระหว่างรัฐ"^(๕)

วิลสัน ว่า "คำว่า สนธิสัญญา นั้น ได้ใช้อย่างไม่สุ่มแนอนนัก
ว่าหมายถึงคำทั่วไปที่กำหนดถึงรูปอย่างใดอย่างหนึ่งของความตกลงระหว่าง
ประเทศ"^(๖)

โครซ ได้ให้นิยามไว้ดังนี้ "สนธิสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศ
คือ ที่ชุมนุมของ เจตจำนง เกี่ยวกับข้อผูกพันระหว่างสมาชิกทั้งหลายของชุมชนที่
คุณครของควยกฎหมายระหว่างประเทศ โดย เป็นผลแห่งความตกลงระหว่างภาคี
ทั้งหลาย เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะก่อให้เกิดข้อผูกพันตามกฎหมายระหว่าง
ประเทศ"^(๗)

ฟรังกลิส กล่าวว่า "สนธิสัญญา คือ ความตกลงที่ได้จัดทำขึ้น
ระหว่างรัฐสองรัฐหรือหลายรัฐ ว่าด้วยวัตถุประสงค์อันมีลักษณะ เป็นกฎหมาย"^(๘)

คณะกรรมการวิจัยกฎหมายระหว่างประเทศของสถานศึกษากฎหมาย
แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ให้นิยาม คำว่า "สนธิสัญญา" ไว้ดังนี้

"สนธิสัญญา คือ สารสมบูรณ์แบบของความตกลงซึ่งรัฐตั้งแต่สองรัฐ
ขึ้นไป โดยสารสมบูรณ์แบบของความตกลงนั้น ได้มีการสถาปนาหรือหาทาง

- (๔) ดู Hackworth, Digest of International Law, Vol. V, P.1-2
- (๕) ดู S.B. Crandall, Treaties, Their Making and Enforcement (2nd Edition, 1916), P. 3
- (๖) ดู G.G. Wilson, Handbook of International Law (3rd Edition 1939) P. 199
- (๗) ดู Herbert Kraus, Système et fonctions des traités internationaux, Académie de Droit International (La Haye) 50 Recueil des cours, 1934, P. 311, 322
- (๘) ดู A.F. Frangulis, "Théorie et pratique des traités internationaux", Académie Diplomatique Internationale, 8 Séances et travaux (1934), P. 1

สถาปนาหรือหาทางสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนั้น ๆ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ" (๘)

แมกแนร์ ได้แสดงความเห็นอันเป็นทัศนะของอังกฤษไว้ว่า " ดังที่ได้เป็นที่
เข้าใจกันในสหราชอาณาจักร คำว่า "สนธิสัญญา" หมายถึงจำพวกของเอกสาร รวมถึง
เอกสารที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ซึ่งในเอกสารนั้น รัฐ ประมุข หรือรัฐบาลแห่งรัฐได้จัดทำ
ความตกลงระหว่างประเทศ (รวมทั้ง รัฐบาล) ไม่มีหลักอันใดที่กล่าวถึงถึงความ
สมควรที่จะใช้ชื่อใดในกรณีใด " (๑๖) นักกฎหมายระหว่างประเทศ

ชาวคิวบา ผู้ชื่อเสียผู้หนึ่ง คือ Antonio Sanchez de Bustamante Y Sirven
ได้ใหม่เก็บมาคำว่า "สนธิสัญญา" ไว้อย่างเหมาะสมยิ่ง ดังนี้

"..... เราจะนิยามสนธิสัญญาว่าระหว่างประเทศได้ว่าเป็นพะยาน
หลักฐานอัน เป็นลายลักษณ์อักษรของข้อตกลงระหว่างนิติบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ
มีจำนวนตั้งแต่สองขึ้นไป อันมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อตั้งขึ้นขึ้น แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือขยาย
สิทธิหน้าที่ ความสัมพันธ์ องค์การ องค์การ องค์คาบัพ หรือกฎข้อบังคับ อันมีลักษณะเฉพาะ
เป็นการระหว่างประเทศ หรือการภายนอก ประเทศ" (๑๗)

ผลตามกฎหมายระหว่างประเทศของสนธิสัญญามีไว้เกี่ยวข้องกับชื่อที่ใช้เรียก
เอกสาร ฉะนั้น ความตกลงระหว่างประเทศซึ่งอาจบัญญัติไว้ว่า สนธิสัญญาก็ดี สน
ธิสัญญาก็ดี ความตกลงหรือข้อตกลงก็ดี ก็ย่อมหมายความว่าความตกลงระหว่างประเทศ
ทั้งสิ้น ซึ่งชื่ออันแตกต่างกันนั้นนับแต่จะมีความสับสนในการใช้เรียกมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

(๘) ดู Research in International Law, Draft Convention on
the Law of Treaties (Harvard Law School), Art. 1 (a),
29 The American Journal of International Law,
Supplement (1935), P. 653, 686

(๑๖) McNair, Law of Treaties (1938), P. 3

(๑๗) Bustamante y Sirven, Droit International Public,
Tome III (1936)

อนึ่ง ได้มีการ เรียกเอกสารควบชื่อต่างกันเป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น เป็นอันคำว่า สนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) พิธีสาร (Protocol) ความตกลง (Agreement) ข้อตกลง (Arrangement) กรมสาร (Act) กรมสารทั่วไป (General Act) ปฏิญญา (Declaration) / โมดัส วิเวนดี (Modus Vivendi) ขอบัญญัติ (Statute) ขอบังคับ (Regulation) กติกาสัญญา (Pact) กติกา (Covenant) ฯลฯ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕๒ ว่าไว้ดังนี้

"พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะคงออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การ เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

คำว่าหนังสือสัญญาในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ หมายความว่าสัญญาชนิดต่าง ๆ กับนานาประเทศ

ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Treaty และคำ ในภาษาฝรั่งเศสว่า Traité นั้นเอง ในสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้จัดทำกับ

ต่างประเทศ แต่ก่อนนั้นก็ใช้คำว่า หนังสือสัญญา เพื่อให้ตรงกับคำว่า Treaty ในภาษาอังกฤษ และ Traité ในภาษาฝรั่งเศส ต่อมาในการทำสัญญาใหม่กับนานา

ประเทศเมื่อมีพุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๔๑ ประเทศไทยได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า สนธิสัญญา สนธิสัญญาจึงเป็นคำใหม่ ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า หนังสือสัญญาที่เคยใช้แต่เดิมมา

(๑๒) ดู Hackworth, op.cit., Vol. V, P. 2
Fauchille, Traité de Droit International Public, Tome I (Troisième partie), P. 290 - 294

(๑๓) ดู รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับเดิมกับ มาตรา ๘ ว่าดังนี้ "พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ซึ่งอำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี" และมาตรา ๑๕๒ ว่าดังนี้ "ในการบริหารราชการแผ่นดินนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวงต่างรับผิดชอบต่อรัฐสภาในหน้าที่ของตนและรัฐมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภา ในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี"

ในคำรากฎหมายระหว่างประเทศ เจ้าตำราส่วนมากมักจะใช้คำว่า สนธิสัญญา (Treaty, Traité) ในความหมายทั่วไปว่า หมายความว่าสัญญาะหว่างรัฐทุกชนิด มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน (๑๔) แต่เมื่อใช้ตามความหมายอย่างแคบแล้ว มักจะหมายถึง ความตกลงสนธิสัญญาแบบที่ทำโดยประมุขของรัฐหรือรัฐ มีผู้เจรจาฉงนามและมีสัตยาบัน โดยมากมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๆ เป็นศันว่า สนธิสัญญาสันติภาพ สนธิสัญญาโอนอาณาเขต และสนธิสัญญาทางไมตรีและการพาณิชย์

พระเจ้าวรวงศ์เชอ ^{อดีต} กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ^{รัฐมนตรี} รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ของประเทศไทย ได้ทรงวางขอบเขตของการใช้ชื่อสัญญาะหว่างรัฐว่า ในกรณีใดควรใช้ชื่อใดไว้ดังนี้

Treaty ได้แก่มงส์สัญญาใน เรื่องสำคัญ ๆ เช่น มงส์สัญญาทางไมตรี การพาณิชย์ และการเดินเรือ เป็นต้น

Convention ได้แก่มงส์สัญญาใน เรื่องที่สำคัญถึงลงมา ภาษาไทยใช้ว่า อนุสัญญา ก็เป็นการเหมาะสมอยู่แล้ว เพราะอนุแปลว่านอบ

Agreement ได้แก่มงส์สัญญาใน เรื่องสำคัญ เวลาลงมาอีก ภาษาไทยใช้ว่า ความตกลง เช่น ความตกลงในเรื่องศัน และบาง

Arrangement ได้แก่มงส์สัญญาที่ถึงลงมา เช่น ความตกลงเป็นการชั่วคราว ว่าด้วยวิธีปฏิบัติทางชายแดนแม่น้ำโขง ภาษาไทยใช้ว่า ข้อตกลง" (๑๕)

โพธิ์สย (Paul Fauchille) ได้กล่าวถึงการใช้ชื่อของเอกสารอันเป็นข้อยุทธันระหว่างรัฐว่า คำว่า สนธิสัญญา มักจะใช้กับสัญญาะหว่างรัฐที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ที่หมาย จำนวน หรืออำนาจของภาคิผู้เป็นฝ่ายในสัญญา ส่วนคำว่า อนุสัญญานั้น มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า สนธิสัญญา แต่มักจะใช้เพื่อกล่าวถึงข้อยุทธันที่มีความสำคัญแคบกว่า หรือข้อยุทธันประสงค์ในวง เขตหรือที่จำกัดไว้ ซึ่งมักจะใช้กับเรื่องในทางเศรษฐกิจยิ่งกว่าในทางการ เมือง เป็นต้นว่า อนุสัญญาว่าด้วยการศุลกากร การไปรษณีย์ การโทรเลข การเงิน หรือการกงสุล แต่ก็เป็นการเรียกกันตามใจชอบ

(๑๔) ดูหนา ๓ ขางบน

(๑๕) ดู พระเจ้าวรวงศ์เชอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยาการ, ศันสนธิสัญญาและการเมือง พิมพ์ครั้งที่ ๒ (๒๔๔๓) หน้า ๕

เพราะบางทีก็ใช้เรียกว่า สนธิสัญญา ใน เรื่องอันยิ่งใหญ่และมีความสำคัญยิ่งกว่าสนธิสัญญา บางฉบับเสียอีก เป็นที่เห็นว่า สนธิสัญญาของที่ประชุมสันติภาพ ณ กรุงเฮก เมื่อปีคริสต์ศักราช ๑๘๘๘ และ ๑๘๙๓

สำหรับคำว่า สนธิสัญญา ตามความหมายอย่างแคบ และคำว่า สนธิสัญญา ใช้แม้ว่าจะมีการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างกันก็กล่าวแล้ว แต่เมื่อได้พิจารณาจากถึงรูปของ สนธิสัญญาและอนุสัญญาแล้ว จะเห็นได้ว่า นี้ได้มีข้อแตกต่างกันในส่วนที่เกี่ยวกับแบบ

คือมีอารัมภบท ระบุภาคี ผู้แทนที่ทำการ เจรจา ระบุถึงการ締บารับ การบอกเลิก การลงนาม และประกาศโดยผู้แทนผู้มีอำนาจเต็ม ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง จนกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้ คำว่าสนธิสัญญาและอนุสัญญา ได้ใช้กันอย่างสับสน สุดแล้วแต่ความพอใจของผู้ทำสัญญา แม้ว่าจะมีหลักทั่วไปวางระดับความสำคัญ ของสัญญานั้น ๆ สำหรับการใช้ชื่อเรียกแล้วก็ตาม (๑๓)

นายอรุณ ภาณุพงศ์ ได้ให้คำจำกัดความ คำว่า สนธิสัญญา (Treaties, Traités) ว่าหมายถึง การตกลงที่กระทำกันเป็นลายลักษณ์อักษร ระหว่างบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ อันทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างหรือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ในลักษณะใดในขอบข่ายของกฎหมายระหว่างประเทศ (๑๔)

สนธิสัญญาในฐานะ	สนธิสัญญามีฐานะ เป็นที่รับรู้กันว่า เป็นที่มา
เป็นที่มาของกฎหมาย	(source) ประการหนึ่งของกฎหมายระหว่าง
ระหว่างประเทศ	ประเทศ คือ มีส่วนในการวางหลักเกณฑ์ (norms, normes)ทั่วไปในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(๑๓) ดู Fauchille, op.cit., Tome I (Troisième Partie 1926) P. 290 - 291

(๑๓) ดู Calvo, op.cit., Tome III, P. 35
Hackworth, op.cit., Vol. V, P. 2

(๑๔) กำนันบรรยายลักษณะวิชาสนธิสัญญาชั้นปริญญาโททางการทูตคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของนายอรุณ ภาณุพงศ์ พ.ศ. ๒๕๐๖

หลักจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Pacta sunt Servanda) ซึ่งหมายความว่า สนธิสัญญาต้องได้รับการปฏิบัติตามนั้น เป็นหลักที่บ่มบารมีนับถือกันมาแต่ยาวนานในบรรดานักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศว่าเป็นหัวใจของกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนการบ่มบารมีนี้ถือเป็นลายลักษณ์อักษรว่าสนธิสัญญาเป็นที่มาอันหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศจะเห็นได้จาก

ฉบับที่

๑. มาตรา ๙ ของอนุสัญญา XII แห่งกรุงเฮก ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๐๗ (ไม่ได้รับการสัตยาบัน) ว่าด้วยการจัดตั้งศาลระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการยัดหยัดเข้าศึกในสงครามทางทะเล บัญญัติว่า

"ถ้ามีกฎหมายที่จะขบโต้กันได้ไว้ในอนุสัญญาที่ใช้อยู่ระหว่างฝ่ายทำการศึกที่เป็นผู้ยึดกับประเทศที่เป็นฝ่ายในคดีพิพาทหรือที่ชนชาติของประเทศนั้น เป็นฝ่ายในคดีพิพาท ศาลวินิจฉัยตามบัญญัติของอนุสัญญา เช่นว่านั้น

"หากไม่มีบัญญัติเช่นนั้น ศาลใช้หลักเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศ ถ้าไม่มีหลักอันเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป ศาลวินิจฉัยตามหลักทั่วไปแห่งกฎหมายและหลักความเที่ยงธรรม"

อนุสัญญานี้จะไม่ได้รับการสัตยาบัน และไม่ได้มีการลงสัตยาบันระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการยัดหยัดเข้าศึกในสงครามทางทะเลขึ้น ก็ได้แสดงให้เห็นให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า สนธิสัญญามีความสำคัญต่อการกำหนดหลักเกณฑ์ของกฎหมายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒. มาตรา ๓๔ ของธรรมนูญศาลประจําคดีธรรมดาระหว่างประเทศ ซึ่งมีข้อความอย่างเดียวกันกับมาตรา ๓๔ ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในปัจจุบัน บัญญัติว่า

"ศาลใช้

๑. อนุสัญญาระหว่างประเทศ ไม่ว่าทั่วไปหรือพิเศษ เฉพาะที่วางหลักเกณฑ์อันเป็นที่รับรู้โดยแจ้งชัดโดยรัฐในคดีพิพาท

๒. จารีตประเพณีระหว่างประเทศ ในฐานะเป็นหลักกฎหมายอันเป็นที่รับรู้ว่าเป็นกฎหมาย

๓. หลักทั่วไปแห่งกฎหมายซึ่งเป็นที่รับรู้โดยชาติอารยะ

๔. ภายใต้ข้อสงวนแห่งบทบัญญัติของมาตรา ๕๕ การวินิจฉัยของศาลและความเห็นของนักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสามารถอย่างเยี่ยมยอด ในฐานะเป็นสิ่งช่วยในการกำหนดหลักแห่งกฎหมาย

บทบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจของศาลที่จะวินิจฉัยโดยอาศัยหลักความเที่ยงธรรม"

คำว่า "อนุสัญญา" ที่กล่าวถึงในอนุสัญญากุงเฮกก็คือ ในธรรมนูญศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศและศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็ หมายความว่า การตกลงที่มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาในความหมายที่กล่าวข้างต้น

๓. ในอารัมภบทของกฎบัตรสหประชาชาติ มีความตอนหนึ่งว่า

"เรา เหล่าประชาชนแห่งสหประชาชาติ มีความมุ่งมั่น

.....
.....

ที่จะสถาปนาสภาพการณ์ที่สามารถดำรงไว้ได้ ซึ่งความยุติธรรมและการเคารพต่อพันธกรณีที่เกิดจากสนธิสัญญาและที่มาอื่นของกฎหมายระหว่างประเทศ....."

จากการที่ทราบระหว่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นใดกำหนดเอาสนธิสัญญาไว้ก่อนหน้าที่มาประการอื่นของกฎหมายระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นว่ามีใช้เป็นการบังเอิญ แต่เป็นการรับรองโดยปริยายว่า สนธิสัญญาเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญหรืออย่างน้อยก็แลเห็นได้ชัดกว่าที่มาประการอื่น นอกจากนั้น อาจใช้หลักกฎหมายทั่วไปที่ว่ากฎหมายพิเศษมีค่าเป็นการยกเว้นกฎหมายทั่วไป ดังภาษิตกฎหมายลาติน

Lex specialis derogat generali

หรือ

In toto jure genus per speciem derogatur

และในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น ถือได้ว่าสนธิสัญญาเป็นกฎหมายพิเศษ ส่วนที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศประการอื่น เป็นกฎหมายทั่วไป

ประเภทของสนธิสัญญา

การตกลงกันระหว่างบุคคล ในกฎหมาย

ระหว่างประเทศมีอยู่หลายแบบและหลายลักษณะด้วยกัน

ที่รวมอยู่ในความหมายของสนธิสัญญา แต่การจัดแบ่งแยกประเภทของสนธิสัญญาว่ามีประเภทใดบ้างนั้น มีหลักให้แบ่งแยกได้หลายอย่าง สุดแล้วแต่ความเห็นและความมุ่งหมายอาจจะถือหลักความเสมอภาค หลักลักษณะของสนธิสัญญา หลักวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา หลักภาคีของสนธิสัญญา หลักแบบของการทำสนธิสัญญา และหลักสารัตถะของสนธิสัญญา ก็ได้

๑. การจัดประเภทโดยถือหลักความเสมอภาค โดยแบ่งสนธิสัญญาออกเป็น สนธิสัญญาเสมอภาค คือ สนธิสัญญาที่ภาคีมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกัน กับ สนธิสัญญาไม่เสมอภาค ซึ่งภาคีมีสิทธิและหน้าที่ไม่เท่าเทียมกัน

๒. การจัดประเภทโดยถือหลักลักษณะของสนธิสัญญา การจัดประเภทโดยถือหลักนี้ มีรายการที่แยกย่อยออกไปหลายประเภทตามแต่ความเห็นของผู้จัด จึงไม่ถือว่าเป็นการจัดประเภทที่มีความสำคัญในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ เช่น การแบ่งเป็นสนธิสัญญาพันธไมตรี สนธิสัญญาพาณิชย์ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน สนธิสัญญากำหนดเขตแดน สนธิสัญญาการค้าเดินเรือ สนธิสัญญาสันติภาพ และสนธิสัญญาลักษณะการ เมืองต่าง ๆ

๓. การจัดประเภทโดยถือหลักวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา แบ่งออกเป็น Real treaty หรือ Dispositive treaty เรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า Traité réel หมายความว่าสนธิสัญญาที่มีผลเกี่ยวข้องกับและติดอยู่กับอาณาเขตประเทศหนึ่ง กับสนธิสัญญาที่เรียกว่า Personal treaty หรือ Traité personnel อีกประเภทหนึ่ง สนธิสัญญาประเภทหลังนี้เป็นสนธิสัญญาที่สร้างหรือกำหนดความสัมพันธ์อันมีสภาพบุคคล (ตามกฎหมายระหว่างประเทศ) เป็นมูลฐาน อาจจะเป็นสนธิสัญญาที่มีลักษณะทางการเมือง เกี่ยวกับพันธไมตรี ความเป็นกลาง การระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี ฯลฯ หรือเป็นสนธิสัญญาที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการช่วยเหลือ การพาณิชย์ จำกัดอัตราศุลกากร ฯลฯ หรือเป็นสนธิสัญญาที่มีลักษณะด้านการบริหาร เกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติด การคุ้มครองบุคคลบางประเภท การเดินเรือและการเดินอากาศ ฯลฯ หรือเป็นสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการศาลก็ได้ เช่น สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือสนธิสัญญาว่าด้วยการบังคับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เป็นต้น

๔. การจัดประเภทโดยถือหลักภาควิชาของสนธิสัญญา แบ่งออกเป็น สนธิสัญญาทวิภาคี (Bilateral treaty, Traité bilatéral) ประเภทหนึ่ง กับ สนธิสัญญาพหุภาคี ซึ่งเรียกว่า Collective treaty, Traité collectif บาง Multilateral treaty, Traité multilatéral บาง หรือ Plurilateral treaty, Traité plurilateral บาง ซึ่งเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วก็แยกเป็นสนธิสัญญาสองฝ่ายกับสนธิสัญญาหลายฝ่ายนั่นเอง

๕. การจัดประเภทโดยถือหลักแบบของสนธิสัญญา แยกเป็น สนธิสัญญาที่แท้ เต็มตามแบบ (Formal treaty, Traité en forme complète) คือ เป็นสนธิสัญญาที่แท้ตามแบบพิธีของสนธิสัญญา เป็นทางการทุกประการ กับ สนธิสัญญาที่แท้ตามแบบย่อ (Treaty in simplified form, Traité en forme simplifiée) เป็นสนธิสัญญาที่แท้สั้นโดยมุ่งหมายที่จะให้รวดเร็ว และโดยปกติก็เกี่ยวกับเรื่องที่มีความสำคัญในลำดับรองแบบที่แท้ก็แต่พิธีการบางประการ เช่น การให้สัตยาบันออกไป มักกระทำกันในรูปการแลกเปลี่ยนหนังสือ หรือปฏิญญาร่วม หรือบันทึกความตกลง หรือการตกลงโดยสายลับอันอื่นกรูปรูปอื่นที่กระทำในแบบที่คล้ายคลึงกัน

๖. การจัดประเภทโดยถือหลักสาระสำคัญของสนธิสัญญา มีอยู่ ๒ แบบ

ก. การแบ่งเป็น สนธิสัญญาลักษณะสัญญา (traité-contrat)

กับ สนธิสัญญาลักษณะกฎหมาย (traité - loi) สนธิสัญญาลักษณะสัญญา เป็นสนธิสัญญาที่กระทำกันระหว่างบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศที่มีจำนวนชาติไม่มาก ส่วนมากเป็นสนธิสัญญาสองฝ่าย เนื้อหาของสนธิสัญญา เป็นไปตามเจตนาของภาคีซึ่งให้สิทธิและกำหนดหน้าที่กัน เป็นพันธกรณีระหว่างกัน เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับการพาณิชย์ การช่วยเหลือ การปักปันเขตแดน หรือสนธิสัญญาพันธมิตร เป็นต้น ส่วนสนธิสัญญาลักษณะกฎหมาย มีวัตถุประสงค์ที่จะวางกฎข้อบังคับแห่งกฎหมายให้เป็นที่ยอมรับหรือจำกัดองปฏิบัติเป็นการทั่วไป เนื้อหาของสนธิสัญญา เป็นผลแห่งความเห็นพ้องต้องกันของภาคีผู้ลงนามหรือยอมรับที่จะวางกฎเกณฑ์ให้เป็นที่หลักกฎหมาย

เรียกชื่ออย่างไรจึงจะเหมาะสมกับทางปฏิบัติทั่วไปหรือกับเจตนาของภาคี ชื่อพิเศษเฉพาะ
ต่าง ๆ ที่ใช้เรียกสนธิสัญญาตามความหมายอย่างกว้าง ซึ่งสมควรทราบ มีดังนี้

<p><u>Treaty</u> (Traité)</p>	<p>ซึ่งเรียกในภาษาไทยว่า "สนธิสัญญา" ในฐานะเป็น ชื่อเฉพาะพิเศษ ใช้สำหรับการตกลง (ที่มีลักษณะเป็น สนธิสัญญาตามความหมายอย่างกว้าง) ที่กระทำเก็บตาม แบบพิธีทางการอย่างเคร่งครัด มักใช้สำหรับการตกลง ที่ถือว่ามีความสำคัญมาก ในทางปฏิบัติปัจจุบันนี้ มีการใช้ คำว่าสนธิสัญญาในความหมายนี้โดยลงกว่าสมบัคณ</p>
<p><u>Convention</u></p>	<p>เรียกในภาษาไทยว่า "อนุสัญญา" ส่วนมากใช้สำหรับ สนธิสัญญาหลายฝ่ายที่มีลักษณะเป็นกฎหมาย แต่มักจะใช้ เรียกสนธิสัญญาสองฝ่ายเหมือนกัน ซึ่งมักจะ เป็น เรื่องที่ถือ ว่ามีความสำคัญน้อยกว่า "สนธิสัญญา"</p>
<p><u>Agreement</u> (Accord)</p>	<p>เรียกในภาษาไทยว่า "ความตกลง" มักใช้เรียกสนธิสัญญา ที่กระทำกันโดยแบบพิธีที่เป็นทางการน้อยกว่า "สนธิสัญญา"</p>
<p><u>Arrangement</u></p>	<p>เรียกในภาษาไทยว่า "ข้อตกลง" มักใช้เรียกสนธิสัญญา ที่กระทำโดยแบบพิธีทำนองเดียวกับ "ความตกลง" แต่ โดยมากเกี่ยวกับ เรื่องที่มีความสำคัญน้อยหรือมีขอบเขต แคบกว่า "ความตกลง"</p>

Declaration

คำนี้ได้นำมาใช้ในความหมายต่าง ๆ เช่น Declaration of war การประกาศสงคราม หรือ Declaration of neutrality การประกาศความเป็นกลาง

แต่ในบางกรณีประเพณีระหว่างประเทศก็ได้นำคำนี้มาใช้ในความหมายของความตกลงระหว่างรัฐที่มีผลผูกพัน เช่น เกี่ยวกับสนธิสัญญาหรืออนุสัญญา ในกรณีเช่นนี้ก็เรียกในภาษาไทยว่า "คำปฏิญญา" เช่น Declaration of London (๑๙๐๘) เกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์เรื่องการล้อมอ่าวและของต้องห้ามในยามสงคราม (Blockade and Contraband) คำปฏิญญารุงลอนดอนนี้ ได้มีบทบัญญัติให้ทุกชาติทำสัตยาบันด้วย ซึ่งทำให้คำปฏิญญานี้มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาฉบับหนึ่งทีเดียว และเป็นสนธิสัญญาในลักษณะกฎหมาย แต่คำปฏิญญาอาจเป็นสนธิสัญญาในลักษณะการเมืองก็ได้ เช่น "Declaration between the United Kingdom and France respecting Egypt and Morocco" April 8, 1904 ที่ก่อให้เกิด Entente Cordiale ขึ้น

<u>Acté</u> (Acte)	เรียกในภาษาไทยว่า "กรรมสาร" โดยปกติหมายถึง สนธิสัญญาหลายฝ่ายซึ่งวางหลักกฎหมายหรือระบอบกฎหมาย ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด
<u>Final Act</u> (Acte final)	เรียกในภาษาไทยว่า "กรรมสารสุดท้าย" ใช้เรียกคำ แถลงเป็นทางการ สรุปผลการพิจารณาหรือของการประชุม ระหว่างประเทศ ระบุข้อตกลงที่กระทำกันในรูปแบบ สนธิสัญญาหรืออนุสัญญาอันเป็นผลของการประชุม
<u>General Act</u> (Acte general)	เรียกในภาษาไทยว่า "กรรมสารทั่วไป" ได้แก่กรรมสาร หลังการประชุมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นสนธิสัญญาหรือความ ตกลงในตัวของตัวเอง โดยรวมหรือเสนอข้อความที่ตกลง กันไว้ในตัวกรรมสารนั้น
<u>Compromis</u>	ใช้เรียกความตกลงพิเศษเกี่ยวกับการ เสนอเรื่องพิพาท ให้ศาลระหว่างประเทศหรืออนุญาโตตุลาการพิจารณา อาจรวมถึงการยอมรับที่จะปฏิบัติตามถ้าวินิจฉัยด้วย
<u>Modus Vivendi</u>	ใช้เรียกความตกลงที่มีลักษณะชั่วคราว เช่นความตกลง ที่ชั่วคราวก่อนการทำความตกลงถาวร หรือที่ใช้ระหว่าง การต่ออายุความตกลงเดิม

<u>Protocol</u> (Protocole)	เรียกในภาษาไทยว่า "พิธีสาร" ใช้เรียกความตกลงที่มีลักษณะเป็นการ เปลี่ยนแปลงแก้ไข เพิ่มเติม ต่อท้าย หรือกำหนดรายละเอียดของสนธิสัญญาหรือความตกลงอื่น
<u>Memorandum of Agreement</u>	เรียกในภาษาไทยว่า "บันทึกความตกลง" ใช้เรียกข้อความตกลงในรายละเอียดเพิ่มเติมหรืออธิบายความตกลงอื่น
<u>Exchange of Letters</u> (Exchange de lettres)	เรียกในภาษาไทยว่า "จดหมายแลกเปลี่ยน" เป็นการตกลงที่กระทำกันในรูปจดหมายแจ้งและยืนยันความตกลงระหว่างยูแทนของภาคี
<u>Exchange of Notes</u> (Exchange de notes)	เรียกในภาษาไทยว่า "หนังสือแลกเปลี่ยน" เป็นการตกลงที่กระทำกันในรูปหนังสือราชการระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานอัครราชทูตของต่างประเทศที่ทำความตกลงกัน ส่วนมากเกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความสำคัญน้อย
<u>Proces-Verbal</u>	เรียกในภาษาไทยว่า "บันทึกวาจา" เป็นบันทึกทางราชการถึงการตกลงที่ได้เจรจากันหรือประชุมกัน
<u>Additional Article</u> (Article additionel)	เป็นความตกลงเพิ่มเติมในลักษณะรายละเอียดปลีกย่อยหรือวางเงื่อนไขต่อท้ายสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงอื่น
<u>Concordat</u>	ใช้เรียกการตกลงที่กระทำกันระหว่างสันตปาปากับประมุขของรัฐ เกี่ยวกับการคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์ของคริสตศาสนานิกายคาทอลิกในรัฐที่ทำการตกลง
<u>Reversales</u>	ใช้เรียกการตกลงที่กระทำกันว่าจะไม่เข้าเป็นความตกลงแก้ไขหรือการตกลงแลกเปลี่ยนการให้สิทธิซึ่งกันและกัน

<u>Pactum de contrahendo</u>	ใช้เรียกการตกลงที่จะทำกันระหว่างรัฐว่าจะทำความตกลงขั้นสุดท้าย หรือว่าจะทำการเจรจาทำอีกในอนาคต เพื่อทำสนธิสัญญาระหว่างกัน
<u>Charter</u> (Charte)	เรียกในภาษาไทยว่า "กฎบัตร" ใช้เรียกสนธิสัญญา หรือความตกลงที่มีลักษณะ เป็นการจัดตั้งหรือมุ่งหมาย จะจัดตั้งองค์กร
<u>Statute</u> (Statut)	เรียกในภาษาไทยว่า "ธรรมนูญ" ใช้เรียกสนธิสัญญาหรือความตกลงที่วางระบอบกฎหมายหรือระบบขององค์กร
<u>Pact</u> (Pacte)	เรียกในภาษาไทยว่า "กติกาสัญญา" มักใช้เรียกความตกลงระหว่างประเทศที่ดีกว่ามีความสำคัญเป็นพิเศษ

เกี่ยวกับชื่อเฉพาะพิเศษที่ใช้เรียกสนธิสัญญาตามความหมายอย่างกว้างนี้ มีข้อ
ที่ควร เป็นข้อสังเกต ๓ ประการ คือ

- (๑) ชื่อพิเศษเฉพาะที่ใช้เรียกสนธิสัญญาอันแตกต่างกันไปนั้น ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในลาทางกฎหมายของสนธิสัญญาที่เรียกชื่อพิเศษเฉพาะนั้น ๆ
- (๒) การเลือกใช้ชื่อพิเศษเฉพาะอย่างใดต่อสารตกลงที่ทำกันนั้น ไม่มีเกณฑ์กำหนดเป็นการเด็ดขาดตายตัว ถ้าอธิบายที่ให้ไว้จึง เป็นแนวคิดที่เียงกว้าง ๆ
- (๓) ชื่อพิเศษเฉพาะที่ใช้เรียกสนธิสัญญามิได้มีเฉพาะแต่ที่กล่าวข้างต้นเท่านั้น ยังมีชื่อเฉพาะอื่นอีก ที่ไม่น่าแปลกใจ เพราะเห็นว่ามีภาระใจน้อย

ความตกลงระหว่างประเทศที่มีชื่อและมีลักษณะต่าง ๆ กัน ทั้งใดกล่าว
 นานี้ย่อมถือว่าเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศโดยมีรัฐทั้งสิ้น ซึ่งเราเรียกรวมว่า
 เป็นสนธิสัญญาในความหมายอย่างกว้างและกฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้กำหนด
 หลักเกณฑ์อย่างแน่นอนว่า ความตกลงเรื่องทำนองใดจะต้องทำกันขึ้นเป็นสัญญา
 ในรูปลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษ แต่ความตกลงกรณีนี้มีผลผูกพัน กู
 ภาคืออย่างเดียวกันทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดีตามหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศนั้น ความ
 ตกลงระหว่างรัฐที่เรียกว่าสนธิสัญญาในความหมายอย่างแคบนั้น เป็นความ
 ตกลงที่ได้ทำขึ้นโดยพิธีสมบูรณแบบโดยมีการเจรจาการลงนามและการสัตยาบัน
 และเป็นความตกลงที่ได้ทำขึ้นโดยองค์การผู้มีอำนาจ (Treaty Making Power)
 เป็นผู้มีส่วนร่วมด้วย จะเป็นโดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ตาม

ส่วนความตกลงระหว่างประเทศอีกฉบับหนึ่งซึ่งกฎหมายระหว่าง
 ประเทศไม่เรียกว่าสนธิสัญญาในความหมายอย่างแคบ แต่ก็ เป็นความตกลง
 ที่ผูกพันรัฐภาคีเช่นเดียวกันนั้น มักจะทำกันในแบบพิธีขอเพื่อประโยชน์แห่งความ
 สะดวกของรัฐบุรุษและเพื่อความรวดเร็วของบรรยากาสทางการเมือง ความ
 ตกลงในแบบพิธีขอเช่นนี้มีกปร ะกอบด้วย เอกสารพยานฉบับ (เช่น ในรูปหนังสือ
 หรือจดหมายแลกเปลี่ยน หรือ **Executive Agreement** ของสหรัฐอเมริกา)
 และเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่ฝ่ายบริหารไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขบาง
 อย่างตามรัฐธรรมนูญ เช่น ไม่ต้องมีการสัตยาบันหรือไม่ต้องได้รับความเห็น
 ชอบโดยเสียง ๒ ใน ๓ ของสมาชิกสภาสูงของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

หลักเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา

๑. ความสามารถในการทำสนธิสัญญา

ผู้ที่มีความสามารถในการทำสนธิสัญญานั้น ต้องเป็นบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีข้อสังเกตว่า ความเห็นของนักนิติศาสตร์ปัจจุบันส่วนมากถือว่า เอกชนก็เป็น subject หรือ sujets ของกฎหมายระหว่างประเทศ ก็ตกอยู่ในข่ายบังคับและสามารถมีสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในแง่ของสนธิสัญญา ไม่ถือว่าเป็นบุคคล เอกชนจึงไม่มีความสามารถในการทำสนธิสัญญา ไม่ว่าระหว่างเอกชนต่อเอกชน หรือระหว่างเอกชนกับบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ เอกชนอาจจะเป็นฝ่ายในสัญญาได้ แต่เป็น ภาคีของสนธิสัญญาไม่ได้

การพิจารณาถึงปัญหาความสามารถในการทำสนธิสัญญา เกี่ยวข้องอยู่กับความสมบูรณ์ของสนธิสัญญาด้วย เพราะถ้าภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขาดความสามารถอันเป็นที่ยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ก็ทำให้สนธิสัญญานั้นไม่สมบูรณ์ ถ้าเป็นสนธิสัญญาหลายฝ่าย ก็ไม่สมบูรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับภาคีสัญญาที่กฎหมายระหว่างประเทศถือว่าไม่มีความสามารถ ภายหลังนี้ สำหรับบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศที่ประสงค์จะทำสนธิสัญญา ก็ควรจะทราบถึงฐานะของภาคีที่ตนจะทำสนธิสัญญาด้วย ว่ามีความสามารถตามกฎหมายหรือไม่ ก่อนที่จะลงมือเจรจาทำสนธิสัญญาก็

เมื่อกล่าวโดยสรุป บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศในแง่ของความสามารถในการทำสนธิสัญญา มีอยู่ ๓ ประเภทด้วยกัน คือ รัฐ องค์การระหว่างประเทศ และบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศอื่น (ไม่นับเอกชน) บุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศทั้ง ๓ ประเภทนี้ อาจทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศเดียวกัน เช่น ระหว่างรัฐกับรัฐ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศหนึ่งกับองค์การระหว่างประเทศอื่น หรือระหว่างทางประเภทกัน เช่น ระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศก็ได้

ก) รัฐ

รัฐที่มีความสามารถในการทำสนธิสัญญา ได้แก่รัฐที่ ความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งถ้าจะกล่าว เพื่อให้เข้าใจง่ายก็คือประเทศที่มีเอกราชอธิปไตย ที่ว่าเป็นประเทศ หมายความว่าต้องมีดินแดนที่ประกอบด้วยเป็นอาณาเขต มีพลเมืองของรัฐและมีรัฐบาลปกครอง ส่วนการมีเอกราชอธิปไตย หมายความว่า ประเทศนี้มีอำนาจอย่างเต็มที่ในการปกครองตนเอง มีอำนาจในการตัดสินใจและเลือกดำเนินการโดยไม่อยู่ภายใต้การบังคับหรือการบงการจากภายนอก ในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการทำสนธิสัญญา ประเทศที่มีเอกราชอธิปไตยหรือรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศมีสิทธิและเสรีภาพในการทำสนธิสัญญาในขอบข่ายของกฎหมายระหว่างประเทศได้ตามที่ตนสมัครใจและเห็นชอบ หลักที่กล่าวนี้ มีให้เห็นว่า มีการจำกัดเป็นข้อยกเว้นอยู่สำหรับรัฐ เป็นกลางตามกฎหมาย ที่จะทำสนธิสัญญาในลักษณะพันธไมตรีทางการเมืองและทางทหารกับประเทศอื่นไม่ได้ เพราะจะขัดกับสภาพความเป็นกลางของตน แต่พิจารณาตามที่จริงแล้ว การจำกัดอำนาจในการทำสนธิสัญญาของรัฐ เป็นกลางในบางประการนั้น เป็นผลของการที่รัฐนั้นเลือกหรือรับเอาขอบเขตความเป็นกลางมาใช้ ไม่ใช่เป็นการจำกัดความสามารถในการทำสนธิสัญญาของรัฐนั้นในฐานะที่มีเอกราชอธิปไตยโดยจำกัด เนื่องจากสภาพความเป็นกลาง

มีข้อยกเว้นพิเศษ เกี่ยวกับความสามารถในการทำสนธิสัญญาของรัฐในความหมายที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวข้างต้น คือ รัฐที่อยู่ในอารักขา กับ บลรัฐของสหพันธรัฐ

๑) รัฐที่อยู่ในอารักขา ความสามารถในการทำสนธิสัญญาขึ้นอยู่กับตราสารที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐผู้อารักขา กับรัฐที่อยู่ในอารักขานั้น กับตั้งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์แวดล้อมและทางปฏิบัติเฉพาะกรณีด้วย ในบางกรณี รัฐในอารักขาไม่มีอำนาจในการทำสนธิสัญญาเลย แต่ในบางกรณีมีอำนาจในการทำสนธิสัญญาภายในวงจำกัด ซึ่งบางทีก็กระทำได้โดยตรง โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากรัฐผู้อารักขา แต่บางทีต้องได้รับความยินยอมสำคัญหรือบรรดาประเทศใดเคยวินิจฉัยว่า รัฐในอารักขาบางรัฐยังคงมีสภาพบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศแสดงให้เห็นว่า การที่รัฐในอารักขามีได้มีเอกราชอธิปไตยโดยสมบูรณ์นั้น ไม่จำเป็นเสมอไปว่าจะทำให้ขาดสภาพบุคคลระหว่างประเทศ

๒) มลรัฐของสหพันธรัฐ แม้ในบางคราวจะมีการ เรียกมลรัฐในสหพันธรัฐว่า รัฐ คำว่า "รัฐ" นี้ก็หาใช้รัฐตามความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศไม่ โดยปกติการใช้อำนาจในกิจการทางประเทศซึ่งรวมถึงอำนาจในการทำสนธิสัญญากับนานาประเทศอยู่กับรัฐบาลสหพันธรัฐหรือรัฐบาลกลาง มลรัฐที่มีอำนาจและความสามารถในการทำสนธิสัญญาไม่ แต่ในบางประเทศ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจการทำสนธิสัญญาในวงจำกัดบาง ประการแก่ Cantons ซึ่งเป็นเขตการปกครองภายใน ในกรณีเช่นนี้เขตการปกครองนั้น ๆ ย่อมมีความสามารถในการทำสนธิสัญญาตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้ไว้ อย่างไรก็ดี อำนาจในการทำสนธิสัญญาโดยทั่วไปก็ตกอยู่กับรัฐบาลสหพันธรัฐ หรือจะตกอยู่กับมลรัฐของสหพันธรัฐนั้น ใดเคยเป็นปัญหาอยู่ ดังจะเห็นได้จากร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาซึ่งสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสมัยที่ ๑ ณ กรุงเวียนนา เมื่อเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ที่ประชุมได้ลงมติรับร่างข้อ ๕ มีข้อความดังนี้

"Article 5

1. Every State possesses capacity to conclude treaties.
2. Members of a federal union may possess capacity to conclude treaties if such capacity is admitted by the federal constitution and within the limits there laid down."

แต่รัฐบาลแคนาดาเห็นว่า ร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาข้อ ๕ วรรค ๒ นี้ อาจเป็นการชักต่อการปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาสำหรับสหพันธรัฐหรือรัฐที่ประสงค์จะทำสนธิสัญญากับสหพันธรัฐ จึงเห็นควรจะต้องออก แต่ในการประชุมพิจารณาร่างข้อ ๕ นี้ ปรากฏว่า ความเห็นแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการทำสนธิสัญญาของรัฐ รวมทั้งมลรัฐตามร่างข้อ ๕ เพราะตามร่างข้อ ๑ ก็ได้บัญญัติไว้แล้วว่าอนุสัญญานี้จะใช้บังคับแก่สนธิสัญญาที่ทำระหว่างรัฐเท่านั้น (๑) อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า น่าจะบัญญัติไว้ด้วยเป็นบทบัญญัติทั่ว ๆ ไป และเห็นว่าในทางปฏิบัติในการทำสนธิสัญญานั้น รัฐธรรมนูญบางสหพันธรัฐให้อำนาจมลรัฐทำสนธิสัญญากับรัฐอื่นอีกด้วย จึงควรมีบทบัญญัติทั่ว ๆ ไป ลงมาถึงกรณีดังกล่าวด้วย เพราะไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศใดห้ามมิให้

(๑) " The present Convention applies to treaties between States"

มลรัฐทำสนธิสัญญาเมื่อปรากฏว่ามลรัฐมีอำนาจในที่สุกที่ไคคงร่างข้อ ๕ ไว้ทั้งสองวรรค
 หนึ่ง ในการประชุมอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาซึ่งสหประชาชาติได้
 จัดใหม่ขึ้นครั้งที่ ๒ ณ กรุงเวียนนา และได้เปิดให้มีการลงนามเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม
 ๒๕๑๒ ที่ประชุมได้ตกลงกันได้ในเรื่องนี้และไคคงร่างข้อ ๕ วรรค ๑ ไว้ และได้กลายเป็น
 เป็นข้อ ๒ ของอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน ^(๑)

ข) องค์การระหว่าง

บทบาทขององค์การระหว่างประเทศ

ประเทศ

ในความสัมพันธ์และในกฎหมายระหว่างประเทศในสมัย

ปัจจุบันนี้ได้รับความสำคัญขึ้นเป็นอันมาก จะเห็นได้ว่า

องค์การระหว่างประเทศที่มีอยู่ในขณะนี้มีจำนวนมากมาบ ทั้งในระดับส่วนภูมิภาคและระดับ
 สากล ทั้งในลักษณะทางการ เมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และในลักษณะทางเทคนิค แต่
 ในการพิจารณาเรื่องความสามารถขององค์การระหว่างประเทศในการทำสนธิสัญญา จะต้อง
 แยก "องค์การระหว่างประเทศ" ในความหมายอย่างแคบ ออกจาก องค์การระหว่าง
 ประเทศในความหมายอย่างกว้าง ในความหมายอย่างกว้าง องค์การระหว่างประเทศ
 ครอบคลุมถึงองค์การและสมาคมระหว่างรัฐ ตลอดจนองค์การที่จัดตั้งขึ้นโดยการริเริ่มและดำเนินการ
 ของเอกชน เพื่อดำเนินการในคานหนึ่งคานใดเป็นการระหว่างประเทศ ส่วนในความ
 หมาย อย่างแคบนี้ หมายความว่าเฉพาะองค์การระหว่างรัฐหรือระหว่างรัฐบาลเท่านั้น และ
 องค์การระหว่างประเทศในความหมายอย่างแคบนี้เท่านั้นที่ถือว่ามีความสามารถในการทำ
 สนธิสัญญา และมีสภาพบุคคลระหว่างประเทศอย่างแท้จริง

ความสามารถขององค์การระหว่างประเทศในการทำสนธิสัญญา เป็นผลต่อเนื่อง
 จากความสามารถในการทำสนธิสัญญาของรัฐที่ประกอบ เป็นสมาชิกขององค์การนั้น แต่โดยที่
 กฎหมายระหว่างประเทศนั้นรู้สภาพบุคคลขององค์การระหว่างประเทศแยกออกต่างหาก
 องค์การระหว่างประเทศก็มีความสามารถของตนเองในการทำสนธิสัญญาด้วย

(๑) "Every State possesses capacity to conclude treaties"

ที่เรียกว่าเป็นองค์การนั้น หมายความว่าต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยตราสารก่อตั้ง จะเรียกว่าเป็น กฎบัตร ธรรมนูญ กติกาสัญญา หรือ สนธิสัญญา หรือชื่อพิเศษเฉพาะขึ้นก็แล้วแต่กรณี มีองค์การนี้มุ่งหมายให้เป็นการถาวร ทั้งองค์การนี้มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัย และองค์การฝ่ายปฏิบัติงาน มีความมุ่งหมายและแนวคำเป็นการเป็นการระหว่างประเทศ แม้จะจำกัดอยู่ในแนวหนึ่งแนวใดโดยเฉพาะ ก็เกี่ยวข้องกับรัฐหลายรัฐอย่างน้อยในบรรการรัฐที่เป็นสมาชิก

ค) บุคคลในกฎหมาย นอกจากรัฐและองค์การระหว่างระหว่างประเทศอื่น ประเทศทั้งที่โลกกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศอื่นอีกซึ่งมีความสามารถในการทำสนธิสัญญา ได้แก่ อาณาจักรสันคปาปา ฝ่ายที่ทำการต่อต้านรัฐบาลที่ได้รับการรับรองฐานะระหว่างประเทศ ซึ่งที่โลกกล่าวในคำอธิบายจำกัดความของสนธิสัญญาแล้ว แต่โดยบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศประเภทนี้มีบทบาทในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแต่เพียงจำกัดและน้อยกรณี จึงถือกันว่ามีความสำคัญไม่มากนัก

- ๒. การเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญา

การทำสนธิสัญญาทุกชนิดเริ่มต้นด้วยการเจรจา แต่โดยที่สนธิสัญญาที่กระทำกันระหว่างบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้นมีอยู่หลายแบบ การเจรจาก็มีวิธีการแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งในลำดับแรกจะพิจารณาว่าใคร เป็นผู้อำนาจหน้าที่ในการเจรจา อันล้นสุดไปคือมาถึงเรื่องการมอบอำนาจ-และในข้อหลัง-กล่าวถึงวิธีการเจรจา

๑) เป็นผู้อำนาจหน้าที่ในการเจรจา -

เป็นผู้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไป การเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญา เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ในสมัยที่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยังแพร่หลาย ประมุขของรัฐมักเป็นผู้เจรจาทำสนธิสัญญาเอง แม้ในระบบการปกครองที่มีรัฐสภา อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการเจรจาและการทำสนธิสัญญาก็ยังถือว่าอยู่กับประมุขของรัฐ เพราะถือว่าประมุขของรัฐเป็นตัวแทนอันเป็นสัญลักษณ์ของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๐๑ มีบทบัญญัติว่า

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการกำหนดข้อสัญญาสันติภาพ"

สงบศึกและกำหนดข้อสัญญาสันติภาพกับนานาประเทศ"

ความนี้จะเห็นได้ว่า ในกรณีของประเทศไทยนั้น ถือเป็นประเทศเอกราชปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยโดยแท้ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการทำสนธิสัญญาได้แก่พระมหากษัตริย์
ซึ่งเป็นองค์พระประมุขของประเทศ นอกจากนี้แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดกำหนด
อำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาไว้ อย่างไรก็ตามก็มีข้อสังเกตที่น่าจะถือเป็น
หลักได้ว่า ในการใช้พระราชอำนาจเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญานั้น ในทางปฏิบัติไม่จำเป็นที่
พระมหากษัตริย์จะต้องทรงกระทำด้วยพระองค์เอง พระองค์อาจจะทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระ
อัครราชทูตทำสนธิสัญญาในนามของพระองค์ได้ อนึ่ง คำว่า "การทำสนธิสัญญานั้น นั้น
โดยปกติรวมถึงการเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญา การลงนามในสนธิสัญญา และการใช้สัตยาบัน
ต่อสนธิสัญญาด้วย

สำหรับประเทศอื่น อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการเจรจาทำสนธิสัญญา บอ
กำหนดโดยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายภายในอื่นของประเทศนั้น ๆ แต่ถึงแม้จะไม่มีบัญญัติ
ของกฎหมายกำหนดไว้ ก็เป็นที่พอควรกันโดยทั่วไปว่าพระประมุขของรัฐและผู้นับถือนที่ได้รับมอบ
อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการทำสนธิสัญญา

ผู้มีอำนาจหน้าที่ใน

โดยที่ระบอบการปกครองของประเทศ

ทางปฏิบัติ

ส่วนมากในปัจจุบันนี้ ถือว่าประมุขของรัฐไม่อยู่ในความรับผิดชอบ
ชอบในเรื่องการเมือง การค้าเนิการเองของประมุขของรัฐ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาทำสนธิสัญญาก็มีเพียงนอຍการนี้ และมีกระเป๋นในทางแผนก
เท่านั้น

ในทางปฏิบัติ การเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญากระทำโดย ประมุขของรัฐบาล ใน
ฐานะเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาลซึ่งประมุขของรัฐเป็นผู้แต่งตั้งขึ้นเพื่อบริหารประเทศ และโดย
เฉพาะกระทำโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบและ
เป็นหัวหน้าปฏิบัติราชการด้านกระทรวงของคณะรัฐบาล นอกจากนี้ หัวหน้าคณะ
ผู้แทนทางการทูต ก็มีอำนาจหน้าที่ทางปฏิบัติในการเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญาเมื่อได้รับ

กล่าวถึงรากฐานของงาน ทั้งนี้ ในฐานะที่เป็นผู้แทนทางการทูตของประเทศผู้ส่งประจำประเทศ
ที่จะเจรจาทำสนธิสัญญา หลักที่ไรศกณผู้แทนทางการทูตนี้เป็นที่อนุมัติให้ใจต่อหัวหน้าคณะผู้แทน
ถาวรประจำองค์การระหว่างประเทศหลาย ในส่วนที่เกี่ยวข้ององค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ
นอกจากนั้น บุคคลหรือคณะบุคคลอื่นที่ได้รับมอบอำนาจเต็ม ให้เป็นผู้แทนของประเทศในการเจรจา
ทำสนธิสัญญา ก็มีอำนาจหน้าที่ที่จะปฏิบัติและดำเนินการ ตามที่ได้รับมอบอำนาจมา

อนึ่ง ในปัจจุบันสนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ (๒๕๑๒)
ระบุไว้โดยแจ้งชัดว่า ในการปฏิบัติภารกิจของบุคคลที่ทำการทำสนธิสัญญา ประเทศของรัฐ หรือสมาชิก
ของรัฐภาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หนังสือมอบอำนาจเต็ม (๑)
ไม่จำเป็นต้องแสดงอำนาจเต็ม เพราะถือ
ว่าเป็นผู้ปฏิบัติหรือจะทำการเจรจาถึงแก่ ประเทศในนามของรัฐได้ ส่วนหัวหน้าผู้แทน
ทางการทูตนั้นจะทำการเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญาในนามของรัฐตนโดยเียงสองแสดงหลักฐานการได้รับ
มอบอำนาจเต็ม และเพื่อรับเอาตัวหนังสือสนธิสัญญา ระหว่างประเทศ รัฐผู้ส่งด้วยกัน
รัฐซึ่งตนได้รับแต่งตั้งให้ไปเจรจา (๒) นอกจากนี้ผู้แทนที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐผู้ส่ง
ประชุมระหว่างประเทศหรือในองค์การระหว่างประเทศหรือองค์การหนึ่งขององค์การยอมได้รับ
ยกเว้นจากการแสดงหนังสือมอบอำนาจเต็ม (Full Powers) เมื่อความมุ่งประสงค์ที่จะรับ
เอาตัวหนังสือสนธิสัญญาในการประชุมในองค์การหรือองค์การ กติกการกระทำโดยนอกเหนือไป
จากการรับเอาตัวสนธิสัญญาผู้แทนทางทูตและผู้แทนในการประชุมระหว่างประเทศย่อมจะต้อง
แสดงหลักฐานการได้รับมอบอำนาจ

๒) หนังสือมอบอำนาจเต็ม

สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๖ วรรค ๑ ก ได้นิยาม
คำว่า "หนังสือมอบอำนาจเต็มไว้ว่า หมายถึง เอกสารอันมีมาจากรัฐหรือผู้มีอำนาจของรัฐ
ซึ่งตั้งบุคคลหนึ่งหรือบุคคลหลายคนให้เป็นผู้แทนรัฐนั้น เพื่อทำการเจรจาถาวรหรือรับรองตัวบท
ของสนธิสัญญาเพื่อแสดงความยินยอมของรัฐ ที่จะปฏิบัติโดยสนธิสัญญา หรือเพื่อกระทำการ
อื่นใดให้สำเร็จในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญา"

- (๑) สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๘ วรรค ๒ ก
- (๒) สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๘ วรรค ๒ ข
- (๓) สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๘ วรรค ๒ ค

ความหมายของหนังสือมอบอำนาจเต็ม

หนังสือมอบอำนาจเต็ม เป็นตราสาร ซึ่งแสดงการมอบอำนาจให้แก่ผู้รับมอบคำ เป็นการสามขอบ เขตแห่งอำนาจที่ระบุไว้ในฐานะ เป็น ผู้แทนของรัฐ เกี่ยวกับการเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญาและการลงนามในสนธิสัญญาหรือจำกัด เฉพาะ การเจรจาก็ได้ หรือเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมในนามของรัฐในที่ประชุม ระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะมีการตกลงกันในลักษณะหนึ่งลักษณะใดระหว่างรัฐผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ซึ่งใช้อำนาจในการ ออกหนังสือมอบอำนาจเต็มนั้น โดยหลักการได้แก่ประมุขของรัฐ แต่ถ้าเป็น ^{เป็นผู้} ความ ตกลงที่กระทำกันในระดับรัฐบาล ประมุขของรัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง ประเทศที่ลงนามในหนังสือมอบอำนาจเต็มให้แก่ผู้แทนทำการเจรจาและลงนาม ^{เป็นผู้} **ความตกลงนั้นได้** หนังสือมอบอำนาจเต็มไม่ว่าจะออกให้โดยประมุขของรัฐหรือโดยรัฐบาลมีสาระสำคัญเป็นการ แสดงว่าผู้รับมอบมีอำนาจที่จะกระทำการในนามของรัฐในขอบเขตที่ระบุไว้

ขอบเขตของหนังสือมอบอำนาจ การทำหนังสือมอบอำนาจไม่มีกฎเกณฑ์ในเรื่องขอบเขตกำหนดไว้ว่า ใหญ่หรือทำในขอบเขต การไหลของคำจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ระเบียบภายในและทาง ปฏิบัติของแต่ละประเทศ บางกรณีการใช้ชื่อย่อว่าเป็นแบบพิธีมาก แต่บางกรณีก็ใช้ชื่อย่อคำธรรมดา แล้วแต่ว่าสนธิสัญญาที่จะกระทำกันนั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดและกระทำกันในระดับประมุข ของรัฐหรือระดับรัฐบาล โดยทั่วไป ข้อความในหนังสือมอบอำนาจเต็มจะระบุ

- วัตถุประสงค์ของการเจรจา
- ชื่อของผู้ที่ได้รับมอบอำนาจเต็ม
- ขอบเขตของกิจการที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการในนามของรัฐหรือของรัฐบาล
- ข้อความที่รับรองปฏิบัติตามพิธีกรรมที่ผู้ได้รับมอบอำนาจลงนามผูกมัดไป
- ข้อสงวนเกี่ยวกับการให้สัตยาบันที่จะถือว่าข้อผูกมัดนั้นเป็นจริง เคียงขาด

(ตัวอย่างของแบบหนังสือมอบอำนาจโปรดดูในภาคผนวก ก.)

การดำเนินการ การทำหนังสือมอบอำนาจเต็มในบางครั้งหรือบางประเทศ ทำในภาษาของตน โดยปกติ ถ้าภาษาอื่นใดใช้ภาษาที่ใดกันในวงการประชุมระหว่างประเทศหรือ ฟังาก็ถือฝ่ายหนึ่งตราบวก็ ก็มีคำแปล เป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาอื่นซึ่ง เป็น ที่ยอมรับระหว่างภาคีแนบไปด้วย

การตรวจสอบหนังสือมอบอำนาจเต็ม ในการทำสนธิสัญญาระหว่างกัน เป็นธรรมดาที่ภาคี ผู้ทำสัญญาต้องเป็นที่แน่ใจว่าผู้แทนเจรจาในฐานะเป็นผู้แทนของรัฐที่จะทำสนธิสัญญาคับจะได้รับ มอบอำนาจให้กระทำการในนามของรัฐให้แก่ใครเพียงไร สำหรับบุคคลบางประเทศที่กล่าวมา

บางคน ว่าไม่จำเป็นต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจเพิ่มในการ เจริญกิจการงานการพาณิชย์สัญญา ที่อ
 มรณกรรมของรัฐ ประมุขของรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเหล่านี้ ย่อมไม่
 มีปัญหาเกี่ยวกับการ ตรวจสอดหนังสือมอบอำนาจเพิ่มให้ เจริญ ส่วนผู้แทนของรัฐนอกจากบุคคล
ที่กล่าวมาแล้ว โดยปกติต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจเพิ่มให้ทำการ เจริญหรือดำเนินการ เกี่ยวกับ
 กับกระบวนการพาณิชย์สัญญาประการอื่นด้วย การแสดงหนังสือมอบอำนาจเพิ่มนี้ กระทั่งตอนที่
 เริ่มจะทำการ เจริญกัน โดยไม่ต้องแลกเปลี่ยนหนังสือมอบอำนาจเพิ่มสองแต่ละฝ่ายซึ่งกันและ
 กันการตรวจสอดเอกสารของฝ่ายหนึ่งโดยอีกฝ่ายหนึ่งนับว่าเป็นการ เพียงพอสำหรับการ เจริญ
 เพื่อทำสนธิสัญญาสองฝ่าย ถ้าต้องการหรือจำเป็นจริง ๆ อาจมีการแลกเปลี่ยนสำเนาที่
 ถูกต้องของหนังสือมอบอำนาจเพิ่มของกันและกันได้ สำหรับการ เจริญทำสนธิสัญญาหลาย
 ฝ่ายในรูปการประชุม อาจมีการ มอบหนังสือมอบอำนาจเพิ่มให้ไปแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้แทนของ
 รัฐที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้ตรวจสอดหนังสือมอบอำนาจเพิ่มของผู้แทนของรัฐที่เข้า
 ร่วมประชุม การตรวจสอดนี้มีความมุ่งหมายที่จะพิจารณาถึงความถูกต้องตามแบบแผนว่าถูกต้อง
 หรือครบถ้วนหรือไม่ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนของรัฐตน นอกจากนั้นในการ ประชุม
 ระหว่างประเทศ การตรวจสอดมุ่งหมายที่จะพิจารณาถึงความสามารถของรัฐ หรือของ
 รัฐบาลที่ส่งผู้แทนมานั้นมีสิทธิที่จะเข้าร่วมประชุม ซึ่งอาจเกี่ยวข้องไปถึงปัญหาการ รับรอง
 รัฐหรือรับรองรัฐบาลด้วยก็ได้

อย่างไรก็ดี หลักปฏิบัติที่กล่าวข้างต้นนี้มิใช่เป็นเกณฑ์ตายตัว รัฐที่เจริญอาจ
 จะไม่เรียกร้องคู่มือให้เพิ่มการตรวจสอดหนังสือมอบอำนาจเพิ่มของกันและกันได้ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งในการ ทำความตกลงที่ทำตามแบบย่อ ถ้าไม่มีการ เรียกร้องขอตรวจสอดแล้วก็ไม่
 จำเป็นต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจเพิ่ม การวงเวียนไม่ตรวจสอดนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากความ
 ห่วงการที่จะไม่รวดเร็วก็ได้ หรือเนื่องจากถือว่าความสมบูรณ์ของสนธิสัญญาได้ ขึ้นอยู่กับ
 การลงนามและการยอมรับของภาคีที่เกี่ยวข้องก็เป็นได้ การตรวจสอดหนังสือมอบอำนาจ
 เพิ่มอาจเลื่อนไปกระทำได้ก่อนที่จะลงนามกันก็ได้ อนึ่ง สำหรับสนธิสัญญาหลายฝ่าย ซึ่ง
 องค์การระหว่างประเทศ เป็นผู้จัดทำควับขึ้นในที่ประชุม การมอบอำนาจให้ผู้แทนทำการ
 เจริญมักเปลี่ยนรูปจากหนังสือมอบอำนาจเพิ่ม เป็นตราสารแต่งตั้งคณะผู้แทนของรัฐนั้น ๆ

แจ้งให้องค์การระหว่างประเทศนั้นทราบเป็นทางการว่า ผู้แทนที่แต่งตั้งและมอบหมาย
อำนาจไปประกอบหาผู้ใดบาง

ในกรณีที่จะส่งหนังสือมอบอำนาจ จะมีผู้แทนนำติดตัวไปแสดงได้ทันที
ในทางปฏิบัติปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่า รัฐหนึ่งผู้แทนไปเจรจาหรือประจบ เพื่อทำสนธิสัญญา
อาจส่งหนังสือหรือโทรเลขบอกชื่อของผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ เพิ่มวงหมาไปให้รัฐหรือองค์การ
ที่เกี่ยวข้องทราบก่อน หรือมิฉะนั้นก็อาจให้ผู้แทนทางการทูตของตนที่ประจำอยู่ในประเทศนั้น
มีหนังสือแจ้งไปให้ทราบก่อน แต่ในกรณีเร่งด่วนซึ่งจำเป็นของท่าเช่นนี้ ก็มีเงื่อนไขว่า
จะคงมีการส่งหนังสือมอบอำนาจ เสร็จไปแสดงหรือให้ตรวจสอบตามแบบวิธีใดภายในเวลา
อันสมควร

๓) วิธีการเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญา

การเริ่มต้นของการเจรจา ในการทำสนธิสัญญา ระหว่างรัฐหรือ
ระหว่างรัฐกับบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ถ้ามิใช่เป็นกรณีขององค์การระหว่าง
ประเทศที่เตรียมร่างขึ้นเสร็จก็ตั้งตามกระบวนการเจรจาก่อนเสมอ แม้ก่อนที่จะมี
การเจรจากันนั้น ก็มักจะเริ่มต้นด้วยการ ทาบตามกันก่อน โดยการ แสดงความประสงค์ของ
ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือหลายฝ่ายที่จะทำสนธิสัญญาระหว่างกันขึ้น ในการทาบตามกันครั้งนี้
ฝ่ายเริ่มต้นที่จะ เสนอความเห็นหรือความประสงค์นั้นมาก่อนในรูปของการพูดจาทางการทูต
หรือมิฉะนั้นก็มีหนังสือติดต่อกัน เป็นทางราชการ เสียทีเดียว ในตอนเริ่มต้นก็ทาบตามกันใน
เรื่องหลักการ ก่อนว่าสมควรจะทำสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องใด เพื่อประโยชน์ใด เมื่อ
ตกลงกันในหลักการแล้วจึงจะได้ทำการเจรจากันต่อไปว่า สนธิสัญญาที่จะทำกันนั้นจะทำใน
ระดับใด มีลักษณะทั่วไปอย่างไร ในทางปฏิบัติ ก่อนที่จะมีการตกลงในหลักการ เช่นนี้ ใน
กรณีของการทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐ แต่ละฝ่ายก็ต้องใคร่ความ เหนียวแน่น จากที่รัฐบาลของตน
ในชั้นที่ลงมือเจรจา เกี่ยวกับเนื้อหาของสนธิสัญญา โดยตรงนั้น โดยปกติจะดำเนินการทางกระหวาง
การต่างประเทศหรือผู้แทนทางการทูตในต่างประเทศ แต่ก็มีข้อยกเว้นซึ่งที่อาจจะมีการมอบ
หมายให้กระทรวงการอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ โดยตรง หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายเป็นพิเศษให้ทำการเจรจาในเรื่องนั้นโดย เฉพาะ เป็นผู้เจรจา

การดำเนินการ เจรจา การดำเนินการ เจรจาระหว่างผู้แทนของภาคีที่จะทำสัญญากัน อาจจะทำโดยการพูดจากันโดยตรงหรือโดยการมีหนังสือตอบอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง หรืออาจจะมีการประชุมกันระหว่างผู้แทนของแต่ละฝ่าย สำหรับการเจรจาท่าสนใจสัญญาหลายฝ่าย การเจรจามักจะทำในรูปของการประชุมระหว่างประเทศเสมอ เพราะการติดต่อโดยแยกกันกระทำเป็นราย ๆ ไปย่อมก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบาก

ในการเจรจา เพื่อที่จะให้ตกลงกันได้ จะต้องมีการพยายามหาหลักการและเงื่อนไขอันเป็นที่ยอมรับกัน^{ภายใน} ในระหว่างภาคี เพราะจะมีอยู่แล้ว ก็จะตกลงกันได้ แต่สนธิสัญญาจะมีขึ้นไม่ได้ สำหรับสนธิสัญญาหลายฝ่าย การเจรจาย่อมยุ่งเหยิงระส่ำระสาย^{ภายนอก} ข้างมากที่ผู้เคยยอมรับได้ เพื่อให้มีผลเป็นความตกลงขึ้นมา ถ้าตกลงกันได้เป็นเอกฉันท์ยิ่งเป็นการดี แต่ทั้ง ๆ ที่ถกเจรจากันจะเป็นที่ยอมรับกันในระหว่างภาคีเกี่ยวกับหลักการบางประการแล้ว ในการเจรจาส່วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรายละเอียดยังมีปัญหาที่ยุ่งยากอยู่อีกไม่จบ เพราะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น รัฐทั้งหลายย่อมจะพยายามรักษาและแสวงหาประโยชน์ให้ไต่มนมากที่สุด การเจรจาจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างที่เหตุผล เทคนิคและความอดทน ตลอดจนความสามารถส่วนตัวของผู้เจรจาที่จะทำโดยผู้แทนเจรจาดูแลตกลงความเห็นของตนในส่วนที่ตนเห็นว่ามีความสำคัญ และอาจจะคงเอนประนีในบางสิ่งบางอย่างที่เห็นว่าพอจะยอมประนีให้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับประโยชน์ด้านอื่นได้จากจุดเริ่มต้นด้วยการหาพบหา การเจรจาย่อมยืดเยื้อไปตลอดระยะเวลาที่ทำการเตรียมร่าง จะโง่งมสุดกันในเรื่องสาระของสนธิสัญญาที่ก่อเกิดได้มีการทำควบคู่กันมาในลักษณะที่พร้อมจะลงนามกัน

ระหว่างการเจรจา ผู้แทนของแต่ละฝ่ายอาจตกลงทำหรือกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องฝ่ายตนเป็นครั้งคราว เพราะลักษณะของสนธิสัญญาที่กระทำกันนั้น ส่วนมากมักจะเกี่ยวข้องกับงานของเจ้าหน้าที่หรือกระทรวงทบวงกรมหลายด้าน และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมนั้น ๆ เหล่านี้ที่จะทราบเรื่องราวในรายละเอียดหรือปัญหาที่ซับซ้อนได้ดี เมื่อตกลงกันเป็นการภายในอย่างใดแล้ว จึงไม่เจรจาดูรองกับผู้แทนของอีกฝ่ายหนึ่งตามเขยวั้น

องค์การสหประชา
- ชาติ.

คำรับการ เจริญ เพื่อทำสนธิสัญญาที่กระทำให้รูปของการ ประชุมระหว่าง
ประเทศ วิธีการแตกต่างไปจากที่กล่าว เพราะการประชุมระหว่างประเทศซึ่งมี
ลักษณะแห่งของประเทศต่าง ๆ หลายประเทศนั้นหลักการคล้ายกับเป็นสภา โดยเฉพาะใน
การประชุมซึ่งองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน แม้หลักการจะอยู่ที่เดิมซึ่งก็พยายามให้
ผู้คนที่เห็นด้วยกับทรศมหรือกับระบอบของคณะใหม่มาที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทางปฏิบัติ
คล้ายเราไปกับสถาบันวิญญูติ คณะการใช้วิธีการออกเสียงและถือเอา เกือบข้างมาก เป็น
ขบวนการใหม่ การหาเสียงสนับสนุนข้อเสนอนี้หรือข้อคิดเห็นจึง เข้ามามีบทบาทสำคัญในการ
เจรจา

๓. การทำสนธิสัญญา

ก. การเตรียมร่างสนธิสัญญา

หลังจากที่ผู้แทนของภาคีได้ลงมือเจรจากันหรือปรึกษาหารือกัน และตกลงกันได้
ในประเด็นที่เป็นหลักการของสนธิสัญญา ก็ถึงขั้นที่จะต้องเตรียมร่างสนธิสัญญาขึ้นมาพิจารณา
กันอีกขั้นหนึ่งก่อนที่จะตกลงให้ร่างนั้น เป็นตัวบทของสนธิสัญญาในลักษณะที่พร้อมเพื่อกลงนามกัน
ในระหว่างที่ยกร่างนั้น การเจรจาแต่ละครั้ง อาจแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม ก็จำเป็น
ต่อไปได้ ในส่วนนี้เกี่ยวกับการยกร่างโดยตรงนั้น มีปัญหาที่จะกล่าวถึงอยู่ ๔ เรื่อง คือ
หลักทั่วไปเกี่ยวกับการร่างสนธิสัญญา ภาษาที่จะใช้ในสนธิสัญญา ผู้ยกร่างสนธิสัญญา และการ
วางรูปของร่างสนธิสัญญา

๑) หลักทั่วไปเกี่ยวกับการร่างสนธิสัญญา

ความไม่สมบูรณ์ของภาษาที่มนุษย์ใช้ ภาษาที่มนุษย์ใช้ ไม่ว่าจะเป็นภาษา
พูดหรือภาษาเขียน เป็นสื่อที่สำคัญและมีผลอย่างยิ่งในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ แต่เมื่อ
พิจารณาลงไปในระดับที่ลึกซึ้งแล้ว ภาษาที่มนุษย์ใช้ยังขาดความสมบูรณ์อยู่ ไม่สมบูรณ์ที่ไม่
สามารถจะถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างออก เป็นคำพูดหรือตัวอักษร ได้เสมอไป ไม่สมบูรณ์ที่คำพูด
หรือตัวอักษร ที่ใช้เป็นเครื่องหมายนั้น มีความหมายที่กำกวม ไม่แน่ชัดเสมอไป ซึ่งความ
ไม่สมบูรณ์เหล่านี้ย่อมสร้างควมยากลำบากให้แก่การร่างและการใช้สนธิสัญญาทำเองเกี่ยว
กันกับปัญหาที่ประสบในการร่างและใช้กฎหมาย การไขถ้อยคำในสนธิสัญญาถึงความ
ระมัดระวังและการเลือกเฟ้นมากเป็นพิเศษขึ้นไปอีก เพราะเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

ต่างประเทศ และในบางครั้งเป็นเหตุไม่ก็กับความบรรจงหรือความหรูหราของภาษาทางการ
 พูด นอกจากนี้ ผลของสนธิสัญญาอันเกี่ยวเนื่องกับประโยชน์ส่วนได้เสียของประเทศใน
 ส่วนรวม ความเสียหายที่เกิดจากการไม่เอาใจใส่หรือมองข้ามความสำคัญไปอาจมีผล
 กระทบกระเด้งต่อประโยชน์ของชาติทั้งในระยะใกล้และระยะไกลไต่กัน ดังนั้น นอกจาก
 ถ้อยคำในอารัมภบทหรือถ้อยคำที่ใส่ตามประเพณีทางการพูดแล้ว การใส่ถ้อยคำในสนธิสัญญา
 และการเขียนข้อความถือหลักว่า ให้สั้นที่สุดแต่มีความหมายครบตามที่ตกลงการโดยสมบูรณ์
ที่สุด เลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายชัดเจนในตัวของตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลีกเลี่ยง
การใช้ถ้อยคำหรือวิธีเขียนซึ่งมีความหมายไปหลายทาง

หลักของมงแตสกีเยอ เมื่อ ค.ศ. ๑๗๔๘ Montesquieu นักปราชญ์
 ฝรั่งเศสได้เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงมาเล่มหนึ่งชื่อ L'esprit des lois
 หรือ "เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย" มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงหลักการในการเขียนกฎหมาย
 ซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่า เป็นหลักการที่ตีมาจากกระหังหัวจวบนี้ และอารามำพามาปรับใช้ถ้อยคำ
 ในเนื้อหาของสนธิสัญญาได้คือ เจเนอรัล หลักการดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

๑. วิธีเขียนถ้อยคำให้กะทัดรัดและเข้าใจง่าย ถ้อยคำที่กำเริบเยิ่นหรือซ้ำซ้อนจะทำให้
 ให้เกิดความคลาดเคลื่อนและคลุมเครือ
๒. ถ้อยคำที่ใส่ถ้อยคำเลือกถ้อยคำที่มีความหมายชัดเจนในตัวของตัวเองมากที่สุด ไม่ควรใส่
 คำที่อาจจะเข้าใจหรือให้ความหมายไปได้หลายทาง
๓. ควรใส่ถ้อยคำที่แสดงเจตนารมณ์มาตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงการอ้อมค้อม
 การเปรียบเทียบ หรือการตั้งสมมติฐาน
๔. วิธีเขียนไม่ควรจะซับซ้อน ควรจะให้เห็นทั่วไปอ่านเข้าใจได้ เพราะสิ่งที่
 เขียนนั้นไม่ควรจะจำกัดวงว่าผู้เขียนหรือผู้ใช้เท่านั้นจะรู้ได้เข้าใจได้
๕. ไม่ควรจะให้ข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดมีมากจนอาจทำให้ความเข้าใจสับสน
 หรือทำให้หลักใหญ่ไร้ความหมาย ข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดควรมีเท่าที่จำเป็นจริง ๆ และ
 เขียนไว้ในลักษณะที่ให้เห็นชัด

๕. ไม่ควรเขียนรายละเอียดที่พิศมัยมากเกินไป เพราะจะทำให้
ปัญหาที่โต้แย้งกันได้มีมากขึ้น

๖. ควรจะผ่านการคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบและเห็นว่าถึง เกิดคดีในทาง
ปฏิบัติจริง ๆ ทั้งควรให้ใกล้เคียงกับหลักความเป็นธรรมให้มากที่สุด เพราะมีฉะนั้นแล้ว
จะให้ได้รับการ เถวหรือยังขึ้นไต่ถาม

๒) ภาษาที่ใช้ในสนธิสัญญา

การเลือกภาษาที่ใช้ในสนธิสัญญา ในการทำสนธิสัญญา การที่จะ

ใช้ภาษาใดในสนธิสัญญา เป็นสิทธิของภาคีที่จะตกลงกัน และจะตกลงกันทำเป็นภาษาใดก็ได้
แต่ในทางปฏิบัติทั่วไปนี้ มีหลักที่รู้จักกันอยู่ ๓ หลัก คือ

- ๑. ใช้ภาษากลางภาษาหนึ่งภาษาใดแต่เพียงภาษาเดียวภาษาใดจะตกลงกัน
- ๒. ทำตัวสนธิสัญญานั้น เป็นหลายฉบับ โดยใช้ภาษาของภาคีแต่ละฝ่ายในแต่ละ
ฉบับ และถ้าจำเป็น ก็ทำขึ้นเป็นภาษากลางซึ่งไม่ใช่ภาษาของภาคีอีก
ฉบับหนึ่ง
- ๓. ใช้ภาษาอัน เป็นที่ยอมรับกันโดยแพร่หลายในวงการระหว่างประเทศ
เพียงภาษาเดียว

หลักแรกนั้น เป็นการยืนยันสิทธิของภาคีผู้ทำสัญญาที่จะ เลือกใช้ภาษาใดก็ได้
แม้แต่ไม่ใช่ภาษาของตนเอง และไม่ถือกันว่าเป็นภาษากลางที่แพร่หลายในวงการระหว่าง
ประเทศ แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ อาจจะใช้ภาษาหนึ่งภาษาใดแต่เพียงภาษาเดียว มักจะ
ใช้ภาษาอันแพร่หลายในวงการระหว่างประเทศตามหลักที่สามเสมอ

ในสมัยก่อน สนธิสัญญาที่กระทำกันระหว่างประเทศในยุโรป มักใช้ภาษา
ลาติน ซึ่งเป็นภาษาที่แพร่หลายเป็นภาษากลาง ต่อมาในระยะคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ และ
๑๖ นิยมใช้ภาษาฝรั่งเศสซึ่งถือกันว่าเป็นภาษาการทูตและมีความแน่นอนในเรื่องถ้อยคำ
กว่าภาษาอื่น ต่อมาในศตวรรษที่ ๑๖ นี้ ได้มีการใช้ภาษาอังกฤษขึ้น และอาจจะ
เนื่องด้วยอิทธิพลของฝรั่งเศสซึ่งในกัณฑ์การจะละในคำขวัญวัฒนธรรมได้ดัดแปลง เมื่อ
เปรียบเทียบกับอิทธิพลของประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษจะเป็นหลักซึ่งเพิ่มขึ้น ทำให้มีการใช้

ภาษาอังกฤษกันแพร่หลายมากกว่าภาษาฝรั่งเศส อย่างไรก็ดี ภาษาฝรั่งเศสก็ยังเป็นภาษาหลักที่ใช้ในระดัที่เรียกได้ว่าเกือบจะคู่กันไปกับภาษาอังกฤษ

ต่อมาในระยะหลังนี้ โดยเหตุที่ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมได้มีอิทธิพลขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ได้มีการสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกียรติภูมิของชาติมากขึ้น รัฐที่เป็นภาคีสันติสัญญา มักจะนิยมทำสนธิสัญญาโดยใช้ภาษาของตน สำหรับประเทศที่พูดภาษาเดียวกันก็ไม่มีปัญหา แต่สำหรับประเทศที่ใช้ภาษาต่าง ๆ ก็ต้องทำสนธิสัญญานั้น เป็นหลายฉบับ ใช้ภาษาของประเทศที่เป็นภาคีทั้งสองฝ่ายในกรณีที่เป็นสนธิสัญญาทวิภาคี และถกตกลงกันเห็นสมควรหรือจำเป็นที่จะทำเป็นภาษาอื่นที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันให้เป็นภาษากลาง ก็จะทำสนธิสัญญาในภาษาที่ตกลงกันแล้วเก็บฉบับอีกฉบับหนึ่งก็ได้ แต่สำหรับสนธิสัญญาพหุภาคีหรือสนธิสัญญาหลายฝ่าย ถ้าภาคีสัญญามีหลายประเทศย่อมเป็นการไม่สะดวกที่จะใช้ภาษาของแต่ละชาติ จึงอาจจะตกลงกันใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งหรือมากกว่านั้นตามแต่จะเหมาะสม สำหรับสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาที่องค์การระหว่างประเทศเป็นผู้ริเริ่มหรือมีส่วนในการจัดทำ ก็มักใช้ภาษาซึ่งองค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ ใช้เป็นภาษาปฏิบัติงาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ภาษาสนธิสัญญาหลายภาษา ในกรณีที่มีการทำสนธิสัญญาล้มโดยใช้ภาษามากกว่าภาษาเดียว ปัญหาจะเกิดขึ้นว่า จะถือภาษาใดเป็นภาษา / ^{ที่ใช้อย่างบังคับ} ถ้ามีความเข้าใจหรือความเข้าใจแตกต่างกัน ตามธรรมดา สนธิสัญญาจะมีผลบังคับได้ เสมอว่าให้ถือว่าภาษาใด เป็นภาษาที่ใช้อย่างบังคับ ซึ่งถกตกลงกันได้ เช่นนั้นก็ไปลงกัน แต่ก็มีอยู่เสมอที่ข้อความในสนธิสัญญาบัญญัติใช้ภาษาหลายภาษาต่างมีค่าในการใช้เป็นหลักเท่าเทียมกัน ในกรณีเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เพราะในทางปฏิบัติจริง ๆ นั้น กล่าวได้ว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะถอดหรือแปลข้อความในภาษาหนึ่งออกเป็นอีกภาษาหนึ่งได้อย่างเที่ยงตรงโดยเด็ดขาดทั้งในด้านความหมายและน้ำตมัก ผู้ที่มีความสามารถในการแปลอย่างยอดเยี่ยมกับยอมรับว่าประสบกับปัญหานี้ ดังนั้น โอกาสที่จะเข้าใจหรือตีความข้อความหรือถ้อยคำอันเดียวกันแตกต่างกันไปก็มีได้ นอกจากนั้น ถ้ามีการทำสนธิสัญญาในภาษาที่ภาคีสันติสัญญาไม่มีความคุ้นเคยหรือ ผู้ที่ลงนามไปก็รู้สึกไม่แน่ใจว่า ข้อความและถ้อยคำที่ใช้ภาษาอื่นนั้นจะถูกต้อง ต้องถือว่าเราเห็นว่า

ที่มีความรู้ในภาษานั้นได้ตรวจสอบแล้ว และเชื่อในความบริสุทธิ์หรือความสุจริตใจซึ่งกัน
และกัน แลหัง ๆ ที่มีข้อกล่าวกันเช่นนี้ การทำสนธิสัญญาโดยทั่วไปมักจะถือว่าเป็นหลาย
ภาษาอยู่ เนื่องจากความรู้สึกรู้กันในเรื่องชาตินิยมหรือเกียรติภูมิของชาติดังกล่าวแล้ว อยางไร
ก็ดี มีความไม่เอียงอยู่เหมือนกัน กว่าจะมอบสำหรับสนธิสัญญาที่มีความสำคัญไม่มากนักหรือ
ต้องทำการทำเป็นการรีบด่วน ที่มีภาษาเป็นภาษาเดียว แล้วแปลออกเป็นภาษาแปลในภาษา
ของชาติชาติ ซึ่งในกรณีนั้น การไขและถกถึงความยอมจะสะดวกกว่า แต่การร่างนั้นคงใช้
ความระมัดระวังและพิถีพิถันเป็นพิเศษ

สำหรับสนธิสัญญาที่สร้างขึ้นเป็นหลายภาษา และให้แต่ละภาษาที่มีค่ามีศักดิ์เป็น
หลักเท่าเทียมกัน โดยหลักแล้วถือว่า ไม่มีข้อพิพาทสนธิสัญญาในภาษาหนึ่งใดมีค่าเหนือกว่าตัวบท
ในสนธิสัญญาเดียวกันที่เป็นภาษาอื่น ถ้าตัวบทนั้นในภาษาหนึ่งเข้าใจไม่ชัดแจ้ง ก็อาจจะ
อาศัยตัวบทในภาษาอื่นให้ความกระจ่างแจ้งได้ ซึ่งในกรณีนี้หมายความว่ามีการไขระกบกัน
แต่จากความแตกต่างในแต่ละภาษามีในเรื่องขอบเขตของความหมาย ศาลประจำที่ระหว่าง
ระหว่างประเทศในคดี *Mavrommatis Palestine Concessions (Jurisdiction)*
เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๔ ว่า ถ้ามีความแตกต่างเกิดขึ้นในเรื่องขอบเขตของความหมาย โดยที่ใน
ภาษาหนึ่งมีขอบเขตกว้างกว่าความหมายในอีกภาษาหนึ่ง ศาลถือเอาความหมายในภาษาที่มี
ขอบเขตแคบกว่าเป็นหลัก นี่ก็เห็นตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าความระมัดระวังที่ต้องใช้ใ
นการร่างสนธิสัญญานั้น ถ้ามีการทำขึ้นเป็นหลายภาษาโดยไม่จำกัดว่าแต่ในภาษาของตน
เท่านั้นจะต้องพิจารณาโดยคำที่ใช้ในภาษาของชาติอื่นด้วย และในเรื่องนี้ขอบเขตกับความ
ความยากลำบาก ถ้าไม่มีผู้เชี่ยวชาญในภาษานั้น ๆ จริง ๆ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้เวลาเรื่องกรณีความสนธิสัญญาซึ่งได้ทำขึ้นสองภาษา
หรือกว่านั้น ได้ถูกนำมากำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ.
๑๙๖๘

- ๑. เมื่อสนธิสัญญาใช้เป็นหลักฐานได้สองภาษาหรือกว่านั้น กับหนึ่งในแต่ละภาษา
ยอมใช้เป็นหลักฐานเท่าเทียมกัน นอกจากสนธิสัญญาจะมีบัญญัติไว้หรือภาติจะใดตกลงกันไว้ว่า
ในกรณีที่มีความแตกต่างกันใดข้อตัวบทใดข้อหนึ่งโดยเฉพาะ
- ๒. ถ้าแปลสนธิสัญญาในภาษาหนึ่งใดภาษาใดภาษาหนึ่งใดในภาษาที่ความมุ่งเป็น
หลักฐานได้ จะถือว่าเป็นตัวบทที่ใช้เป็นหลักฐานได้ก็ต่อเมื่อสนธิสัญญาได้บัญญัติไว้หรือภาติ
ได้ตกลงกันไว้เช่นนั้น

๓. ถ้อยคำของสนธิสัญญาซึ่งสันนิษฐานไว้ว่ามีความหมายต่าง เบี่ยงกันในแต่ละตัวบทที่ใด เป็นหลักฐานได้

๔. เว้นไว้แต่ในกรณีที่ต้องตีความตีความหนึ่งโดยเฉพาะตามวรรค ๑ เมื่อการเปรียบเทียบตัวบทที่ใด เป็นหลักฐานได้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของความหมายซึ่งการไขข้อ ๓๑ และ ๓๖ (หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับจารีตความและวิธีการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตีความแล้ว) ไม่อาจแก้ไขได้, ย่อมก็ให้รับเอาความหมายที่สงบรวมกับตัวบทที่สุด ทั้งที่โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และความมุ่งประสงค์ของสนธิสัญญาด้วย (๒)

๓) รูปร่างสนธิสัญญา

กรณีสนธิสัญญาวิภาคี สำหรับสนธิสัญญาวิภาคี ทางปฏิบัติโดยทั่วไปมักจะตกลงกันไว้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เป็นรูปร่าง เสนอขึ้นมาก่อนตามหลักการและสาระที่ตกลงกันในขั้นต้น เพราะอาจต่างฝ่ายต่างขมกราบขึ้นมา ก็มีความแตกต่างกันมากเกินไป เมื่อฝ่ายใดได้ริเริ่มขอมไปเสนอร่างของฝ่ายตรงข้ามแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งก็รับมาพิจารณา ถ้าส่วนใหญ่ของร่างนั้นเป็นที่รับได้ ก็ทำการ เจริญต่อรอง เพราะในตอนนี้จะให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าเห็นว่าข้อที่จะต้องเปลี่ยนแปลงมาก ก็อาจทำเป็นร่างใหม่ขึ้นมา เรียกว่าเป็นร่างตอบโต้ (counter-draft) ให้อีกฝ่ายหนึ่งพิจารณาบ้าง ในระหว่างนั้นการ เจริญต่อรองก็ดำเนินไปจนกว่าจะเป็นที่รับกันได้ทั้งสองฝ่าย

กรณีสนธิสัญญาพหุภาคี การ เจริญเพื่อทำสนธิสัญญาพหุภาคีส่วนมากกระทำในรูปการประชุม ถ้าเป็นการทำสนธิสัญญา ระหว่างภาคีจำนวนไม่มาก อาจจะใช้วิธีการ เกี่ยวพันกับที่กล่าวไว้ในกรณีสนธิสัญญาวิภาคีก็ได้ คือ ตกลงกันขอมหมายให้ภาคีหนึ่งใด เป็นผู้ขมกราบขึ้นมาให้ที่ประชุมพิจารณา แต่โดยปกติเพื่อให้การขมกร่างได้ถึงความคิดเห็นและการร่วมมือจากหลายฝ่าย มักจะมีการตั้ง เป็นคณะกรรมการ ขอมขึ้นมา เพื่อทำการขมกร่าง โดยเฉพาะ โดยให้ที่ประชุมเลือกหรือกำหนดคนผู้ที่จะ เข้าอยู่ในคณะกรรมการ ขมกร่างขึ้นมา และเมื่อตกลงกันอย่างใดแล้วก็นำร่างนั้น เสนอต่อที่ประชุม เช่นในกรณี สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความ

(๑) สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๓๓

(๒) สนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๓๓ (๔)

สัมพันธ์ทางกงสุล ก.ศ. ๑๘๖๓ นั้น คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศแห่ง
สหประชาชาติได้เป็นผู้ร่างขึ้นมาก่อนเป็นต้น

๔) การเวียนสัญชาติตามความเรียงลำดับสนธิสัญญา

มีประเพณีปฏิบัติกันอยู่หนึ่ง เรียกว่า **Alternat** ซึ่งความถ้อย
แปลว่า การผลัดเปลี่ยนกันตามลำดับ เกี่ยวกับวิธีการในการทำสนธิสัญญาได้นำเอามา
ใจในความหมายว่า เป็นสิทธิของแต่ละรัฐหรือประเทศของแต่ละรัฐที่จะให้สิทธิของตน
ปรากฏอยู่ก่อนหรือเป็นอันดับในหัวสนธิสัญญาแต่ให้ทำเป็นภาษาของตนหรือที่ให้เป็น
เป็นภาษา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคระหว่างรัฐ โดยให้รัฐ
ที่เป็นภาคีแต่ละฝ่ายได้รับเกียรติที่เท่าเทียมกัน แต่สำหรับสนธิสัญญาหลายฝ่ายมักนิยม
ใช้หลักการ เวียนที่จดตามลำดับอักษรตัวต้น โดยถือเอาลำดับในภาษาที่ไร้มากในวง
การระหว่างประเทศเป็นหลัก เช่นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส แต่ถ้าสนธิสัญญานั้น
กระทำด้วยเป็นภาษาอื่นด้วย ความยุ่งยากเนื่องจากการจัดลำดับตามตัวอักษรในภาษาที่
ต่างกันก็มีอยู่เสมอ แต่จะให้เป็นการเปรียบเทียบแล้วก็ไม่สมควรจะยอมไม่ได้ อนึ่ง ควรเป็นที่
สังเกตว่า ในสนธิสัญญาหลายฝ่ายบางฉบับมิได้ระบุชื่อประเทศชาติไว้ในอารัมภบท เช่น
ในกฎบัตรสหประชาชาติเป็นต้น แต่ทั้งนี้ เป็นแต่เพียงกรณียกเว้นซึ่งมักจะมีสาระรับ
สนธิสัญญาที่เริ่มหรือจัดทำโดยองค์การระหว่างประเทศ

๕) การวางรูปของร่างสนธิสัญญา

๑) รูปของร่างสนธิสัญญาที่ควบคุมแบบปกติ สำหรับสนธิสัญญาที่ทำตาม
แบบปกติ รูปของสนธิสัญญามักจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ชื่อของสนธิสัญญา ซึ่งตามธรรมเนียมจะเรียกชื่อตามวัตถุประสงค์ที่เป็น
สาระสำคัญของสนธิสัญญานั้น บอกละเอียดว่าสนธิสัญญานั้นว่าด้วยเรื่องอะไร

๒. อารัมภบท กล่าวถึง

ก) ชื่อของรัฐ หรือประเทศของรัฐ หรือชื่อรัฐบาล ที่ทำสนธิสัญญานั้น
ถ้าเป็นสนธิสัญญาทวิภาคี

ข) ข้อความแสดงความมุ่งหมายของภาคีในการทำสนธิสัญญานั้นขึ้น คำ
 ทางกฎหมายของข้อความตอนนีในอารัมภบทจะมีหรือไม่และมากน้อยเพียงใดนี้ แล้วแต่ว่า
 มีข้อความที่กล่าวไว้อย่างแจ่มชัดมุ่งหมายให้มีการปฏิบัติหรือเป็นหลักปฏิบัติด้วยหรือไม่ สนธิ
 สัญญาบางฉบับอาจจะกล่าวไว้แต่เพียงความมุ่งหมายอันเป็นเหตุผลที่ทำให้สนธิสัญญานั้นขึ้น แต่
 สนธิสัญญาบางฉบับ อาจเขียนข้อความที่มุ่งหมายจะให้เป็นหลักทั่วไปของสนธิสัญญา หรือให้
 ใช้ในกรณีที่จะเกิดช่องว่างแห่งบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญในทางกฎหมาย
 เกี่ยวกับการใช้หรือปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นด้วย

ค) ที่อยู่แทนที่ใครรับมอบอำนาจเป็นของแต่ละฝ่าย สำหรับรายการนี้ส่วน
 มากใช้สำหรับสนธิสัญญาที่กระทำกันในระดับประมุขของรัฐ ในสนธิสัญญาซึ่งกระทำในระดับ
 รัฐมาดอาจไปไกลถึงก็ได้ ในกรณีที่มีการระบุที่อยู่แทน จะมีความแจ่มชัดกว่าผู้แทน
 นั้น ๆ ใครรับมอบอำนาจเพิ่มให้ทำสนธิสัญญาในนามของรัฐหรือ ของประมุขแห่งรัฐ

ง) ข้อความว่าภาคีตกลงกัน ซึ่งเป็นความนำก่อนที่จะมีภาคีปฏิบัติการ
 ของสนธิสัญญา

๓. บทปฏิบัติการ ได้แก่ส่วนของสนธิสัญญาที่กำหนดสิทธิหน้าที่ของภาคี โดย
 ปกติจะแบ่งออกเป็นข้อหรือมาตรา จะมีอะไรบ้างก็แล้วแต่ขอบเขตของสนธิสัญญาที่ตกลงกัน
 นอกจากนั้นในข้อหรือมาตราหลัง ๆ ของบทปฏิบัติการ จะกล่าวถึง วันที่สนธิสัญญานั้นมีบังคับ

อาชญากรรม ซึ่งรวมถึงกำหนดเวลา การบอกเลิก การทออายุ และถ้าสนธิสัญญา นั้นต้องมีการใช้ศักราช ก็อาจจะมีความเขียนไว้ด้วย

๗. แบบพิธีตอนจบ เป็นแบบที่ใช้เหมือนกัน ในสนธิสัญญาทั่วไป ต่างกับ อาวัณภพซึ่งจะเขียนขึ้นยาว เพียงใจใดและใจโดยคำอย่างใจแล้ว แต่ความสำคัญของสนธิสัญญา แบบพิธีตอนจบของสนธิสัญญา กล่าวถึง

- ๑) ข้อความว่าผู้แทนผู้มีอำนาจเต็มของแต่ละฝ่ายได้ลงนามและประทับตราในสนธิสัญญานั้น
- ๒) จำนวนของสนธิสัญญาที่ทำขึ้น เป็นกี่ฉบับ
- ๓) ภาษาที่ใช้ในการทำสนธิสัญญานั้น ในกรณีที่มีการทำขึ้นมากกว่าภาษาเดียว ก็ระบุว่าให้ถือภาษาใดเป็นภาษาที่ใช้อย่างบังคับ
- ๔) สถานที่และวันที่ทำการลงนามกัน

(ตัวอย่างรูปของสนธิสัญญาที่ทำกันนั้นโปรดดูในภาคผนวก ข.)

๕) ในมีการสัตยาบันกันโดยเร็วที่สุด ๖ สถานที่ลงแล้วแต่ละตกลงกัน

๒) รูปของหนังสือแลกเปลี่ยน สำหรับความตกลงระหว่างประเทศที่ต่างกันในรูปแบบหนังสือแลกเปลี่ยน การวางรูปผิดจากรูปของสนธิสัญญาโดยทั่วไป เพราะกระทำกันในรูปของจดหมายหรือหนังสือราชการระหว่างรัฐบาลหรือว่าการกระทรวงการต่างประเทศในฐานะผู้แทนของรัฐบาลของตน กับ ผู้แทนทางการทูตของประเทศซึ่งทำความตกลงด้วยที่ประจำอยู่ในประเทศนั้น โดยได้รับอำนาจจากรัฐบาลของตนให้ทำความตกลงนั้น หรือในบางกรณีอาจจะเป็นการแลกเปลี่ยนหนังสือราชการระหว่างผู้แทนของแต่ละฝ่ายซึ่งได้รับอำนาจและการมอบหมาย เป็นพิเศษให้ทำความตกลงกันในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ แต่เริ่มนั้นก็อีกกว่า การทำความตกลงในรูปแบบหนังสือแลกเปลี่ยนกระทำกันเฉพาะในเรื่องที่มีความสำคัญน้อย แต่ทางปฏิบัติระหว่างประเทศในขณะหลัง ๆ นี้ ปรากฏว่ามีการทำหนังสือแลกเปลี่ยนกันมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อนและในเรื่องที่มีความสำคัญมากก็ไม่น้อย ความมุ่งหมายของการทำความตกลงในรูปแบบหนังสือแลกเปลี่ยนคือความต้องการจะให้รวดเร็วโดยรวบรัดในส่วนที่เกี่ยวกับแบบพิธีต่าง ๆ

ทางปฏิบัติของบางประเทศ โดยเฉพาะของฝรั่งเศส มักแยกจุดหมาย แลกเปลี่ยนออกจากหนังสือแลกเปลี่ยน โดยเรียกเป็นจุดหมายแลกเปลี่ยน (E change de Lettres) ในกรณีที่ความตกลงนั้นทำเป็นรูปจุดหมายระหว่างผู้แทนของ รัฐบาลแต่ละฝ่าย ซึ่งในขณะนั้นจะมีการลงนามโดยผู้แทนของฝ่ายที่มีไป จุดหมายแลกเปลี่ยนนี้ไม่ลง เลขทะเบียน เพราะถือว่าเป็นความตกลงที่ปรกอบ เป็นสนธิสัญญาชนิด หนึ่ง ไม่ใช่จุดหมายธรรมดา ส่วนหนังสือแลกเปลี่ยน (Exchange de notes) ใช้ในกรณีที่หนังสือราชการระหว่างสถาบันทางราชการ ไม่ใช่ระหว่างบุคคล คือ เป็นการแลกเปลี่ยนหนังสือราชการระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับสถานเอก อัครราชทูตแห่งหนึ่งสื่อกลาง ไม่มีการลงชื่อบุคคล เป็นแต่เพียงประทับตราของ กระทรวงการต่างประเทศ (ในหนังสือของกระทรวงการต่างประเทศ) และของสถาน เอกอัครราชทูต (ในหนังสือของสถานเอกอัครราชทูต) และมีการลงนามของ เจาหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นการรับรองความที่ประทับนั้น อย่างไรก็ตาม ส่วนมากของความ ตกลงที่ทำในรูปนี้ มักเรียกรวม ๆ กันไปว่า การทำหนังสือแลกเปลี่ยน หรือการแลกเปลี่ยน หนังสือ และเอกสารที่แลกเปลี่ยนกันก็เรียกว่า หนังสือแลกเปลี่ยน (Exchange of Notes, E change de Notes) แม้ว่าจะกระทำในรูปของ จุดหมายที่มีการลงนามก็ตาม

รูปร่างของหนังสือแลกเปลี่ยนมีลักษณะคล้ายคลึงกับหนังสือราชการทางการ ทูตธรรมดา ข้อความของหนังสือดังกล่าวถึงสาระความที่เสนอให้เป็นความตกลงระหว่างกัน และในตอนท้ายของหนังสือหรือจุดหมายนั้น มีข้อความเพิ่มเติมว่า ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งตอบรับ เป็นการยืนยันการยอมรับมา ก็ให้ถือว่าหนังสือหรือจุดหมายที่มีไปและคำตอบจากอีกฝ่าย หนึ่งนั้นปรกอบ เป็นความตกลงระหว่างสองฝ่าย ในหนังสือของฝ่ายที่ตอบ จะอ้างถึง หนังสือของฝ่ายที่มีไป แล้วถ้อยความทั้งหมด (เว้นแต่สถานที่ วันที่ ถ้ามี) และชื่อ ที่เห็นในตอนท้าย) ลงไป พร้อมกับแจ้งว่า ฝ่ายตนยืนยันความตกลงที่กล่าวในหนังสือนั้น และตกลงให้ถือว่า หนังสือทั้งสองฉบับที่มีไปมานั้นปรกอบ เป็นความตกลงระหว่างรัฐบาล ของประเทศทั้งสอง โดยที่ทุกฉบับจะมีหนังสือไปมาเป็นการแลกเปลี่ยนกัน ล่วงผ่านการ เจริญจากกันมาก่อนแล้ว หนังสือที่จะแลกเปลี่ยนทั้งฝ่ายที่มีไปและฝ่ายที่ตอบรับมักจะตกลงกัน

ในหนึ่งวันที่เดียวกัน แต่ก็ไม่จำเป็นเสมอไป ถ้าหนังสือทั้งสองฉบับลงวันที่เดียวกัน ถือว่าหนังสือเล่มเปลี่ยนนับตั้งแต่วันที่นั้นเป็นต้นไป แต่ถ้าลงต่างวันกัน ก็วันที่ที่ตอบรับเป็นวันที่เริ่มใหม่ เพราะความตกลงระหว่างประเทศนั้นประกอบด้วยข้อความตกลงยินยอมของภาคี สำหรับการแลกเปลี่ยนหนังสือเห็น อาจจะคำเป็นพิธีโดยมีการแลกเปลี่ยนกันจริง ๆ ก็ได้ หรือเป็นแค่เพียงการส่งใหม่แก่กันโดยวิธีธรรมดาก็ได้ ถ้า เป็นหนังสือแลกเปลี่ยนที่ช่วยสนธิสัญญาหรือความตกลงกัน หนังสือแลกเปลี่ยนนั้นมักจะลงวันที่เดียวกันกับวันที่มีการลงนามในสนธิสัญญาหรือความตกลง

เมื่อการเตรียมทำสนธิสัญญาโดยยานชั้นแรก และมีการขอเตรียมร่างขึ้นมาแล้ว ก็ถึงขั้นการทำตัวบทที่แน่นอนของสนธิสัญญาขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการทำตัวบทสนธิสัญญาไปขั้นสุดท้าย ตามวิธีการดังต่อไปนี้

ค. การรับเอาตัวบท

๑) การรับเอาตัวบท โดยทั่วไปการรับเอาตัวบทที่เสนอขึ้นอยู่กับการยินยอมของรัฐทั้งปวงที่มีส่วนในการร่างสนธิสัญญานั้น

ข้อยกเว้น การรับเอาตัวบทของสนธิสัญญาในการประชุมระหว่างประเทศนั้นมีขึ้นโดยการลงคะแนนเสียงสองในสามของรัฐที่มีประชุมและลงคะแนนเสียง นอกจากนั้น รัฐอื่น ๆ จะตกลงให้ชนิดที่แตกต่างออกไปโดยเสียงข้างมากจำนวนเท่ากัน

ง. การรับรองตัวบทสนธิสัญญา

๑) เหตุผลของการรับรองตัวบท การรับรองตัวบทสนธิสัญญาที่แท้จริงว่าถูกต้องเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายว่า ตัวบทสนธิสัญญาที่ตกลงจัดทำขึ้นนั้น ถือเป็นความที่แน่นอนแตกต่างจากไม่มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอีกต่อไป ถ้าเกิดพบว่าการมีผลพลวดยุติจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไข ก็จะต้องเจรจาและตกลงกันใหม่ระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง หากเป็นสนธิสัญญานหลายฝ่ายและจะต้องมีการแก้ไขหลังจากที่มีการรับรองตัวบทเป็นขั้นสุดท้ายแล้ว รัฐหรือองค์การที่ทราบว่าที่เมื่อผู้แก้ไขตัวสนธิสัญญาจะแจ้งคำนิคมและขอเสนอแก้ไขไปยังรัฐที่เกี่ยวข้อง เรียกว่าเป็นการแก้ไขซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขข้อผิดพลาดในตัวของสนธิสัญญา

เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงแก้ไขหลังจากที่มีการ รับรองด้วยมติเป็นขั้นสุดท้ายนั้น โดยปกติแล้วจะมีเพียงใน เรื่องที่มีความสำคัญไฉนมาก เช่นพิมพ์ผิด วรรคตอนกลาดเคลื่อน หรือใส่ถ้อยคำที่ยังไม่เหมาะสม ถ้า เป็นเรื่องที่มีความสำคัญก็เท่ากับว่าเรื่องขึ้นเจรจากันใหม่

เหตุผลของทางปฏิบัติเกี่ยวกับการ รับรองด้วยมติ เพื่อให้ภาคีได้ เห็นและรับรู้ว่า ติวบทหรือข้อท้ายนั้น เป็นตัวบทที่แน่นอนแล้ว และจะได้อำนาจว่าตนจะรับด้วยหรือไม่ เมื่อภาคีรับรองแล้วถือว่า เป็นด้วยผลทันทีด้วยอยู่ในขั้นสุดท้าย กระบวนการ เสร็จจากก็เป็นวันสิ้นสุดลง

๒. วิธีการรับของตัวบท กล่าวโดยหลักแล้ว รัฐผู้มีส่วนในการร่างสนธิสัญญา มีสิทธิอย่างเต็มที่ ที่จะตกลงกับอย่างใดก็ได้ เกี่ยวกับการ รับรองด้วยมติของสนธิสัญญาหรือการ รับรองด้วยพหุภาคี กระทำได้โดยรัฐผู้ว่ารับดำเนินการ ไว้ในตัวของสนธิสัญญาเอง แต่ก็มีได้แก่การตกลงกันไว้หรือด้วยมติได้บัญญัติถึงวิธีการดำเนินการไว้ การรับรองด้วยพหุภาคีจะกระทำโดยวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

- ๑. โดยผู้แทนของรัฐที่เกี่ยวข้องของสมาชิกในตัวของสนธิสัญญา
- ๒. โดยการรวมเอาด้วยสนธิสัญญาเอาไว้ในกรณีการลงนามของ การประชุม ตามที่ประชุมของรับ
- ๓. โดยการรวมเอาด้วยสนธิสัญญาเอาไว้ในกรณีขององค์การระหว่างประเทศ
- ๔. ถ้าด้วยสนธิสัญญายังมีไต่ถามการรับรองว่าถูกต้อง โดยวิธีการอื่นใดที่กล่าวข้างต้น การลงนามอย่างสมบูรณ์ (full signature) และการลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องได้รับความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง (signature ad referendum) ก็ถือว่าเป็นการรับรองโดยชัดแจ้งถือว่าถูกต้อง

ในบรรดาวิธีการที่กล่าวข้างต้นนี้ สำหรับวิธีการที่สองและวิธีการที่สามใช้เฉพาะกรณีสนธิสัญญาหลายฝ่ายและสนธิสัญญาที่กระทำในองค์การระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดี อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา^(๑) ได้กำหนด
 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการรับรองด้วยเหตุใด ๆ ไปด้วยว่า ในกรณีที่ตัวบ่งชี้ไว้บัญญัติวิธีดำเนินการ
 หรือในกรณีที่รัฐซึ่งส่วนในการร่างสนธิสัญญามีได้ตกลงเกี่ยวกับวิธีดำเนินการรับรองด้วยเหตุ
 แล้ว การรับรองด้วยเหตุใด ๆ ภายใต้อาจารย์ทำได้โดย

๑. การลงนาม
๒. การลงนามโดยมีเงื่อนไขไว้มีการยื่นขออนุญาต หรือ
๓. การลงนามโดยผู้แทนของรัฐในตัวของสนธิสัญญาหรือในกรณีกรมสาร
 สุลักษณ์ของการประชุมที่รวบรวมตัวบ่ง

การแก้ไขข้อผิดพลาดในตัวบทหรือในสำเนาที่รับรองแล้วของสนธิสัญญา^(๒)

— ในกรณีที่ไม่มีรัฐผู้เก็บรักษาสนธิสัญญา

ถ้าภายหลังที่ใดมีการรับรองด้วยเหตุใด ๆ ของสนธิสัญญาแล้วปรากฏว่า รัฐที่ได้
 ลงนามหรือรัฐภาคีสนธิสัญญาใดตรวจพบว่าตัวบทสนธิสัญญามีข้อผิดพลาดหนึ่ง เกี่ยวกับคำผิด
 หรืออื่นใด เมื่อมิได้ตกลงวิธีการแก้ไขอย่างใดไว้แล้วก็อาจดำเนินการแก้ไข
 ข้อผิดพลาดนั้นโดยวิธีการหนึ่งวิธีการใดดังต่อไปนี้

- ก. แก้ไขด้วยหน้าที่ถูกต้องและลงนามยก่ากับการแก้ไขโดยผู้แทนที่ได้รับ
 มอบอำนาจ
- ข. จัดทำหรือแลกเปลี่ยนตราสารหรือตราสารการแก้ไขซึ่งจะได้ตกลงกัน
 จัดทำขึ้น หรือ
- ค. จัดทำด้วยสนธิสัญญาที่แก้ไขใหม่ทั้งหมดโดยวิธีการเดียวกันกับ
 กรณีของตัวบทเดิม

— ในกรณีที่ไม่มีรัฐผู้เก็บรักษาสนธิสัญญา (Depositary)

ในกรณีที่สนธิสัญญามีผู้เก็บรักษา ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาจะแจ้งรัฐซึ่งได้ลงนาม
 และรัฐภาคีให้ทราบถึงข้อผิดพลาดและขอเสนอขอแก้ไข พร้อมกับแจ้งกำหนดเวลาที่
 เหมาะสมให้แก้กัน การเสนอขอแก้ไข อนึ่งในกรณีที่ระยะเวลาที่กำหนดให้แก้กัน

(๑) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๑๐

(๒) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๘๔

โดยผ่านพ้นไปแล้ว หากปรากฏว่า

ก. มีข้อคัดค้าน ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาที่จะจัดทำและลงนามยกคำให้การแก้ไขในตัวบทและจัดทำ procès-verbal แก้ไขด้วยและลงนามไปยังรัฐภาคีและรัฐที่มิใช่คู่เขา เป็นภาคีสัญญา

จ. มีข้อคัดค้านผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาที่จะได้แจ้งคำคัดค้านไปยังรัฐที่ได้ลงนามและรัฐภาคีต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ตัวบทของสนธิสัญญาได้รับการแก้ไขแล้วฉบับของระบอบที่ความที่นี้คือข้อบกพร่องหรือมีผิดพลาด เว้นไว้แต่รัฐที่ได้ลงนามและรัฐภาคีจะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

นอกจากนั้น ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือทำผิดได้ปรากฏขึ้นในสำเนาสนธิสัญญาที่ได้รับรองแล้ว ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาที่จะต้องจัดทำทราสาร เกี่ยวกับการแก้ไขและส่งสำเนาไปยังรัฐที่ได้ลงนาม และรัฐภาคีสัญญาด้วย

การยินยอมให้ผูกพันโดยสนธิสัญญา

การเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาของรัฐอื่นกระทำได้โดยการยินยอม
กับผูกพันโดยสนธิสัญญาของรัฐนั้น หลักประการสำคัญในการยินยอมกับผูกพันโดยสนธิ
สัญญาของรัฐจะต้อง เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และการ
แสดงเจตนายินยอมของรัฐกับผูกพันโดยสนธิสัญญาจะต้อง เป็นไปโดยความสมัครใจ
มิฉะนั้นแล้วจะไม่สมบูรณ์ สนธิสัญญา เมื่อมีผลใช้บังคับแล้วย่อมผูกพันภาคีแห่งสนธิสัญญา
นั้นและภาคีแห่งสนธิสัญญาจะต้องปฏิบัติตามโดยสุจริต สนธิสัญญาไม่ก่อให้เกิดพันธะหรือ
สิทธิแก่รัฐที่สาม หากรัฐที่สามไม่ยินยอม ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีที่เกิดกรณีในสนธิสัญญานั้น
นามโดยผูกพันรัฐที่สามในฐานะที่ถูกลบ เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศของรัฐที่สาม
อันเป็นที่ยอมรับเช่นกัน และในกรณีสนธิสัญญาให้สิทธิแก่รัฐที่สามนั้น ก็ว่า รัฐที่สาม
ยินยอมทราบเท่าที่ไม่ได้แสดงเจตนาตรงกันข้าม เว้นแต่สนธิสัญญานั้นจะบัญญัติไว้เป็น
อย่างอื่น

ความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาอันเกิดจากการบกพร่องจากการที่รัฐแสดง
เจตนายินยอมกับผูกพันโดยสนธิสัญญามีอยู่หลายประการด้วยกัน คือ

๑. การแสดงเจตนายินยอมผูกพันด้วยสนธิสัญญาที่ได้กระทำโดยขัดต่อ
กฎหมายภายในหรือเป็นการละเมิดกฎหมายภายในโดยเจตจำนง เป็น เรื่อกฎเกณฑ์
แห่งกฎหมายภายในที่มีความสำคัญมาก การละเมิดกฎหมายภายในจะถือว่าเป็นที่
แจ้งชัด ถ้าหากเป็นที่ปรากฏชัดโดยตรงแก่รัฐใด ๆ ในการกระทำการนั้นตามวิธี
ทางปฏิบัติโดยปกติและสุจริตรัฐอาจอ้างข้อยกเว้นแห่งกฎหมายภายใน เพื่อแสดงความ
อธรรมในการที่ไม่อาจปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นได้
๒. การที่ผู้แทนของรัฐได้แสดงเจตนายินยอมผูกพันกับสนธิสัญญาเกินกว่า
อำนาจโดยปกติแล้ว รัฐจะบอกอ้างเพื่อขอลงเลิกสนธิสัญญาไม่ได้ เว้นแต่จะโต้แย้ง
ข้อจำกัดแห่งอำนาจนี้ให้แก่รัฐคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าก่อนที่รัฐจะแสดง
เจตนาผูกพันด้วยสนธิสัญญานั้น

๓. การแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาของรัฐหากเป็นการกระทำ โดยความสำคัญนึกที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ซึ่งรัฐนั้นเชื่อว่ามีอยู่ในขณะกระทำ สนธิสัญญาและเป็นมูลฐานอันสำคัญแห่งความยินยอมของรัฐนั้นในการผูกพันต่อสนธิสัญญา รัฐก็อาจยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญานั้นได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ว่าการสำคัญนึกเกิดจากการกระทำของรัฐนั้นหรือสภาพการณ์ปรากฏว่า รัฐนั้นควรจะได้ทราบถึงการสำคัญนึก ที่อาจเกิดขึ้น ส่วนการพิจารณาสืบเกี่ยวกับกรณีข้อยกคำในคัมภีร์ของสนธิสัญญา เท่านั้น ไม่กระทบกระทั่งถึงถึงความสมบูรณ์ของสนธิสัญญาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขในถูกต้อง ความข้อ ๓๔ ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา

๔. การแสดงความผูกพันโดยสนธิสัญญา หากเป็นการดีที่รัฐนั้นถูกใจใจให้ ทำสนธิสัญญา เนื่องด้วยความประพฤตินั้น เป็นการ หลอกลวงหรือออกนอกใจของรัฐคู่เจรจา อีกฝ่ายหนึ่ง รัฐคู่ภาคีอาจยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญานั้นได้

๕. รัฐอาจยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสัญญาได้หากการแสดงความยินยอม ของรัฐได้กระทำลง เนื่องจากผู้แทนของรัฐนั้นได้รับอำนาจทางตรงหรือทางอ้อม จากคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่ง

๖. การแสดงความยินยอมของรัฐผูกพันต่อสนธิสัญญาซึ่งได้กระทำลงอัน เนื่องมาจากการที่ผู้แทนของรัฐนั้นถูกฉ้อโกงหรือถูกคามจะไม่มีผลทางกฎหมาย

๗. สนธิสัญญาที่ได้กระทำลง โดยถูกคุกคามหรือใช้กำลังบังคับอันเป็นการ ผ่าฝืนต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งมีบัญญัติไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติเป็นโมฆะ

๘. สนธิสัญญาเป็นโมฆะ ถ้าหากว่าในขณะที่กระทำสนธิสัญญา สนธิสัญญานั้นขัดแย้งกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่อาณาเขต (jura cogens) ซึ่งหมายถึงหลักกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับและรับรองโดยสังคมนตรีระหว่างประเทศของรัฐ โดยส่วนรวมว่า เป็นหลักกฎหมายซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงและจะสามารถเปลี่ยนแปลง ก็โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังซึ่งมีลักษณะเดียวกันเท่านั้น

วิธีแสดงความยินยอมร่วมกันโดยสนธิสัญญา

การยินยอมให้ผูกพันโดยสนธิสัญญานั้น อาจแสดงออกได้โดย การลงนาม (signature) การแลกเปลี่ยนตราสารประกอบกันเป็นสนธิสัญญา การสัตยาบัน การตกลงรับ (acceptance) หรือการให้ความเห็นชอบ (approval) และการภาคยานุวัติ หรือโดยวิธีอื่นใด เช่น การลงนามภายหลัง ซึ่งจะได้แบ่งออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

๑. การลงนาม
๒. การแลกเปลี่ยนตราสารประกอบกันเป็นสนธิสัญญา
๓. การสัตยาบัน ส่วนการตกลงรับหรือการให้ความเห็นชอบ ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกันกับสัตยาบันนั้น จะละเว้นโดยจะกล่าวถึงแต่เพียงการสัตยาบันแต่อย่างเดียว และ
๔. การภาคยานุวัติและการลงนามภายหลัง

๑. การลงนาม (signature)

การลงนามเป็นการแสดงออกลักษณะหนึ่งถึงการยินยอมของรัฐให้ผูกพันโดยสนธิสัญญา ซึ่งต่อไปจะกล่าวถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงนามคือ

ก. การเตรียมการและวิธีเกี่ยวกับ การลงนาม

โดยที่สนธิสัญญาเป็นตราสารระหว่างประเทศที่มีความสำคัญทั้งในชั้นความสำคัญระหว่างประเทศและทางคานกฏหมาย กระบวนการจัดทำจึงมีแบบพิธี

ในการเตรียมตัวก่อนขึ้นศาลเพื่อลงนามกันนั้น โดยปกติเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพิธีการ มีการจัดพิมพ์คดีย่างบรรจงไม่ให้อารมณ์คลบลงในกระดาษสี (เว้นแต่ความตกลงที่ทำในรูปหนังสือแลกเปลี่ยนซึ่งใช้กระดาษหนังสือราชการอย่างก็) ซึ่งมักจะทำเป็นวงกลมควบเพื่อความสวยงาม เจ้าหน้าที่ผู้เตรียมการจะลองใจความระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องการสืบเปลี่ยนที่สำหรับลงนามให้เป็นไปตามวิธีการ Alternat คือ ในกรณีสัญญาที่จะให้ฝ่ายใดเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ก็ให้ชื่อของฝ่ายนั้นอยู่ในอันดับแรก ถ้าารงรูปที่สำหรับลงนามไว้ทางซ้ายที่หนึ่งและทางขวาที่หนึ่ง ถือว่าที่สำหรับลงนามทางขวาจะได้รับเกียรติให้เป็นอันดับแรก หากมีตราสารอื่นประกอบหรือแนบท้ายสนธิสัญญาที่จะต้องลงนามก็ถือหลักเช่นเดียวกัน การตรวจสอบตัวสนธิสัญญาที่เข้าขึ้นเป็นหลายฉบับก็ต้องเป็นไปอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นที่แน่ชัดว่าไม่มีการผิดพลาดคลาดเคลื่อน

ต่อจากนั้น ก็ถึงขั้นการผูกเย็บตัวสนธิสัญญา ถ้ามีหลายแนบ การผูกเย็บก็ต้องกระทำอย่างเรียบร้อยและสวยงามโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายพิธีการ โดยทั่วไปใช้การเจาะกระดาษอย่างน้อยเป็นสองตอน ผูกด้วยริบบิ้น ปลายของริบบิ้นครึ่งควมครึ่งและประทับตราของผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจหรือมีอำนาจในการลงนามของแต่ละฝ่าย สำหรับสนธิสัญญาที่ทำในประเทศไทย เจ้าหน้าที่ได้รับมอบอำนาจจากประเทศไทยผูกฉบับที่ฝ่ายไทยจะเก็บไว้ ส่วนฉบับที่ฝ่ายอื่นจะเก็บไว้ฉบับนี้จะให้ริบบิ้นอย่างใดก็ได้แต่ฝ่ายนั้นจะเลือกและเป็นผู้รักษา มิฉะนั้น ก็ให้ริบบิ้นสีธงชาติไทยเช่นเดียวกัน เกี่ยวกับกรผูกเย็บนี้ ในบางประเทศกระทำภายหลังการลงนาม แต่ส่วนมากเพื่อให้สะดวกและรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ของฝ่ายที่เกี่ยวข้องมักจะจัดทำให้เสร็จก่อน เมื่อลงนามแล้วจะได้เป็นการเรียบร้อยเสียทีเดียว

หนึ่งในกรณีสนธิสัญญาหลายฝ่าย ปัญหาการเลือกใจสีริบบิ้นนั้นก็ถือเป็นพิธีการที่สำคัญ อาจจะเลือกใจสีที่เรียบร้อยและสวยงามสีหนึ่งสีใดก็ได้

ในพิธีการลงนามในสนธิสัญญา จะมีการเชิญเจ้าหน้าที่ของแต่ละฝ่ายไปร่วมเป็นเกียรติและเป็นสักขีพยานด้วยตามจำนวนที่สมควร ถ้าเป็นสนธิสัญญาสองฝ่ายผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจของทั้งสองฝ่ายจะลงนามพร้อมกันในตัวสนธิสัญญา หลังจากนั้น

อาจมีการกล่าวสุนทรพจน์และกัมแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในสนธิสัญญาหลายฝ่าย ที่มีภาคีจำนวนมาก การลงนามก็กระทำตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของประเทศ โดย บุคคลของแต่ละประเทศเรียงกันเข้าไปลงนาม หรือไม่ก็มีการส่งตัวแทนไปให้ลงนาม แทนที่สิ่งซึ่งได้จัดไว้ตามลำดับตัวอักษร สำหรับการลงนามในสนธิสัญญาที่ถือว่ามีความ สำคัญมาก มีทางปฏิบัติที่เป็นประเพณีเก่าให้มีการ ประทับตราประจำตัวของผู้แทนซึ่งได้ ร่วมมอบอำนาจเต็มให้ลงนามนั้นด้วย แต่ทางปฏิบัติในปัจจุบันชาวโลกตราประจำตำแหน่ง ได้โดยประทับไว้ทางข้างของชื่อ หรือใต้ชื่อแล้วแต่ประเพณีนิยม อย่างไรก็ดี สำหรับ ในเอกสารผนวก แม้จะมีการลงนามก็ไม่ประทับตรา (๑)

จ. ประเภทของการลงนาม

การลงนามซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการยินยอมของรัฐให้ผูกพันโดยสนธิสัญญา โดยปกติกระทำภายหลังที่การเจรจาหรือการประชุมได้สิ้นสุดลง และจัดลำดับขั้นเสร็จ เรียบร้อย ทั้งนี้ เว้นไว้แต่ว่าจะมีข้อความในสนธิสัญญานองว่า ให้มีการลงนามในภายหลัง ถ้าหลังจากการประชุมเจรจาได้มีการตกลงทำสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาอันหลาย ฉบับ มักจะมีการทำเป็นกรรมสารสุดท้ายขึ้น แยกลงว่าได้มีการตกลงทำสนธิสัญญาอะไร บาง และมีการลงนามกันในกรรมสารนั้น โดยมีพิธีสารต่อท้ายบรรจุด้วยสนธิสัญญาหรือ อนุสัญญาทั้งหมดไว้ และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งกรรมสารสุดท้ายที่ลงนามกัน การลงนาม ประเพณีเรียกว่าการลงนามแบบธรรมดา

นอกจากการลงนามตามแบบธรรมดาซึ่งที่กล่าวมาแล้ว มีทางปฏิบัติเกี่ยวกับ วิธีลงนามแบบพิเศษที่ควรทราบอีก ๓ วิธี คือ การลงนามย่อ การลงนามโดยมี เงื่อนไขให้มีการยืนยันในภายหลัง กับการลงนามซึ่งเปิดให้กระทำได้ในภายหลัง ดังนี้

(๑) จากการศึกษาของฝ่ายนิพนธ์ สภากร เลขาธิการตรี กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญา และกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๒

๑. การลงนามย่อ (Initialling, Paraphe) ได้แก่การ

ให้ยูเนสโกหรือรัฐภาคีลงนามย่อของตนในถ้อยสนธิสัญญาแทนการลงนามเต็มอย่างสมบูรณ์ การลงนามย่อกระทำในกรณีที่ผู้แทนของรัฐที่ลงนามไม่ได้รับมอบอำนาจเต็มให้ลงนามได้ หรือไม่แน่ใจว่าตนมีอำนาจในการที่จะลงนามอย่างเต็มสมบูรณ์ในขณะนั้น การลงนามย่อเป็นเสมือนเพียงการรับว่าตนตกลงเห็นด้วยกับถ้อยสนธิสัญญาที่จัดทำขึ้น แต่ทั้งนี้ ไม่เป็นการผูกมัดรัฐบาลหรือประเทศของตน โดยรัฐบาลนั้นจะให้มีการลงนามในสนธิสัญญานั้น ภายหลังหรือไม่ก็ได้ กรณีเช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้หลายโอกาส เช่น ๑) เมื่อหลักฐานการมอบอำนาจให้ยูเนสโกหรือรัฐภาคีลงนามไปถึงช้าหรือไม่ทันเวลาที่ลงนามกัน ๒) เมื่อรัฐบาลยังไม่พร้อมที่จะให้มีการลงนามในขณะนั้น (๑) อนึ่ง การลงนามย่อ อาจกระทำในหมู่คนกลางของตัวสนธิสัญญาที่ลงนามกันอย่างเต็มสมบูรณ์ไว้ล่วงหน้าเป็นการกำกับหรือรับรองความถูกต้องของข้อความและข้อความในแต่ละหน้า ทั้งนี้มีอยู่บางครั้งที่รัฐต่างตกลงกันและถือว่ามีผลบังคับใช้เพียงแต่มีการลงนามย่อกันเท่านั้นก็ได้ (๒) ซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นบ่อยมากในการปฏิบัติ

๒. การลงนามโดยมีเงื่อนไขหรือการมีมติในภายหลัง (signature ad referendum)

เป็นกรณีที่คล้ายคลึงกับการลงนามย่อแต่ต่างกันและเป็นการลงนามไว้ชั่วคราวโดยมีข้อสงวนว่าจะต้องได้การยืนยันจากรัฐบาลอีกครั้งหนึ่งจึงจะถือว่าสมบูรณ์ ถ้ายังไม่มีการยืนยัน ถือว่าเป็นแต่เพียงการรับรองตัวสนธิสัญญาว่าถูกต้องเท่านั้น แต่เมื่อได้รับการยืนยันจากรัฐบาล จะมีผลสมบูรณ์เหมือนหลังไปตั้งแต่วันที่ลงนามโดยถือว่าเป็นการลงนามที่เต็มสมบูรณ์ใหม่อีกต่างหาก และจะถือว่ามีผลลงนามมีแล้วตั้งแต่ในวันที่มีการลงนามย่อ สถานะระหว่างการลงนามย่อกับการลงนามเต็มสมบูรณ์เป็นเพียงการรับรองตัวว่าถูกต้อง เว้นไว้แต่กรณีที่กำลังตกลงกันให้ถือเป็นความตกลงที่สมบูรณ์โดยการลงนามย่ออย่างเดียว เช่นในกรณีที่โยกตัวร่างมาในข้อตน

(๑) เจเนอรัลแอกรีมันท์ว่าด้วยความร่วมมือทางศาลและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ไทย-ลาว ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๒ (ยูเนสโกทั้งสองฝ่ายได้ลงนามย่อไทยไว้ตกลงกันว่าจะให้มีการลงนาม ๓ เวียงจันทน์)

(๒) บัญญัติว่ากรงเวียงจันทน์ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๑๒ วรรค ๒ (ก)

๓. การลงนามตั้งเปิดหรือระงับในภายหลัง (signature différée)

การลงนามแบบไม่มีได้ไป ๒ กรณี กรณีแรก เมื่อการตั้งหรือระงับยังไม่ถึงลงนามกันในทันทีที่การ
เจรจาหรือการประชุมและการจัดขึ้นด้วยตนเอง แต่ได้ตกลงกันในด้วยสนธิสัญญา
เองหรือในความตกลงแยกต่างหากให้มีการลงนามกันในโอกาสหลัง กรณีหลัง เมื่อสนธิสัญญา
นั้นเปิดให้มีการลงนามภายในเวลาอันกำหนด หรือไม่กำหนด^(๑) ในกรณีหลังนี้ ถ้าเปิดโอกาส
ไว้แต่รัฐที่ไม่ร่วมการเจรจาหรือประชุมจัดสนธิสัญญาในชั้นแรกให้ลงนามได้ ก็มีลักษณะ
ใกล้เคียงกับการเปิดให้ประะระงับสนธิสัญญาภายหลังเข้าเป็นภาคีได้

ก. ผลในทางกฎหมายของการลงนามในสนธิสัญญา

การลงนาม นอกจากจะเป็นการรับรองความสมบูรณ์ของข้อความของสัญญายังเป็น
การให้ความเห็นชอบของรัฐลงนามต่อด้วยสนธิสัญญาและกำหนดกรณีที่มีความเกี่ยวข้องสนธิสัญญา
นั้น แต่คำในทางกฎหมายของการให้ความเห็นชอบนั้นจะแตกต่างกันไปตามจำนวนประเทศ
สนธิสัญญา

สนธิสัญญาหรือความตกลงประเภทที่การลงนามของผู้ลงนามมีผลเป็นการ
ยอมรับโดยแท้จะยอมรับกรณีและข้อความทั้งหลายที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาหรือความตกลงนั้น
โดยไม่ว่าจะมีการลงนามการดำเนินการอื่นใดอีกต่อไป

กับสนธิสัญญาประเภทที่การให้สัตยาบันในภายหลังจึงจะมีผลเป็น
การผูกมัด ในสนธิสัญญาที่การให้สัตยาบันในภายหลัง สันนิและหน้าที่ทางกฎหมาย
ซึ่งระบุหรือกำหนดไว้ในสนธิสัญญาจะมีผลนับแต่เวลาเริ่มการแลกเปลี่ยนการให้สัตยาบัน
แต่ทั้งนี้ไม่ใช่หมายความว่า การลงนามในสนธิสัญญาจะไม่เป็นผลอะไรเลย ว่าง่ายๆ ความ
เท่าที่มันมีไว้กับการแลกเปลี่ยนสัตยาบันกัน สนธิสัญญาที่ลงนามกันนั้นยังมีฐานะเป็นร่างอยู่
แต่ก็ก่อให้เกิดผลในบางประการเหมือนกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ รัฐผู้ลงนาม
มีสิทธิที่จะคัดค้านการที่รัฐภาคีอื่นจะวางข้อสงวนในขณะให้สัตยาบัน และที่จะคัดค้านต่อ
การที่รัฐอื่นขอทำการกล่าวขานปฏิบัติเข้าเป็นภาคี ถ้าสนธิสัญญานั้นเปิดไว้รัฐอื่นขอเข้าเป็นภาคี
ได้ ในด้านหน้าที่ ในระยะเวลาเวลาที่ได้มีการลงนามกันในสนธิสัญญาแล้วกับที่จะมี
การแลกเปลี่ยนการให้สัตยาบัน รัฐผู้ลงนามนั้นน่าจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกใจใส่ในกระบวนการ

(๑) เช่น บทบัญญัติของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ข้อ ๗๖

อันหนึ่งอันใดซึ่ง เป็นการลดคุณค่าหรือลดความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นที่จะ เปลี่ยนโอนไป หรือที่จะก่อให้เกิดขึ้นเมื่อสนธิสัญญานั้นไว้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่ว่าเป็นการปฏิบัติราชการอย่างที่เคย เห็นไปโดยปกติ ถ้าภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาไปโดยมาทราบในภายหลัง ว่า หลังจากที่มีการลงนามกันในสนธิสัญญาแล้วภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้ปฏิบัติการ อย่างหนึ่งอย่างใดที่ จะให้เกิดความเสียหายต่อกุณค่าของสนธิสัญญาหรือต่อผลประโยชน์ที่ควรจะมีการได้โดยสุจริต ฝ่ายที่ได้รับ ความเสียหายมีสิทธิที่จะบอกเลิกไม่รับสนธิสัญญานั้นภายในเวลาอันควรหลังจากที่ได้ ทราบว่ามีการปฏิบัติการในลักษณะนั้นขึ้น หรือมิฉะนั้นก็อาจจะเรียกร้องให้มีการระงับความเสียหาย โดยที่ยังไม่บอกเลิกสนธิสัญญาที่เท่ากัน นักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศบางคนเห็นว่า การละเมิด พันธกรณีในลักษณะเช่นนั้นไม่ถึงกับเป็นการละเมิดสัญญา แต่เป็นการถือโอกาสในทางชั่วฉ้อฉล และเป็นเรื่อง การละเมิดพันธกรณีในทางศีลธรรมเท่านั้น

๒. การแลกเปลี่ยนตราสารประกอบกันเป็นสนธิสัญญา (Exchange of instruments constituting a treaty)

ความยินยอมให้ผูกพันโดยสนธิสัญญาลักษณะนี้ไม่มีวิธีการยุ่งยากแก่ประการใด กล่าวคือความยินยอมของรัฐใหญ่กับใจผูกพันสัญญาจึงมีผล แต่โดยมาจากรากการแลกเปลี่ยนตราสาร ระหว่างกันนั้น จะแสดงออกโดยการแลกเปลี่ยนนั้น เมื่อ

- ก. ตราสารบัญญัติว่าการแลกเปลี่ยนตราสารจะมีผลเช่นนั้นหรือ
- ข. มีหลักฐานอย่างอื่นว่ารัฐหนึ่ง ๆ จะลงให้การแลกเปลี่ยนตราสารมีผลเช่นนั้น

๓. การสัตยาบัน (Ratification)

ก. ความหมายของการสัตยาบัน

การสัตยาบันเป็นลักษณะสำคัญของประการหนึ่งของการแสดงออกซึ่งการยินยอม ของรัฐที่จะให้ผูกพันโดยสนธิสัญญา

คำว่า "สัตยาบัน" นี้ ตรงกับคำภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสว่า "Ratification" ซึ่งมีความหมายตามคำอีกมว่า "การยืนยัน" (confirmation) ปกติ Ratification เป็นแต่อย่างใดที่รัฐโดยทั่วไปในกฎหมายเอกชนได้กระทำเนื่องด้วยกรณีต่าง ๆ ที่ตัวแทนได้ไป กระทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมิได้กระทำตามกฎหมาย หากมิได้รับการยืนยัน จากตัวการที่เรียกว่า "Ratification"

(๓) J. Mervyn Jones, Full Powers and Ratification (1949) p. 66

สำหรับการสัตยาบันสนธิสัญญา ความหมายก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ เป็นการแสดงความเห็นชอบของบุคคลหรือองค์กร (organ) ของรัฐซึ่งมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายภายใน แก่สนธิสัญญาที่ผู้แทนได้รับมอบอำนาจของตนได้ไปเจรจา และลงนามไว้แล้ว

เจ้าการากฎหมายระหว่างประเทศได้ให้นิยามของการสัตยาบันสนธิสัญญาไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

"ไฮด์" ได้ให้ความเห็นว่า การสัตยาบันเป็นการยืนยันและเป็นความเห็นชอบอันสมบูรณ์แก่รัฐได้ให้แก่ตราสารที่องค์กรระหว่างรัฐเป็นลายลักษณ์อักษร (๒) ให้ความเห็นชอบและการยืนยันเช่นนี้ จะต้องดำเนินการให้เป็นที่ทราบโดยผู้ปฏิบัติแห่งรัฐหรือกรมของแต่ละประเทศ

"ฮอปเนอิม" กล่าวว่า การสัตยาบัน คือ ข้อกำหนดความสำหรับการยืนยันครั้งสุดท้ายที่อาศัยทำสัญญาจะได้นำสนธิสัญญา ระหว่างประเทศที่ผู้แทนของตนได้ไปจัดทำขึ้น การสัตยาบันนี้ หมายความว่าความรวมไปถึงการแลกเปลี่ยนเอกสารอันประกอบทำให้ความยืนยันนั้นด้วย (๓)

"กรีน เฮยวูด แอควอร์ธ" ได้ให้ความหมายของการสัตยาบันไว้ว่า การสัตยาบันสนธิสัญญา คือ การกระทำที่ยังให้พันธูติแห่งสนธิสัญญาได้รับการยืนยันและเห็นชอบด้วยจากรัฐ (๔)

"จิง ลูอิสซีเออร์" กล่าวว่า การสัตยาบันเป็นนิติกรรมอันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความสมัครใจของรัฐ ในการตกลงทำสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งโดยการกระทำที่เรียกว่า "สัตยาบัน" นี้ องค์กรผู้มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญได้ให้ความเห็นชอบของรัฐแก่สนธิสัญญาที่ผู้แทนผู้มีอำนาจเต็มของตนได้ไปเจรจาและลงนามไว้แล้ว (๕)

(๒) Hyde, International Law, (2nd revised edition), p. 3429

(๓) Oppenheim, International Law (7th edition, 1948), Vol. I, p. 48

(๔) G.H. Hackworth, Digest of International Law (1945), Vol. V, p. 48

(๕) Jean L'Kullier, Elements de Droit International Public, p. 186

"เจ. เมอร์วิน โจนส์" กล่าวว่า การสัตยาบัน คือการเป็นบันทึกปฏิบัตินระหว่างประเทศ เป็นการแสดงออกของรัฐบาลซึ่งปรากฏในเอกสารที่ติดต่อกันให้รัฐอื่นทราบ และมีลักษณะเป็นไปตามแบบธรรมเนียมหรือข้อกำหนดของสนธิสัญญา^(๖) นอกจากนี้ เมอร์วิน โจนส์ ยังเห็นว่า การสัตยาบันเป็นขั้นสุดท้ายในกระบวนการดำเนินการทำสนธิสัญญา และเป็นการเปิดโอกาสให้ใคร่มีเวลาแก้ไขหรือพิจารณาให้เป็นที่แน่ชัด^(๗)

สำหรับ "เซอร์ เออร์เนสต์ ซาโตว์" ได้กล่าวถึงความหมายของการสัตยาบันนี้ว่า ในทัศนะของแบบพิธีแล้ว การสัตยาบัน คือ การกระทำอันศักดิ์สิทธิ์ของอธิปัตย์

หรือประธานาธิบดีของสาธารณรัฐ ซึ่งโดยการนี้ได้ประกาศว่า สนธิสัญญา อนุสัญญา หรือ สัญญาระหว่างประเทศทั้งหลาย^(๘) ได้ถูกนำเสนอมาอย่างคนแล้ว และหลังจากได้ตรวจสอบแล้ว อธิปัตย์หรือประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐได้ให้ความเห็นชอบในการนั้น และรับที่จะถือปฏิบัติตามอย่างสมบูรณ์และด้วยความสัตย์ซื่อ สำหรับบทบัญญัติต่าง ๆ แห่งสนธิสัญญาที่ได้กระทำขึ้นทั้งหมดนั้น ย่อมจะต้องนำมาเขียนหรือพิมพ์ลงไว้ในสัตยาบันสาร อีกครั้งหนึ่งซึ่งอธิปัตย์หรือประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐจะได้อำนาจการลงนาม และประทับตราของรัฐบาลไว้^(๙) เป็นสำคัญ

สัตยาบันสารของประเทศไทย มีข้อความปรากฏอยู่ดังนี้

"เราได้ดูสนธิสัญญาและโปรโตคอลที่ว่านี้ และได้พิจารณาและเห็นเป็นที่พอใจแล้ว จึงรับรอง เห็นชอบด้วยและสัตยาบันและรับรองว่า จะถือตามบทและข้อความแห่งสนธิสัญญาและโปรโตคอลที่ว่านี้ โดยมีใ้มีการละเมิดประการใดเท่าที่อยู่ภายในอำนาจของเรา

เพื่อเป็นหลักฐานมั่นคงในการนี้ เราได้ลงนามและประทับพระราช
สัญญาสำหรับแผ่นดินไว้ในหนังสือนี้ ที่กรุงเทพมหานคร ณ วันที่
เดือน พุทธศักราช เป็นที่ปี

ในรัชกาลปัจจุบัน"

(๖) J. Mervyn' Jones, Full Powers and Ratification(1949), p.73

(๗) Ibid, p. 68

(๘) ดูความหมายของคำว่า "สนธิสัญญา ความตกลงฯ" จากศัพท์สนธิสัญญาและการเมือง (๒๔๘๓) ของพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร (กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์)

(๙) Sir Ernest Satow, A Guide to Diplomatic Practice (4th edition), 1957, p. 354

สำหรับอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๑ นั้น ได้ให้คำนิยามของ "การสัตยาบัน" ไว้ว่า

"การสัตยาบัน หมายถึงกรรมสารระหว่างประเทศที่เรียกชื่อเช่นนั้นตามที่รัฐใดให้ความยินยอมของตนในระดับระหว่างประเทศที่จะผูกพันโดยสนธิสัญญา"

ตามบทนิยามความหมายของการสัตยาบันของเจ้าคารากฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๑ ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ เราพอจะสรุปได้ว่า การสัตยาบันสนธิสัญญาเป็นนิติกรรมอันหนึ่ง ซึ่งองค์กรผู้มีอำนาจตามกฎหมายภายในของรัฐใดให้ความยินยอมและเห็นชอบด้วย แก่สัญญาระหว่างประเทศที่ผู้แทนมีอำนาจเต็มได้ไปเจรจาและลงนามไว้และตกลงให้สัญญาระหว่างประเทศนั้นมีผลผูกพันรัฐใด

ตามคำนิยามดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การสัตยาบันเป็นการกระทำขององค์กรผู้มีอำนาจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐ คือ คณะประภคอบและเป็นไปตามบทบัญญัติและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามกฎหมายภายในของประเทศนั้น

ในการทำสนธิสัญญา ซึ่งมีการแต่งตั้งผู้แทนไปดำเนินการ เจรจาจัดทำสัญญาและความตกลงต่าง ๆ นั้น ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ มักจะแบ่งแยกอำนาจการเจรจาจัดทำสนธิสัญญา กับอำนาจการให้สัตยาบันสนธิสัญญาออกจากกัน ผู้แทนของประเทศซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ไปเจรจาทำความตกลงยอมมีอำนาจจำกัดอยู่แต่เพียงการลงนาม ส่วนการคัดสัตยัตยที่จะให้สัตยาบันหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เหมือนขึ้นไปจากผู้ทำการเจรจา ซึ่งอาจจะเป็นประมุขของรัฐ หรือองค์กรซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญของประเทศ ความความหมายเช่นดังกล่าวนี้ การสัตยาบันจึงเป็นหลักประการอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องป้องกันส่วนได้เสียของรัฐและเอกชนในการทำสัญญาและความตกลงใด ๆ กับต่างประเทศ ความหมายของการสัตยาบันจึงเป็นไปในทางบ่งชี้ให้เห็นชอบ ซึ่งในการนี้ ย่อมจะต้องมีการพิจารณาความคุ้ม และตรวจสอบการเจรจาตกลงที่ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ไปดำเนินการไว้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อมิให้ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจไปกระทำการเจรจาโดยผิดพลาด หรือไปสร้างความผูกพันอันเกินขอบเขตอำนาจที่ตนได้รับมอบหมายไป

ข. ลักษณะของการสัตยาบัน

การขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐผู้ให้ การให้สัตยาบัน เมื่อกล่าวในความหมายที่แท้จริงเป็นการยืนยันความยินยอมของรัฐเพื่อเขาเป็นภาคีและผูกพันตามสนธิสัญญาซึ่งแสดงออกในคานทางประเทศ ดังนั้น แม้ในบางกรณีการให้สัตยาบันจะต้องได้รับความเห็นชอบหรือผ่านกระบวนการ

ภายในบางประการ สำหรับในด้านต่างประเทศที่ถือว่าขึ้นอยู่กับดุลพินิจโดยเด็ดขาดของ
รัฐ ศักยภาพนี้ แสดงออกในประการต่อไปนี้

(๑) รัฐมีอำนาจที่จะปฏิเสธการให้สัตยาบันใด ถ้ารัฐไม่ให้ความยินยอม
สนธิสัญญาที่ผู้แทนได้รับอำนาจเต็มใจลงนามไป ไม่ทำให้รัฐนั้นมีความรับผิดชอบระหว่าง
ประเทศ การลงนามไม่ก่อให้เกิดพันธกรณีต่อรัฐที่จะต้อง เสนอตัวต่อสนธิสัญญานั้น
ให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ รัฐสภาไม่จำเป็นต้องให้ความเห็นชอบต่อสนธิสัญญา
ที่รัฐภาคีเสนอไปให้พิจารณา และไม่เป็นการผูกพันประมุขของรัฐที่จะต้องให้สัตยาบัน
ในกรณีสนธิสัญญานั้นกระทำในระบอบประมุขของรัฐ การปฏิเสธไม่ยอมให้สัตยาบันหรือ
ไม่ให้ความเห็นชอบต่อสนธิสัญญาใด ก็มีตัวอย่างมาแล้วหลายครั้ง ในประวัติศาสตร์

(๒) ไม่มีกำหนดเวลาบังคับสำหรับการให้สัตยาบัน ถ้าไม่มีการบัญญัติใน
สนธิสัญญากำหนดวันที่จะทำการแลกเปลี่ยนสัตยาบันหรือวันที่กำหนดไว้สำหรับการมอบ
สัตยาบันต่อรัฐบาลหรือองค์การซึ่งตกลงกันให้เป็นผู้รับมอบและเก็บ การให้สัตยาบันจะ
กระทำเมื่อใดก็ได้ อย่างไรก็ดี สำหรับสนธิสัญญาหลายฝ่าย การล่าช้าในการให้
สัตยาบันอาจจะมีผลกระทบกระเทือนถึงระยะเวลาแห่งการติดบังคับของสนธิสัญญาได้
เพราะสนธิสัญญาหลายฝ่ายมักจะกำหนดให้มีผลบังคับใช้เมื่อมีรัฐให้สัตยาบันครบตาม
จำนวนหนึ่งที่กำหนดไว้

(๓) รัฐมีอำนาจที่จะทำการสัตยาบันโดยมีข้อสงวน ทั้งนี้ เฉพาะในสนธิสัญญา
หลายฝ่าย และมีเงื่อนไขไว้ว่าเกี่ยวกับสนธิสัญญาหรือรัฐภาคีอื่นรับไม่มีการตั้งข้อสงวนได้

การให้สัตยาบันคือเป็นการถาวรโดยปกติ การที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายภายในของ
รัฐได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาจะเกิดผลผูกพันรัฐต่อกาที่อื่นก็ต่อเมื่อภาคนั้น ๆ ได้ให้
สัตยาบันหรือยืนยันระบอบรับโดยวิธีที่ตนควรถือในทำนองเดียวกัน พันธกรณีตามสนธิสัญญาจะ
เกิดขึ้นคือเมื่อใดมีผลผูกพันโดยชัดแจ้งแน่นอน วิธีการเกี่ยวกับเรื่องนี้จะแตกต่างกัน
หรือต่อไป สำหรับบางปฏิบัตินั้น บางครั้งมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันต่างกันจริง ๆ
แต่ในบางกรณีอาจเป็นเพียงการแบ่งออกเพียงระดับหนึ่งบางประการระหว่างภาคว่าประมุข

แห่งรัฐหรือรัฐบาลของตนได้ให้ความเห็นชอบหรือให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญานั้นแล้ว การ
แจ้งนี้โดยปกติกระทำในรูปจดหมายแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลหรือว่าการกระทรวงการต่าง
ประเทศด้วยวิธีตามขั้นตอนทางการทูตของประเทศที่เกี่ยวข้อง ในกรณีสนธิสัญญาหลายฝ่าย
การมอบสัตยาบันสารหรือการแจ้งการให้สัตยาบันต่อรัฐบาลหรือองค์การผู้รับมอบและเก็บ
สัตยาบันสาร และการยอมรับจากรัฐบาลหรือองค์การนั้นถือว่าเป็นผลเท่ากับการแลกเปลี่ยน
จดหมายสนธิสัญญาให้สัตยาบันแล้ว

ค. บทวิธีเกี่ยวกับวิธีการให้สัตยาบัน

การแก้ไขข้อผิดพลาดในสัตยาบันสาร สัตยาบันสาร เป็นตราสารที่มีความสำคัญ
เพราะเป็นเอกสาร แสดงความยินยอมอัน เกิดปราศของผู้มีอำนาจในการทำสนธิสัญญาอันที่
กรณี ความบกพร่องหรือข้อผิดพลาดให้เป็นการผูกมัดรัฐ สัตยาบันสารจึงมีແຜ່ອຣ໌ມທີ່แสดงถึง
ความศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติ กระทรวงการต่างประเศเป็นผู้เตรียมทำสัตยาบันสารให้
มีอำนาจในการให้สัตยาบันลงนาม ซึ่งอาจจะ เป็นประมุขของรัฐหรือประมุขของรัฐบาลหรือ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเศแล้วแล้วว่าสนธิสัญญานั้นกระทำในระดัประมุขของ
รัฐหรือระดัประมุขของ รัฐบาล ข้อความในสัตยาบันสารโดยทั่วไปจะมีถ้อยคำที่เป็นการยืนยันยอมรับ
และมักจะมีการถายทอดด้วยพจนานุกรมอย่างครมถวนไว้วางย แต่ก็มีเหมือนกันที่ไม่ถายทอด
ด้วยพจนานุกรมลงไป เพียงแต่ระมุขผู้สนธิสัญญาและวันที่ลงนามกัน

(ไปร่คำดูตัวอย่างแบบสัตยาบันสารซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวกท้ายเล่ม ภาคผนวก ค.)

การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร เมื่อได้จัดทำสัตยาบันสารขึ้นแล้ว พิธีการในอันคับต่อไป
มีทางปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างสนธิสัญญาสองฝ่ายกับสนธิสัญญาหลายฝ่าย

สำหรับสนธิสัญญาสองฝ่ายหรือองค์การให้สัตยาบัน พิธีการขั้นสุดท้ายซึ่งทำให้
สนธิสัญญานั้นมีผลใช้บังคับได้แก่การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารของแต่ละฝ่ายซึ่งกันและกัน
อันเป็นพิธีที่เป็นเพียงการแจ้งการให้สัตยาบัน ก็ได้แก่การแลกเปลี่ยนหนังสือแจ้งการให้
สัตยาบัน พิธีการแลกเปลี่ยนจะกระทำกันตามวันเวลาและสถานที่ตามที่จะตกลงกัน และ
เมื่อถึงเหตุที่รัฐบาลแห่งตนแลกเปลี่ยนนี้ โดยปกติจะมีการขอแลกสารซึ่งในภายวอถึงขณะ

เรียกว่า Certificate of exchange of ratifications

และในภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า Procès-verbal d'échange des instruments de ratification

ซึ่งเป็นสองฉบับ จะ เป็น ภาษา เดียวกัน หรือ ภาษา ของ แต่ละ ฝ่าย แล้วยกออก ลงกัน และ มีการ ลงนาม ตาม วิธี การ alternat พ้น ของ เกี่ยวกับ ตอน ที่ ลงนาม ใน ตัว สนธิสัญญา แลว ทาง ฝ่าย ต่าง เก็บ ทน ฉบับ ย้าย ทน ไว้ เป็น หลักฐาน การ ประ กอบ พิธี การ ดัง กล่าว นี้ ไม่ ว่า เป็น ตอน มี การ ลงนาม แล้ว เว้น ไว้ แลว ภา กิ อี ก ฝ่าย หนึ่ง เรีย ก ร้อง ให้ ย้าย ยื่น ให้ เป็น เช่น นั้น ตาม ขอร มร มา เจียง แด ก การ ที่ เจา หน้า ที่ นี้ เป็น ผู้ แทน ของ ฝ่าย นั้น ๆ น ำ สัต ยาน บัน สาร มา ทำ สิ่ว แลก เปลี่ยน ก็ ถือ ว่า เป็น หลักฐาน แส ดง เจียง ระ อว่า ผู้ นั้น ใ้ รับ ว่า น ำ จ ใ้ มา ทำ การ แลก เปลี่ยน สัต ยาน บัน สาร เจา หน้า ที่ ผู้ ที่ ทำ การ แลก เปลี่ยน สัต ยาน บัน สาร มี โฉ ก หน้า หน้า นว ราช การ ฝ่าย สนธิสัญญา ของ ทร วง การ ต่าง ประ ะ เภศ ของ ประ ะ เภศ ที่ ทำ สิ่ว แลก เปลี่ยน ฝ่าย หนึ่ง กับ ผู้ แทน ทาง การ ทู ก ของ ประ ะ เภศ ภา กิ อี ก ฝ่าย หนึ่ง ที่ ประ จ ำ อยู่ ใน ประ ะ เภศ นั้น

ในกรณีสนธิสัญญาหลายฝ่าย มี รร ม เนื่ ม เกี่ยว กับ การ ใ้ สัต ยาน บัน โย มอบหมาย ใ้ รัฐ ภา กิ ประ ะ เภศ หนึ่ง ประ ะ เภศ ใด หรือ องค์ การ ระหว่าง ประ ะ เภศ หนึ่ง ใน ความ แต่ จะ ออก ลง กัน เป็น ผู้ รับ มอบ สัต ยาน บัน สาร ของ รัฐ ภา กิ ต่าง ๆ และ ออก หลักฐาน การ รับ เป็น ทาง การ ใ้ แก่ รัฐ นั้น ๆ เอกสาร ดัง เนื่ ม หลักฐาน การ รับ สัต ยาน บัน สาร นั้น มี โฉ เรีย ก กัน เป็น ภาษา ฝรั่งเศส ว่า Acte d'acceptation หรือ Procès-verbal de dépôt ใน ขณะ เดียว กัน นั้น รัฐ หรือ องค์ การ ระหว่าง ประ ะ เภศ ผู้ รับ มอบ ก็ แจ้ง การ มอบ สัต ยาน บัน สาร ไป ใ้ ภา กิ ทั้ง หลาย ทราบ วิธี การ เกี่ยว กับ การ มอบ สัต ยาน บัน สาร และ การ กำหนด รัฐ หรือ องค์ การ ผู้ รับ มอบ นี้ ตาม ปกติ จะ กำหนด ไว้ ใน ตัว มห ของ สนธิสัญญา แต่ มี บาง กรณี ที่ รัฐ ภา กิ ตกลง กัน ใ้ ทำ การ ประ จู ม เป็น พิ เศษ เพื่อ มอบ สัต ยาน บัน สาร และ ลงนาม Procès-verbal de dépôt แลว มอบ สำเนา เอกสาร การ รับ มอบ สัต ยาน บัน สาร ใ้ แก่ ผู้ แทน ของ รัฐ ภา กิ รับ ไป เตะ หรือ ส่ง ตาม ไป ใ้ เหล่า ยัง รัฐ บาล ของ รัฐ ภา กิ

ง. ระยะเวลาแห่งการให้สัตยาบัน

ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาแห่งการให้สัตยาบันนั้น กฎหมายระหว่างประเทศมิได้มีกฎเกณฑ์กำหนดว่า การจะให้สัตยาบันหรือการที่จะปฏิเสธไม่ให้สัตยาบัน จะต้องกระทำภายในระยะเวลาอันเท่าไร (๑) ข้อนี้ หากภาควิชาสัญญาไมได้ตกลงกันไว้ในตัวบของสนธิสัญญาโดยเฉพาะแล้ว ย่อมเป็นที่สันนิษฐานว่า ผู้กรอที่จะให้คำเนิการให้สัตยาบันภายในระยะเวลาอันสมควร เพราะถ้าหากปล่อยให้ระยะเวลาล่วงเลยช้านาน เว้นไปโดยมิได้มีการให้สัตยาบันกันแล้วกรณีเช่นนี้ ก็ย่อมเท่ากับเป็นการปฏิเสธที่จะสัตยาบันสนธิสัญญานั้น

ในปัจจุบันปรากฏเป็นส่วนมากกว่า ถ้าสนธิสัญญาใดจำเป็นจะต้องมีการให้สัตยาบันแล้ว ก็มักจะมิมีบทบัญญัติระบุไว้ในสนธิสัญญานั้น ซึ่งบางครั้งก็ระบุลงไปด้วยว่า จะให้สัตยาบันภายในระยะเวลาใด แต่เท่าที่ไขกันอยู่เสมอ ๆ ก็คือ จะใช้ให้สัตยาบันโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือ ที่ประเทศไทยได้ทำกับนานาประเทศ ในปีพุทธศักราช ๒๔๕๐-๒๔๕๑ แทบทุกฉบับ ก็ได้ใช้ถ้อยคำเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนสัตยาบัน ในทำนองที่ว่านี้ คือ "สัตยาบันทั้งสองฝ่ายจะได้แลกเปลี่ยนกันโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้" (๒)

การที่มีบทบัญญัติกำหนดให้กระทำการสัตยาบันโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้เช่นนี้ วัตถุประสงค์แล้วจะไม่ให้การสัตยาบันต้องล่าช้าเกินสมควร ข้อนี้ ถ้าหากพิจารณาจากความคิดเห็นของ เจ้าถาวร กฎหมายระหว่างประเทศที่ว่า การสัตยาบันสนธิสัญญาที่มีลักษณะเป็นการป็นเงินแล้ว รัฐภาคีย่อมจะคำเนิการให้สัตยาบันนั้นได้โดยมิชักช้า

(๑) Oppenheim, International Law (7th edition), p. 817

(๒) ข้อ ๒๒-๒๕ และ ๒๘ แห่งสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือ
ปีพุทธศักราช ๒๔๕๐-๒๔๕๑ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเดนมาร์ก
โรซเบอร์มัน และฝรั่งเศส ตามลำดับ

๑. ผู้มีอำนาจในการให้สัตยาบัน หลักทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ
 ถือว่า อำนาจในการให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาในค้ำนภายในของรัฐหนึ่ง ๆ ขึ้นอยู่กับกฎหมาย
 ภายในของรัฐนั้นเอง และนี่หลักที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้
 เป็นอย่างอื่น ผู้ที่กฎหมายภายในกำหนดให้อำนาจทำสนธิสัญญานั้นเอง เป็นผู้ที่มีอำนาจใน
 การให้สัตยาบัน เพราะ คำว่า "ทำสนธิสัญญา" ย่อมหมายความรวมถึงกระบวนการ
 เกี่ยวกับการทำให้สนธิสัญญามีผลขึ้นมากิ่งแต่ก็จนจบ แต่อำนาจในการเจรจาหรือ การ
 ลงนามก็ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายภายในอาจมอบหมายให้อำนาจแก่ผู้แทนที่ได้รับมอบ
 อำนาจเต็มทำการแทนให้สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น แต่สำหรับการให้สัตยาบันนั้น
 ในกรณีให้สนธิสัญญานั้นจำเป็นต้องมีการให้สัตยาบัน โดยทั่วไป ประมุขของรัฐหรือรัฐบาล
 หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เท่านั้นที่มีอำนาจในการให้สัตยาบัน แล้วแต่
 ว่าสนธิสัญญานั้นกระทำในระดัประมุขของรัฐหรือระดับรัฐบาล การให้สัตยาบันที่กล่าวนี้
 รวมถึงการให้ความเห็นชอบ และ การรับที่กล่าวมาข้างต้นด้วย ในกฎหมายภายใน โดย
 เฉพาะในกฎหมายรัฐธรรมนูญของบางประเทศกำหนดเอาไว้แน่ชัดว่า การให้สัตยาบันเป็น
 อำนาจของประมุขของรัฐแต่ผู้เดียว ในกรณีเช่นนั้น ถ้ามีการให้สัตยาบันตามความหมาย
 อย่างกว้างในระดัประมุขรัฐบาลก็มักเปลี่ยนการเรียกชื่อเป็น "การให้ความเห็นชอบ" หรือ
 "การรับ" เพื่อไม่ขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายภายใน

ฉ. การสัตยาบันระหว่างประเทศ และการสัตยาบันความกลมเกลียว
รัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายภายใน

โดยทั่วไป สนธิสัญญาใดที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งสัตยาบัน ถ้าเป็นสนธิสัญญาประเภทที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐภาคีแล้ว ก็จะต้องดำเนินการเพื่อให้สนธิสัญญาได้รับสัตยาบันหรือความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน เมื่อได้ดำเนินการตามวิถีทางกฎหมายภายในแล้ว สนธิสัญญานั้นจะต้องได้รับสัตยาบันระหว่างประเทศอีกครั้งหนึ่งจึงจะมีผลบังคับโดยสมบูรณ์ทั้งในคานระหว่างประเทศและในส่วนที่เกี่ยวกับภายในรัฐภาคีนั้น (๑)

อนึ่ง กรณีอาจเป็นไปได้ว่า สนธิสัญญาบางฉบับได้รับสัตยาบันแต่ไม่ครบตามหลักเกณฑ์ซึ่งโลกกล่าวขานกัน กล่าวคือ ชาติสัตยาบันระหว่างประเทศ หรือไม่ได้ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของบางใคอย่างหนึ่ง หรือที่พำขึ้นโดยขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายภายในแล้ว สนธิสัญญานั้นจะมีผลบังคับหรือไม่นั้น อาจแยกพิจารณาได้ ๓ กรณี คือ

๑) สนธิสัญญาที่ได้รับสัตยาบันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐภาคี หรือได้รับการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญา แต่ชาติสัตยาบันระหว่างประเทศ

สนธิสัญญาประเภทนี้ บ่อมไม่มีผลบังคับระหว่างประเทศ หรืออีกนัยหนึ่งไม่มีผลบังคับระหว่างรัฐภาคี จนกว่าจะได้มีการสัตยาบันในระคับระหว่างประเทศเสียก่อน การสัตยาบันสนธิสัญญาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยรัฐภาคีฝ่ายหนึ่งก็ดี หรือการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามพันธะแห่งสนธิสัญญาโดยรัฐภาคีฝ่ายนั้นก็ดี

(๑) สำหรับประเทศไทยก็มี เช่นกรณีที่อยู่ในข่ายบังคับแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๑๑ มาตรา ๑๔๐ วรรค ๒ ซึ่งมีบัญญัติว่า "หนังสือสัญญาใดที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือจะออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

เป็นการค่าเนินมาตรการฝ่ายเดียว ไม่ถือว่าเป็นการแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึง เจตนาที่จะรับข้อผูกพันตามสนธิสัญญาด้วย สนธิสัญญาดังกล่าวจึงไม่ก่อให้เกิดผลบังคับ ระหว่างประเทศจนกว่าจะได้มีการแจ้งถึงการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาหรือจะกล่าว อีกนัยหนึ่ง แจ้งการสัตยาบันให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ

๒) สนธิสัญญาที่ได้รับสัตยาบันระหว่างประเทศ แต่ขาดความเห็นชอบ
ของรัฐสภา

สนธิสัญญาที่มีผลบังคับระหว่างประเทศ แต่ขาดสัตยาบันโดยสภานิติบัญญัติตามกฎหมายของรัฐธรรมนูญของรัฐภาคีรัฐหนึ่งรัฐใด ก็ยังอาจมีผลบังคับภายใน รัฐภาคีได้ หาก

ก) สนธิสัญญานั้นเป็นสนธิสัญญาประเภทที่ไม่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และ

ข) สนธิสัญญานั้น ไม่จำเป็นต้องตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไป ตามพันธะแห่งสนธิสัญญา

อนึ่ง ในกรณีที่สนธิสัญญานั้นต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือ จะต้องออกกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญาตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมาย ภายในของรัฐภาคีแล้ว สนธิสัญญานั้นย่อมไม่มีผลบังคับภายในรัฐภาคี (on internal plane) ต่อมกฎหมายภายในของรัฐนั้น จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือจนกว่าจะได้มีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญาแล้ว ^(๑)

(๑) ในทางปฏิบัติบางประเทศที่ถือเคร่งครัดความสมบูรณ์ของรัฐธรรมนูญของตน จะไม่ แลกเปลี่ยนสัตยาบันระหว่างประเทศ หรือตกลงให้สนธิสัญญามีผลบังคับระหว่างประเทศ จนกว่าสนธิสัญญานั้นจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาของตนแล้ว และถ้าจำเป็นก็จัดใ้ ตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญานั้นด้วย ทั้งนี้เพราะสนธิสัญญาซึ่งเป็นที่มา ของกฎหมายระหว่างประเทศถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศด้วย เช่นขอ ๒๕ แห่ง รัฐธรรมนูญสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน ค.ศ. ๑๙๔๙ บัญญัติว่า "The general rules of international law shall form part of Federal law. They shall take precedence over the laws and create rights and duties directly for the inhabitants of the federal territory."

อย่างไรก็ดี ในด้านระหว่างประเทศ (On international plane) การที่รัฐภาคีอาจเห็นเพียงว่าสนธิสัญญาไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของตน ก็ยังไม่อาจถือเป็นเหตุให้หลุดพ้นจากพันธะที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาใด^(๑) สนธิสัญญาที่ได้รับสัตยาบันระหว่างประเทศแล้วย่อมถือว่ามียผลผูกพันระหว่างรัฐภาคี

๓) สนธิสัญญาที่กระทำขึ้นโดยชัคต่อมบัญญัติแห่งกฎหมายภายใน

สนธิสัญญาที่ละเมิดบัญญัติแห่งกฎหมายภายในเพราะไม่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือเพราะมิได้มีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญา ย่อมไม่มีผลบังคับภายในรัฐภาคีนั้นแต่ประการใด จนบางประเทศถือว่าสนธิสัญญาเป็นโมฆะและชัคต่อมรัฐธรรมนูญ^(๒)

อนึ่ง สนธิสัญญาเช่นว่านี้ จะมีผลบังคับระหว่างประเทศหรืออีกนัยหนึ่ง มีผลผูกพันรัฐภาคีหรือไม่นั้น นักนิติศาสตร์บางท่านเช่น Sir Gerald Fitzmaurice เห็นว่าไม่ควรอนุญาตให้รัฐปฏิเสธพันธะกรณีระหว่างประเทศที่ตนได้รับเอาโดยการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาด้วยสาเหตุเพียงว่ารัฐสภาของตนไม่เห็นชอบด้วย และ Sir Gerald Fitzmaurice ว่าการที่รัฐภาคีปฏิบัติตามสนธิสัญญาไม่ได้เพราะการชัคต่อมกฎหมายภายในของคณนั้น เป็นการละเมิดสนธิสัญญาระหว่างประเทศ^(๓) นอกจากนั้น คำพิพากษาของศาลในเรื่องเช่นนี้ในคดี Attorney General for Canada V. Attorney General for Ontario ในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ เกี่ยวกับอนุสัญญาองค์การ

(๑) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๑ ข้อ ๒๗ บัญญัติว่า "ภาคีไม่อาจอ้างบทบัญญัติของกฎหมายภายในเป็นเหตุผลสนับสนุนการที่ตนไม่สามารถปฏิบัติตามสนธิสัญญา"

(๒) รัฐธรรมนูญเบลเยียม ค.ศ. ๑๘๓๑ ข้อ ๖๔ บัญญัติว่า "สนธิสัญญาทางพาณิชย์และสนธิสัญญาที่ผูกพันรัฐ หรือกระหนกระเหือนสิทธิของเอกราชเบลเยียมจะไม่มีผลบังคับ นอกจากและจนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา"

(๓) Sir Gerald Fitzmaurice "Do Treaties Need Ratification?", XV British Year book of International law, (1934) p. 137, 116-118.

กรรมกร ซึ่งรัฐบาลกลางของแคนาดาได้ให้สัตยาบันระหว่างประเทศแล้ว แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติ ซึ่งในที่สุด Judicial Committee of the Privy Council ได้ชี้ขาดว่า สนธิสัญญาฉบับดังกล่าวมีผลบังคับระหว่างประเทศ และรัฐภาคีมีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงและชักจูงให้รัฐสภาของตนให้ความเห็นชอบและตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามพันธะกรณีแห่งสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดี ปัญหาเรื่องผลบังคับของสนธิสัญญาที่กระทำขึ้นโดยชัดถ้อยชัดหมายภายในนี้บดบังได้โดยอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ โดยมีบัญญัติเรื่องนี้ไว้อย่างชัดแจ้งว่า ภาคว่าไม่อาจอ้างบทบัญญัติของกฎหมายภายในของตนเป็นเหตุผลสนับสนุนในการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้^(๑) ทั้งนี้ เว้นแต่สนธิสัญญาที่ใดกระทำขึ้นนั้นละเมิดกฎหมายภายในอย่างชัดแจ้ง และเป็นเรื่องกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายภายในที่มีความสำคัญมาก การละเมิดกฎหมายภายในจะถือว่าเป็นที่ชัดแจ้ง ถ้าหากเป็นที่ปรากฏชัดโดยตรงแก่รัฐใด ๆ ในการกระทำการนั้นตามวิถีทางปฏิบัติโดยปกติและสุจริต^(๒)

(๑) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ ข้อ ๒๓

(๒) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ ข้อ ๔๖

๔. การภาคยานุวัติและการลงนามภายหลัง

(Accession and Signature différée)

การภาคยานุวัติเป็นลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งการแสดงออกของการยินยอมของรัฐใหญ่กรณีไทยสนธิสัญญา

ความหมายของการภาคยานุวัติ

ภาคยานุวัติคือการที่รัฐ ๆ หนึ่งซึ่งมิได้เป็นภาคีของสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่รัฐอื่นทำขึ้นระหว่างกัน ได้เข้ารับผูกพันที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้น (๒)

รัฐที่ทำการภาคยานุวัติ จะไม่มีฐานะเป็นรัฐที่สามอีกต่อไป และจะกลายเป็นภาคีของสนธิสัญญานั้น (๓)

คำว่าภาคยานุวัติ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสสองคำ คือ adhesion (adhésion) และ accession ทั้งสองคำนี้ เจมมีเจ้าตำรากฎหมายระหว่างประเทศแยกความแตกต่างไว้ โดยอธิบายว่า accession นั้นหมายถึงการสนองรับข้อกำหนดของสนธิสัญญาที่รัฐอื่นได้ทำขึ้นทั้งหมดโดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อสงวนใด ๆ ส่วนคำว่า adhesion นั้น หมายถึงการสนองรับพันธปฏิบัติบางส่วน of สนธิสัญญาเท่านั้น (๔)

การแยกความแตกต่างเช่นนั้นไม่มียกข้อยกเว้นใดเลยในทางปฏิบัติ ทุกวันนี้ถือกันว่าทั้งคำว่า adhesion และ accession ล้วนแต่มีความหมายอย่างเดียวกัน (๕)

(๑) บันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมาธิการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ครั้งที่

๓๗/๒๕๑๑ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๒

(๒) Rousseau, Droit International Public. P. 37

(๓) Cavare, 'Le Droit International Public Positif, t.II, P.121

(๔) สหรัฐใช้คำว่า "adherence"

(๕) Hackworth, Digest of International Law, Vol.V., P. 75

; Cavare, op. cit., P. 121

(b) Hackworth, op. cit., P. 75

ขอบเขตของการภาคยานุวัติ

ปัญหาที่ว่ารัฐใดจึงจะมีสิทธิภาคยานุวัติอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศฉบับใดนั้น ตามปกติย่อมเป็นเรื่องที่อนุสัญญาหรือความตกลงนั้น วัตถุประสงค์เอง อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่มีบทกำหนดให้รัฐอื่นที่มีได้เป็นภาคีเข้าทำการภาคยานุวัติได้ นั้น เรียกว่า อนุสัญญาเปิด (convention ouverte) และการภาคยานุวัติอนุสัญญาเปิดนั้นย่อมทำไปโดยวิธีการกระทำฝ่ายเดียว (acte unilatéral) ส่วนการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาที่ไม่มีข้อกำหนดให้รัฐอื่นภาคยานุวัติได้ หรือซึ่งเรียกว่าอนุสัญญาปิด (convention fermée) นั้น จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากรัฐบุกรรัฐซึ่ง เป็นภาคีในอนุสัญญานั้นแล้ว (๑)

ตามปกติสนธิสัญญาหลายฝ่ายที่เป็นสนธิสัญญากฎหมาย (traites-lois) จะมีข้อกำหนดให้รัฐอื่นทั้งหลายที่มีได้เข้าร่วมในการจัดทำและลงนามในสนธิสัญญาเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานั้นโดยวิธีการภาคยานุวัติ ทั้งนี้ เพราะสนธิสัญญาชนิดนี้ต้องการให้มีผู้รับใจมากที่สุด

ดังนี้เอง ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยความคุ้มครองคนผู้ประสบภัยสงคราม (Geneva Conventions for the Protection of War Victims) ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๙ ซึ่งฉบับ จึงได้มีบทบัญญัติว่า "นับตั้งแต่วันที่อนุสัญญานี้ได้บังคับ อนุสัญญานี้จะเปิดให้แก่ทุกประเทศที่มีได้ลงนาม ให้ทำการภาคยานุวัติได้" (๒)

(๑) Sibert, Traite de Droit International Public, t.II, P. 196

(๒) ข้อ ๒๐ ของอนุสัญญาเจนีวาเพื่อการบรรเทาภาวะของผู้นักเจ็บและป่วยใจ

ในกองทัพอากาศ

ข้อ ๕๕ ของอนุสัญญาเจนีวาเพื่อการบรรเทาภาวะของผู้นักเจ็บและป่วยใจ

และเรืออัมปางของกองทัพอากาศ

ข้อ ๑๓๘ ของอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการประคับประคองเรือยacht

ข้อ ๑๕๕ ของอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลพลเรือนในยามสงคราม

การภาคยานุวัติกับวิธีการลงนามภายหลัง

ขั้นที่จริงแล้ว ระบบการภาคยานุวัติก็คือ วิธีการขานสนธิสัญญาออกไปให้ประเทศซึ่งได้ลงนามไว้ใช้ วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่จะขานสนธิสัญญาออกไปก็คือ วิธีการลงนามภายหลัง (signature différée)

แรกทีเดียว วิธีการลงนามภายหลังนี้ เป็นการยืดเวลาการลงนามให้แก่ผู้แทนของรัฐที่ยังไม่ทราบเจตนาของรัฐบาลของตนดีพอ วิธีการนี้จึงสงวนไว้ภายในระยะเวลาอันสั้นสำหรับรัฐที่เข้าร่วมในการเจรจาทำสนธิสัญญา เท่านั้น

ต่อมา วิธีการ — ลงนามภายหลังนี้ ได้เปิดให้แก่รัฐที่ระงับไว้โดยเฉพาะในสนธิสัญญาเท่านั้น เพื่ออนุญาตให้รัฐนั้นได้เข้ามา เป็นภาคี

ในปัจจุบัน สนธิสัญญามากมายได้เปิดโอกาสให้แก่รัฐที่มิได้เข้าร่วมในการเจรจาให้ลงนามได้โดยไม่จำกัดเวลา เช่น พิธีสารลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๐๐ จัดทำขึ้นโดยรัฐสภาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่างประเทศ ล่างลงนามโดยรัฐไทยและเมื่อใดก็ได้ รัฐบางรัฐได้ลงนามในข้อบัญญัติของศาลประจักษ์กรรมระหว่างประเทศหลังจากที่ข้อบัญญัตินี้ได้ทำขึ้นเป็นเวลาตั้งสิบห้าหรือยี่สิบปี (อาเจนตินาลงนามเมื่อ ๘ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๕ เกอร์กีเมื่อ ๑๖ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๖ อียิปต์เมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๓๕)

วิธีการลงนามภายหลังที่เปิดโอกาสให้อย่างกว้างขวางนี้มีลักษณะเหมือนภาคยานุวัติมาก ข้อแตกต่างอย่าง เดียวก็คือ การลงนามภายหลังนี้จะต้องมีการสัตยาบัน ส่วนการภาคยานุวัติไม่ต้องมีการสัตยาบัน เว้นแต่จะได้ในภาคยานุวัติโดยมีข้อสงวนการสัตยาบันไว้

วิธีปฏิบัติในสนธิสัญญาพหุภาคีส่วนมากก็คือ เปิดโอกาสให้แก่รัฐที่เข้าร่วมในการเจรจาทำสนธิสัญญา เหล่านั้นที่จะทำการลงนามภายหลังได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และเมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้ว ก็เปิดให้รัฐที่สามเข้าเป็นภาคีได้โดยการภาคยานุวัติ

ฉะนั้น กล่าวโดยสรุปแล้วการเปิดให้ลงนามในภายหลัง (signature différée) ได้แก่บทบัญญัติในสนธิสัญญาที่กระทำกันระหว่างรัฐหรือที่องค์การ

ระหว่างประเทศ เป็นผู้ทำด้วยลับ เปิดให้รัฐอื่นที่มิได้ลงนามขณะ ทำสนธิสัญญา มาลง
นามในภายหลัง ใ้ภายในระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดหรือเป็นการ เปิดอย่างไม่มีกำหนด
คือรัฐใดประสงค์จะลงนามและ เมื่อครบ ระยะเวลา นั้นแล้ว ผู้ที่ประสงค์จะ เข้า เป็นภาคี
จะ - ทำการภาคยานุวัติก็ได้ ทั้งนี้แล้ว แลจะกำหนดไว้ในบทบัญญัติของสนธิสัญญา

การภาคยานุวัติก็ การลงนามภายหลังก็ เป็นวิธีการ รับสนธิสัญญา
วิธีหนึ่งสำหรับรัฐที่มิได้ เป็นภาคีสนธิสัญญาตาม เว้นแรกก็ให้ เข้า เป็นภาคีของ สนธิสัญญา
นั้นโดย บัญญัติของ สนธิสัญญา เปิดให้กระทำเช่นนั้นได้ วิธีการ ที่กล่าวนี้ โดยทั่วไป
เปิดให้สำหรับ

- ๑. รัฐที่มิได้ เข้าร่วมในการ จัดทำสนธิสัญญา จึงมีอาจ เป็นภาคีโดยการ
ลงนามหรือโดยการ ลงนามและให้สัตยาบันได้
- ๒. รัฐที่ เข้าร่วมในการ จัดทำสนธิสัญญา แต่ยังมีอยู่ในฐานะ ที่ยอมรับและ
ลงนามได้ทันทีหลังจากที่การ เสร็จจลิม เสร็จลง
- ๓. รัฐที่ใดลงนามไว้โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องมีการ ให้สัตยาบันอีกครั้ง
หนึ่ง แต่มิได้ให้สัตยาบันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา
- ๔. ในกรณีสนธิสัญญา ลักษณะกฎหมายที่จัดทำขึ้น โดยองค์การระหว่างประเทศ
อาจมีการ เปิดให้รัฐทุกรัฐ เข้า เป็นภาคีโดยวิธีการ ภาคยานุวัติหรือการ ลงนามในภายหลัง
ได้

สภาพทางกฎหมายของการภาคยานุวัติและการลงนามภายหลัง การภาคยานุวัติก็
การลงนามภายหลังก็ ซึ่ง เป็นวิธีการ ที่ให้รัฐ เข้า เป็นภาคีของสนธิสัญญาวิธีหนึ่งมีลักษณะ
ทางกฎหมายที่ร่วมกันที่ต้องมีการยินยอมของรัฐที่เข้า เป็นภาคีนั้น สภาพทางกฎหมาย
ของความยินยอมที่กล่าวทั้งในการภาคยานุวัติและการลงนามภายหลังมี ๒ ประการ คือ

- ๑. การยินยอมของรัฐที่เข้า เป็นภาคีขึ้นอยู่กับดุล ะพินิจของรัฐนั้น ถ้าการ
ภาคยานุวัติหรือการลงนามภายหลังต้องมีการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง การให้สัตยาบันก็
ขึ้นอยู่กับดุล ะพินิจของรัฐนั้น เว้น เคียงกัน ดังนั้น ในกร ะบวนการตอนที่เป็น การ ก่อให้เกิด

พันธะผูกพันรัฐที่จะเข้าเป็นภาคีโดยเด็ดขาด ไม่ว่าในกรณีที่มีการสัตยาบันหรือไม่ รัฐนั้น
ย่อมมีสิทธิที่จะตั้งข้อสงวนในส่วนที่ตนเห็นว่าไม่อาจยอมรับได้ เว้นไว้แต่ในกรณีที่ยอมรับโดย
หรือเป็นที่ตกลงกันแน่ชัดในให้มีการตั้งข้อสงวน

๒. การยินยอมของรัฐที่จะเข้าเป็นภาคีจะต้องมาจากผู้มีอำนาจหน้าที่ความ
กฎหมายภายในของรัฐให้ทำการผูกพันรัฐในสถานการณ์ต่างประเทศได้ ผ่านของ เกี่ยวด้วย
กรณีการให้สัตยาบันหรือการผูกมัดโดยการลงนาม ถ้าผู้ที่ได้รับอำนาจให้ดำเนินการภาค
ยานุวัติหรือลงนามภายหลังในนามของรัฐไม่ได้รับอำนาจอย่างเต็มที่ให้ทำการผูกพันรัฐได้
ก็จำเป็นจะต้องมีการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง

ผลทางกฎหมายของการให้ความยินยอม ที่จากรากทศนะของกฎหมาย ผลของการ
ให้ความยินยอมของรัฐที่จะเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาโดยการภาคยานุวัติหรือการลงนามภายหลัง
กล่าวโดยสรุปมี ๒ ประการ คือ

๑. เว้นแต่เกี่ยวกับการรับสนธิสัญญาโดยการลงนามหรือการให้สัตยาบัน การผูกมัด
รัฐโดยการภาคยานุวัติหรือการลงนามภายหลังจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการด้อยที่ด้อยปฏิบัติ ถ้าเป็น
การลงนามโดยไม่ต้องมีการให้สัตยาบันก็ผูกมัดระหว่างรัฐที่ลงนาม ถ้าเป็นการภาคยานุวัติ
ผลผูกมัดตามสนธิสัญญาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการมอบภาคยานุวัติสารต่อรัฐหรือองค์การระหว่าง
ประเทศที่เป็นผู้รับมอบ ซึ่งโดยปกติเมื่อรัฐหรือองค์การนั้น ๆ ได้รับภาคยานุวัติสารก็จะลง
ทะเบียนและตอบรับโดยทันที พร้อมกันนั้นก็จะแจ้งไปยังรัฐภาคีอื่นทราบ

๒. รัฐที่ลงนามภายหลังหรือที่ทำการภาคยานุวัติ มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ
ตามสนธิสัญญาเช่นเดียวกับรัฐอื่น ที่ลงนามหรือที่ทำการภาคยานุวัติ ทั้งมีสิทธิอย่างเกี่ยว
กันด้วย ทั้งนี้ เว้นไว้แต่ว่าจะมีบทบัญญัติของสนธิสัญญาจำกัดสิทธิบางประการไว้ เช่น
การสงวนสิทธิที่จะทำการแก้ไขสนธิสัญญาสำหรับรัฐที่เป็นภาคีเริ่มแรกเท่านั้น เป็นต้น แต่
ในทางปฏิบัติสมัยหลัง ๆ นี้ สนธิสัญญาที่กำหนดความแตกต่างในเรื่องสิทธิดังกล่าวไม่
ค่อยจะปรากฏ

แบบพิธีการภาคยานุวัติและการลงนามภายหลัง สำหรับการลงนามในภายหลังนั้น
ไม่มีแบบพิธีอะไร เป็นพิเศษ รัฐที่ประสงค์จะลงนามเพียงแต่ส่งผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจ
เต็มให้ลงนามไปทำการลงนามในสนธิสัญญาหรือในพิธีสารลงนามของสนธิสัญญานั้น ตาม
แต่กรณี ณ ที่ที่กำหนดไว้

ส่วนการภาคยานุวัตินั้น มีพิธีการตามทางการตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา
ถ้าเป็นสนธิสัญญาที่เปิดสำหรับรัฐทั่วไป ก็ไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ทำภาคยานุวัติสาร
หรือทำหนังสือแจ้งการภาคยานุวัติไปยังรัฐหรือองค์การระหว่างประเทศซึ่งทำหน้าที่เป็น
ผู้รับมอบหรือรับแจ้ง แต่ถ้าเป็นสนธิสัญญาที่จำกัดวงจำกัดหรือสนธิสัญญาที่มีลักษณะทาง
การเมือง ในทางปฏิบัติก็มีการทาบถามก่อนที่จะแสดงความจำนงไปเป็นทางการ เพื่อให้
เป็นที่แน่ใจว่า ข้อเสนอที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติหรือการลงนามภายหลัง
นั้นจะได้รับความยินยอมเห็นชอบจากรัฐภาคีเริ่มแรก

(ตัวอย่างของแบบภาคยานุวัติสาร โปรดดูในภาคผนวก ง.)

การตั้งข้อสงวน

(Reservation)

ก. ความหมายของการตั้งข้อสงวน (reservation, reserve) เป็น
คำที่ใช้กันในหลายความหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการระหว่างประเทศ ในความหมายทั่วไป
หมายถึงการแสดงออกในรูปหนึ่งรูปใด ในกรรมสารระหว่างประเทศ เช่น ในหนังสือติดต่อก
ทางการทูต ในเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการ ในสนธิสัญญา หรือการแสดงออก
ในที่หนึ่งใดเมื่อเกิดสถานการณ์ทางข้อเท็จจริงอันหนึ่งอันใดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงหรือไม่ยอม
รับขบบางประการ ซึ่งมีเจตนาแล้วอาจจะทำให้ลงความเห็นว่า ได้มีการเข้าร่วมหรือ
อย่างน้อยก็เห็นชอบด้วยกับการกระทำ หรือถ้อยคำ หรือสถานการณ์ในเรื่องที่แสดงนั้น
ถ้าประกาศแต่ฝ่ายเดียวที่เกี่ยวกับการตีความที่แสดงในขณะทำสนธิสัญญา ไม่ได้ว่าเป็นการ
ตั้งข้อสงวน เว้นไว้แต่การตีความนั้นมิใช่เป็นการลดหรือจำกัดผลในทางกฎหมายของสนธิ
สัญญานั้น

ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อสองวน "หมายถึง การแสดงฝ่ายเดียวซึ่งจะใจควยคำหรือเรียกชื่ออย่างใดก็ตามที่กระทำโดยรัฐ เมื่อมีการลงนามให้สัตยาบัน ตกลงรับ เห็นชอบ หรือภาคยานุวัติ สนธิสัญญา โดยการแสดงนั้นมีความหมายที่จะเว้นหรือแก้ไขผลทางกฎหมายของบทบัญญัติบางบทของสนธิสัญญาในการใช้กับรัฐนั้น"^(๑)

การตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญานี้ โดยปกติไม่เกิดขึ้นหรืออย่างน้อยก็ไม่กระทำกัน สำหรับสนธิสัญญาสองฝ่าย การให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาสองฝ่ายโดยมีการตั้งเงื่อนไข ในที่นี้ถือว่าเป็นการให้ความเห็นชอบแต่เพียงบางส่วน แต่เป็นการให้ความเห็นชอบโดยมีข้อเสนอนำให้มีการเจรจาในเรื่องที่เป็นเงื่อนไขนั้น ถ้าตกลงกันได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับเงื่อนไขนั้นก็ หรือโดยที่ฝ่ายเสนอเงื่อนไขขอสมสละเงื่อนไขนั้นก็ จึงจะมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันกัน และถือว่าสนธิสัญญานั้นได้ทำขึ้นระหว่างภาคีทั้งสอง ถ้าตกลงกันไม่ได้ ก็หมายความว่า การทำสนธิสัญญาทั้งหมดเป็นอันล้มเหลวไป เว้นแต่ว่าภาคีจะตกลงกันได้คิด เรื่องหรือข้อความที่เป็นที่มาของการวางเงื่อนไขออกจากตัวบทสนธิสัญญาเสียเลย ซึ่งผลก็เท่ากับว่าไม่มีการตั้งเงื่อนไขหรือข้อสงวน

ตรงกันข้ามในสนธิสัญญาหลายฝ่าย การตั้งข้อสงวนเป็นกรณีเฉพาะที่ ใช้กันอย่างแพร่หลาย และทำให้มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาในทางกฎหมายหลายด้าน การที่ปัญหาเรื่องการตั้งข้อสงวนมีความสำคัญมากขึ้นในยุคปัจจุบันนี้ เนื่องจากมีการทำสนธิสัญญาหลายฝ่ายมากขึ้นประการหนึ่ง จากวิธีการของการทำสนธิสัญญาหลายฝ่ายซึ่งบางรัฐไม่พร้อมที่จะรับบทบัญญัติของสนธิสัญญาทั้งหมดประการหนึ่ง และเนื่องจากโดยวิธีการลงนามภายหลังก็คือ การภาคยานุวัติก็คือ อาจกระทำหลังจากที่มีการทำสนธิสัญญาขึ้นเป็นเวลานานถึงกับหลายปีก็ได้ ในระหว่างนั้น เหตุการณ์อาจเปลี่ยนแปลงไปทำให้รัฐที่จะเข้าเป็นภาคีใหม่ไม่อาจที่จะรับบทบัญญัติทั้งหมดของสนธิสัญญาได้อีกประการหนึ่ง

จ. การตั้งข้อสงวน การตั้งข้อสงวนอาจจะกระทำในตอนที่มีการลงนามในสนธิสัญญา ขณะที่ให้สัตยาบันสนธิสัญญา ตกลงรับ ให้ความเห็นชอบ หรือขณะที่ทำการภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา ซึ่งเป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับการตั้งข้อสงวน แต่การตั้ง

(๑) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๒ (จ.)

ขอสงวนอาจจะกระทำได้ในโอกาสที่มีการยอมรับด้วยสนธิสัญญา โดยการระบุไว้ในสนธิสัญญานั้นเอง หรือในกรณีสารสุดท้ายของการประชุมที่มีการยอมรับสนธิสัญญา หรือในตราสารอื่นที่ทำขึ้นต่างหากแต่เกี่ยวเนื่องกับการยอมรับสนธิสัญญานั้น นอกจากนี้ยังอาจกระทำได้ในขณะที่มีการลงนามภายหลัง หรือในโอกาสที่มีการแลกเปลี่ยนหรือมอบตราสารสัตยาบัน ตราสารภาคยานุวัติ หรือตราสารการให้ความเห็นชอบ

อนึ่ง ถ้าสนธิสัญญามีบทกำหนดเกี่ยวกับการตั้งข้อสงวนไว้อย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามนั้น นอกจากข้อสงวนนั้นได้ถอนไว้โดยสนธิสัญญา หรือสนธิสัญญาบัญญัติว่าข้อสงวนซึ่งใดระบุไว้ซึ่งไม่รวมถึงข้อสงวนที่เป็นปัญหาเท่านั้นที่อาจทำได้ หรือข้อสงวนนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา เหล่านี้ เป็นต้น

ค. วิธีดำเนินการ เกี่ยวกับข้อสงวน

ข้อสงวนก็คือ การตกลงรับข้อสงวนและจำกัดค่านข้อสงวนซึ่งแสดงออกชัดแจ้งก็คือ จะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนสนธิสัญญาที่ไม่มีรัฐหรือองค์การผู้รับมอบ ก็จะต้องแจ้งการตั้งข้อสงวนนั้นไปยังรัฐภาคีและรัฐอื่น ๆ ซึ่งมีสิทธิเป็นภาคีสถิติสัญญา แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีรัฐหรือองค์การผู้รับมอบก็เห็นหน้าที่ของรัฐ หรือองค์การนั้นที่จะต้องส่งตัวพยานข้อสงวนไปยังทุกรัฐที่เกี่ยวข้องทราบ

อนึ่ง ถ้าการตั้งข้อสงวนได้กระทำขณะลงนามสนธิสัญญา แต่สนธิสัญญาจะต้องได้รับการสัตยาบัน การตกลงรับ หรือการให้ความเห็นชอบในภายหลังอีกนั้น แม้รัฐอื่นจะตกลงรับข้อสงวนนั้นแล้วหรือรัฐอื่น ๆ ไม่ตกลงรับ การตั้งข้อสงวนเพราะมีเหตุขัดข้องสนธิสัญญาอนุญาตไว้ รัฐผู้ตั้งข้อสงวนจะต้องยืนยันเป็นทางการ เกี่ยวกับการตั้งข้อสงวนนั้นอีก เมื่อตนทำการสัตยาบันหรือให้ความเห็นชอบอันเป็นกระบวนการยอมรับสุดท้ายในกรณีเช่นนั้นจะถือว่าได้ตั้งข้อสงวนนั้นในวันที่มีการยืนยันข้อสงวนนั้น (๔)

- (๑) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๑๘ (ก)
- (๒) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๑๘ (ข)
- (๓) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๑๘ (ค)
- (๔) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๒๓ (๒)

แต่ถ้า เป็นสนธิสัญญาที่มุ่งประสงค์จะให้มีรัฐต่าง ๆ เข้า เป็นภาคีใหม่
ที่สุดแนวมลของสนธิสัญญานั้นจะถูกบันทึกลงไปยัง การ ถัดกันของรัฐบาลที่บางรัฐมีผล
ทางกฎหมายแต่เพียงจำกัดเท่าที่ เกี่ยวของร ะหว่างรัฐผู้ตั้งข้อสงวนกับรัฐผู้ถกกัน เท่านั้น

การตกลงรับข้อสงวน ถ้าไม่มีบทบัญญัติของสนธิสัญญากำหนดว่าให้กระทำ
โดยวิธีใด อาจกระทำได้ทั้งโดยแจ้งชัดและโดยปริยาย การยอมรับโดยแจ้งชัดอาจ
กระทำในลักษณะที่เป็นทางการในขณะที่มีการรับหรือลงนามในสนธิสัญญา หรือไม่ก็ใน
ขณะที่มีการ แลกเปลี่ยนหรือมอบตราสารสัตยาบัน ตราสารภาคยานุวัติ หรือตราสาร
ให้ความเห็นชอบ นอกจากนั้น อาจจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และแจ้งการยอมรับ
การตั้งข้อสงวนไปยังรัฐหรือองค์การผู้รับมอบ หรือในกรณีที่มีสนธิสัญญาที่ผู้รับมอบ ก็
แจ้งไปยังรัฐที่ตั้งข้อสงวนและทุกรัฐที่เกี่ยวข้อง ส่วนการยอมรับโดยปริยายนั้น อาจถือ
เอาจากการที่รัฐผู้ได้รับแจ้งการ ตั้งข้อสงวนไม่ได้นำแสดงการขัดข้องให้ทราบภายในระยะ
เวลาที่สมควรหรือตามที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ดี ในกรณีนี้ได้มีการกำหนดเวลาไว้

อนุสัญญากรุง เวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ igit ๒๐ วรรค ๕
กำหนดว่า เมื่อสนธิสัญญามิได้บัญญัติไว้ เป็นอย่างอื่นแล้วให้ถือว่าข้อสงวนใด เริ่มที่ตกลง
รับโดยรัฐ หากรัฐนั้นมีไต่ถามคำคัดค้านข้อสงวนนั้นขึ้นเมื่อคืนกำหนดเวลา ๑๒ เดือน
หลังจากที่รัฐนั้นได้รับแจ้ง เรื่องข้อสงวน หรือเมื่อถึงวันที่รัฐนั้นได้แสดงออกซึ่งความ
ยินยอมให้ผูกพันโดยสนธิสัญญา แล้วแต่ว่ากรณีใดจะช้ากว่า

คำคัดค้านหรือการ ไม่ให้ความยินยอมต่อการตั้งข้อสงวนก็จะต้องทำเป็น
ลายลักษณ์อักษร ห้ามอง เกี่ยวกับการตั้งข้อสงวน และจะต้องแจ้งให้ภาคีหรือผู้ที่จะ เป็น
ภาคีของสนธิสัญญาทราบ ถ้า เป็นกรณีที่มีรัฐหรือองค์การผู้รับมอบ ก็ให้แจ้งต่อรัฐหรือ
องค์การนั้น

ผลทางกฎหมายของข้อสงวนและของคำคัดค้านข้อสงวน ผลทางกฎหมายของข้อสงวน
มีอยู่ว่าบทบัญญัติของสนธิสัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐผู้ตั้งข้อสงวนจะเปลี่ยนแปลงในทาง
จำกัดกลางตามข้อสงวนที่รัฐนั้นตั้งไว้ และในขณะที่เกี่ยวข้องกันนั้น ก็ก่อให้เกิดสิทธิแก่รัฐภาคี
อื่นที่จะเรียกร้องให้มีการ เปลี่ยนแปลงจำกัดบทบัญญัติของสนธิสัญญานั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
ความสัมพันธ์กับรัฐผู้ตั้งข้อสงวนได้อย่าง เกี่ยวกันด้วย การตั้งข้อสงวนใด ๆ ก็ตาม

ยอมแก่ไชยทัตติยของสนธิสัญญาสำหรับรัฐผู้ตั้งข้อสงวนในความสัมพันธ์กับรัฐภาคีอีกฝ่าย
หนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องข้อสงวนที่ใดก็ตามไว้ เกี่ยวกับขอบเขตของข้อสงวนนั้นและจะมีผล
ระหว่างรัฐที่ตั้งข้อสงวนกับภาคีอื่นที่ยอมรับการตั้งข้อสงวนนั้นเท่านั้น นอกจากนั้นข้อ
สงวนยอมไม่แก่ไชยทัตติยของสนธิสัญญาสำหรับภาคีอื่น ๆ แห่งสนธิสัญญาในระหว่าง
ภาคีนั้น (๑)

การที่รัฐภาคีหนึ่งก็คัดค้านการตั้งข้อสงวนโดยข้ออ้างว่าข้อสงวนนั้นไม่
สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ประสงค์ของสนธิสัญญาย่อมทำให้สนธิสัญญานั้นไม่มีผล
ใช้บังคับระหว่างรัฐผู้ตั้งข้อสงวนกับรัฐผู้คัดค้านในส่วนที่เกี่ยวข้องข้อสงวนนั้น ทั้งนี้ เว้น
แต่ว่ารัฐผู้คัดค้านใดแสดงเจตนาให้สนธิสัญญานั้นไม่ใช้บังคับทั้งฉบับระหว่างกัน อนึ่ง
ถ้าการคัดค้านการตั้งข้อสงวนเกี่ยวกับสนธิสัญญาซึ่งเป็นตราสารแม่บทขององค์การ
ระหว่างประเทศ ผลของการตั้งข้อสงวนจะเป็นไปตามการวินิจฉัยขององค์กรที่มีอำนาจ
หน้าที่ขององค์การนั้น เว้นแต่จะมีบทบัญญัติของสนธิสัญญานั้นกำหนดเป็นอย่างอื่น

(๑) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ๑๑ ๒๑ วรรค ๒.

มทที่ ๔

การประกาศเปิดเขตสนธิสัญญาเหตุผลของการประกาศเปิดเขตสนธิสัญญา

ในสมัยก่อนสิ้นสงครามโลกครั้งแรก การประกาศเปิดเขตสนธิสัญญาไม่ถือว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการทำสนธิสัญญา สนธิสัญญาที่กระทำกันระหว่างรัฐอาจจะเปิดเขตก็ได้ หรือเก็บไว้เป็นความลับเฉพาะระหว่างภาคีคู่สัญญาก็ได้ ในรูปที่เรียกกันว่า "สนธิสัญญาลับ" ซึ่งส่วนมากเป็นสนธิสัญญาในลักษณะการเมือง เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดปฏิกริยาระหว่างประเทศในทางที่ให้มีการประกาศเปิดเขตสนธิสัญญามีขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๑๙ ด้วยการที่รัฐบาลไอเวียคโคโฆเขตความตกลงลับระหว่างรัสเซียสมัยก่อนปฏิวัติกับบางประเทศ ซึ่งพบจากที่เก็บเอกสารของพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ ๒ ในวงการระหว่างประเทศในตอนนี้ จึงเห็นกันว่าสนธิสัญญาหรือความตกลงลับ ตลอดจนการทูตที่ดำเนินกันอย่างลับ ๆ เป็นที่มาของการวางแผนรุกราน และการทำสงคราม ปฏิกริยาที่กล่าวนี้ ใ้ปรากฏออกมาอย่างแจ่มชัดด้วยการกล่าวประนาม " การทูตลับ " (Secret diplomacy) ในข้อแถลง ๑๕ ข้อ ของประธานาธิบดี

วัดสันแห่งสหรัฐ ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งสันนิบาตชาติขึ้น ก็มีบทบัญญัติกำหนดไว้ในมาตรา ๑๘ ของถ้อยคำสันนิบาตชาติว่า

“สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศใด ๆ ที่จะกระทำกันในอนาคต โดยสมาชิกของสันนิบาตชาติ จะต้องทำการจดทะเบียนโดยทันทีต่อสำนักงานเลขาธิการ และให้สำนักเลขาธิการจัดพิมพ์โฆษณาขึ้นโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเหล่านั้นจะไม่มีผลผูกพันเป็นการบังคับ จนกว่าจะมีการจดทะเบียนแล้ว”

ต่อมาถึงสมัยสหประชาชาติ ก็ไม่มีกำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๖ ของกฎบัตรสหประชาชาติว่า

“๑. สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศใด ๆ ที่กระทำโดยสมาชิกของสหประชาชาติหลังจากที่กฎบัตรนี้เริ่มมีใช้บังคับจะต้องจดทะเบียน ต่อสำนักงานเลขาธิการ และให้สำนักงานเลขาธิการจัดพิมพ์โฆษณาขึ้นโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

๒. ภาควิชาหนึ่งของสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่มีใจจดทะเบียนไว้ตามบทบัญญัติของวรรค ๑ แห่งมาตรานี้ จะยกสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศนั้นขึ้นอ้างในองค์กรขององค์กรมิได้”

กระบวนการ เกี่ยวกับการประกาศเปิดแบบสนธิสัญญา

๑. วิธีการประกาศเปิดแบบสนธิสัญญา ประกอบด้วย การจดทะเบียนกับการพิมพ์โฆษณา

ก. การจดทะเบียน หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการจดทะเบียนเป็นไปตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๐๖ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติดังกล่าวมาแต่ข้างต้น ในทางปฏิบัติทางความสหประชาชาติ เลขาธิการสหประชาชาติเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ มีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจดทะเบียนลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๖ ซึ่งสมัยครั้งใหญ่สหประชาชาติรับไว้ใช้ และได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในเวลาดังกล่าว หลักเกณฑ์ทำการจดทะเบียนสนธิสัญญานั้น บทบัญญัติของกฎบัตรในเรื่องนี้ ได้กล่าวถึงความเคร่งครัด

ลงความขบขัญญกิจของกติกาสันนิบาตชาติทำให้ค่าการจดทะเบียนสนธิสัญญาที่กระทำกันโดย
 ด้สนธิ โดยกำหนดแต่เพียงว่าให้จดทะเบียนไว้ที่สุดที่จะเป็นไปได้ แต่ทั้งนี้ก็
 เป็นที่เชื่อกันว่ากฎบัตรสหประชาชาติมีใญ่หมายที่จะเปิดโอกาสให้รัฐสมาชิกที่ไม่ประสงค์
 จะเปิดแบบสนธิสัญญาที่โอกาสตรงเวลาการจดทะเบียนไว้จนกว่าได้มีการปฏิบัติความขบ
 ขบขัญญกิจสนธิสัญญาที่ไม่ประสงค์จะเปิดเผยแพร่จึ้นไปแล้ว สำหรับสนธิสัญญาที่กระทำภายใต้
 การจัดการของสหประชาชาติและองค์การชำนาญพิเศษ ในทางปฏิบัติมีการจดทะเบียนใน
 ด้วโดยองค์การที่เกี่ยวข้องเอง รัฐภาคีไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนสนธิสัญญานั้นอีก ซึ่งใน
 เรื่องนี้ เลขานุการในฐานะหัวหน้าของสำนักงานเลขาธิการเป็นผู้ดำเนินการเอง มีอำนาจ
 ที่จะเป็นผู้รับขอมการยอมรับหรือสัตยาบันสารและภาคยานุวัติสาร ตามขบัญญัติของสนธิสัญญา
 มิได้กำหนดไว้ เป็นอย่างอื่น และมีหน้าที่ที่จะทำการจดทะเบียนสนธิสัญญานั้น นอกจากนั้น
 เลขานุการสหประชาชาติมีอำนาจที่จะกระทำการ เช่นนั้นเมื่อได้รับการร้องขอ ส่วนวิธี
 การจดทะเบียนนั้น ผู้จดทะเบียนจะต้องส่งสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องของขบขัญญกิจสนธิสัญญา
 ไปยังเลขานุการสหประชาชาติ พร้อมทั้งคำขอให้จดทะเบียน ถ้าเป็นสนธิสัญญาที่ทำขึ้น
 เป็นหลายภาษาที่ต้องส่งสำเนาคัดฉบับในภาษาที่ใ้ทุกภาษาไม่ใ้ห่วย นอกจากนั้น โดย
 ปกติจะมีการแจ้งวันที่สนธิสัญญาจะเริ่มใ้บังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และวิธีการใ้ใ้มีการ
 เริ่มใ้บังคับว่าควรขอมการลงนาม หรือการใ้สัตยาบัน หรือการภาคยานุวัติ ไปด้วย สำหรับ
 ในตัวทะเบียนนั้น ก็จะลงหมายเหตุกำกับชื่อของสนธิสัญญา ชื่อของภาคีผู้ทำสัญญา วันและ
 วิธีการใ้มีการยอมรับสนธิสัญญา อายุของสนธิสัญญา และรายละเอียดอื่น ๆ เมื่อได้ทำ
 การจดทะเบียนแล้ว เลขานุการสหประชาชาติจะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน
 ให้แก่ฝ่ายที่จดทะเบียนและแก่ภาคีผู้ทำสัญญาทุกฝ่าย พร้อมทั้งใ้ส่งสำเนาทะเบียน
 ตอนที่เกี่ยวข้องไปใ้แก่สมาชิกรัฐสหประชาชาติทุกประเทศ และภาคีผู้ทำสัญญาใ้ใ้ได้เป็น
 สมาชิกใ้ใ้ความจำนงขอมมา

๖. การขบขัญญกิจ เลขานุการสหประชาชาติในฐานะหัวหน้าสำนักงาน
 เลขานุการ เป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการ เกี่ยวกับการใ้ขบขัญญกิจสนธิสัญญาใ้มีการจด
 ทะเบียนในเอกสารสหประชาชาติที่เรียกว่า United Nations Treaty
 Series, Recueil des Traités des Nations Unies

คำอธิบายเกี่ยวกับการรั้งชีพในเอกสารสหประชาชาตินี้ มาจากงบประมาณ
ขององค์การสหประชาชาติ

สนธิสัญญาไคบ่างที่จะจดทะเบียน หลักทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า สนธิสัญญาและ
ความตกลงที่กระทำกันระหว่างรัฐสมาชิกสหประชาชาติด้วยกัน หรือระหว่างรัฐสมาชิก
กับรัฐที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเท่านั้นที่มีพันธะตามกฎหมายว่าจะจดทะเบียน แก่สนธิสัญญา
ที่กระทำกันระหว่างที่ได้เป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ก็อาจมีการขอให้จดทะเบียนได้
เมื่อสนธิสัญญามีลักษณะที่ถูกต้องสมบูรณ์ องค์การสหประชาชาติไม่มีสิทธิหรืออำนาจที่จะ
ปฏิเสธการจดทะเบียนและไม่มีรัฐหรือองค์การใดที่มีอำนาจคัดค้านหรือห้ามมิให้มีการ
จดทะเบียน อย่างไรก็ตามปัญหาว่าสนธิสัญญาไคบ่างที่จะจดทะเบียน เกี่ยว
โยงไปให้เกิดปัญหาอื่นที่ควรได้รับการพิจารณาว่า คำว่า "สนธิสัญญาหรือความตกลง
ระหว่างประเทศ" ที่ใช้นั้นครอบคลุมถึงความตกลงระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็นสนธิสัญญา
ทั้งหมดหรือไม่ และคลุมถึงคำประกาศแต่ฝ่ายเดียวที่ก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างประเทศ
ด้วยหรือไม่

สำหรับปัญหาแรกนั้น ถ้าจะตีความเคร่งครัดตามวลีอักษร จะเห็นได้ว่าไม่
มีข้อยกเว้นเอาไว้ โดยหลักแล้วไม่ว่าสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศใด ๆ
ที่สมาชิกของสหประชาชาติกระทำกันหรือเป็นภาคีต้องทำการจดทะเบียน แต่ในทาง
ปฏิบัติแล้ว ไม่ได้มีการจดทะเบียนความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญของสนธิสัญญาทั้งหมด
ทีเดียว ทางปฏิบัติและความเห็นชอบของนักนิติศาสตร์หรือของรัฐมูญในเรื่องนี้ยังลึกลับ
วูบ

ในปัญหาที่สอง เกี่ยวกับการประกาศแต่ฝ่ายเดียวที่ก่อให้เกิดพันธกรณี
ระหว่างประเทศ ในบันทึกของสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติเสนอร่างมติต่อ
สมัชชา เกี่ยวกับข้อบังคับว่าด้วยการจดทะเบียนสนธิสัญญาตามมาตรา ๑๑๖ ของกฎบัตร
นี้ข้อความกล่าวถึงความหมายของถ้อยคำว่า "สนธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศ"
ในถ้อยแถลงของบันทึกว่า

“ความหมายที่แท้จริงของถ้อยคำว่า สนธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศ ได้เป็นเรื่องที่ยังถกเถียงกัน ในเรื่องนี้ สำนักงานเลขาธิการก็ถือว่าเป็นการจำเป็นที่จะถือตามการตีความคำว่า ความตกลง ซึ่งให้ไว้ในรายงานของคณะกรรมการ IV/2 แห่งการประชุมซานฟรานซิสโก อันรวมถึงข้อผูกพันแต่ฝ่ายเดียวที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับการยอมรับ”

ข้อบังคับนี้โดยยอมรับโดยสมัชชาสหประชาชาติ ซึ่งมีผลให้ปรับใช้ความในมาตรา ๑๑๒ ของการประกาศแต่ฝ่ายเดียวที่ก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างประเทศด้วย อย่างไรก็ตาม ก็ตี การตีความเช่นนี้ไม่เป็นที่เห็นด้วยของนักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศหลายท่าน

ผลทางกฎหมายของการจดทะเบียน กฎบัตรสหประชาชาติก็กำหนดบทบัญญัติเรื่องการจดทะเบียน โดยกำหนดไว้ในเรื่องผลของการจดทะเบียนไว้ว่า ถ้าสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศใด ๆ ได้จดทะเบียนไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ จะยกสนธิสัญญาหรือความตกลงนั้นขึ้นอ้างในองค์กรขององค์การมิได้ ซึ่งในเรื่องนี้มีข้อสังเกตอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่กล่าวถึงในมาตรา ๑๑๒ ของกฎบัตรสหประชาชาตินั้นหมายถึงสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่กระทำกันหลังจากที่กฎบัตรเริ่มใช้บังคับ คือตั้งแต่วันที่ ๒๔ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เท่านั้น สำหรับสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่กระทำกันก่อนหน้านั้นไม่อยู่ในข่ายของมาตรานี้

๒. ถ้ามิได้มีการจดทะเบียนสนธิสัญญาหรือความตกลงดังกล่าวในข้อ ๑ ย่อมมีแต่เพียงว่าจะยกสนธิสัญญาหรือความตกลงนั้นขึ้นอ้างในองค์กรขององค์การสหประชาชาติไม่ได้ แต่มีปัญหาวว่า ถ้าเป็นสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่กระทำกันระหว่างรัฐที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การ จะยกสนธิสัญญาหรือความตกลงนั้นขึ้นอ้างในองค์กรขององค์การ เช่นในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าจะจะเป็นในทางที่ว่าการจะยกขึ้นอ้างได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติที่ห้ามไว้ โอกาสที่จะยกขึ้นอ้างก็มีได้ เช่น ในกรณีพิพาทระหว่างรัฐที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ แต่ยอมรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศให้พิจารณาคดี เป็นต้น

ลักษณะพิเศษในการทำสนธิสัญญาขององค์การระหว่างประเทศ

๑. วิธีการพิเศษเกี่ยวกับการทำสัตวนิติสัญญาใหม่ขององค์การระหว่างประเทศ

ก. บทบาทขององค์การระหว่างประเทศในการทำสัตวนิติ

ยุคปัจจุบันนี้ องค์การระหว่างประเทศได้เพิ่มบทบาทที่สำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขึ้นมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาขององค์การระหว่างประเทศก็เพิ่มบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนการจัดทำสนธิสัญญาแบบปกติ คือแทนที่จะมีการเจรจาหรือประชุมกันเพื่อทำสนธิสัญญาโดยเฉพะะ และมีการตกลงกันระหว่างรัฐภาคีจัดทำสัตวนิติสัญญาขึ้น ในบางกรณี องค์การระหว่างประเทศได้เป็นผู้จัดทำและเสนอสัตวนิติสัญญาขึ้นมาเองโดยที่รัฐต่าง ๆ มิได้มีส่วนร่วมในการเจรจาและจัดทำโดยตรง หรือไม่ก็ร่วมตัวบ่งชี้ให้เป็นอนุสัญญาของระหว่างประเทศไว้ในมติขององค์กร แห่งองค์การตามวิธีการที่กำหนดหรืออนุญาตไว้ในกฎบัตรหรือธรรมนูญขององค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ เช่นถ้อยการถือเอามติอันประกอบด้วยเสียงข้างมากธรรมดา หรือเสียงข้างมากในอัตราส่วนที่กำหนดไว้ เป็นหลักในการลงมติรับ เป็นต้น เทคนิคในกระบวนการทำสนธิสัญญาจึงมีลักษณะไหลเข้าไปทางกระบวนการนิติบัญญัติ แต่จะเป็นที่สังเกตเห็นได้มากน้อยเพียงใดก็แล้วแต่วิธีการ ที่ยังแตกต่างกันอยู่ตามประเภทที่ปฏิบัติ เฉพะขององค์การหรือเฉพะารายเห็นพิเศษ

ข. กระบวนการที่รักษาลักษณะภายนอกของวิธีการปกติไว้ ในกรณีนี้ องค์การระหว่างประเทศซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำอนุสัญญาทำหน้าที่เป็นประหนึ่งเพียงเจ้าหน้าที่ย้ายเทคนิคที่บ่งชี้ขึ้นทำนองเดียวกับในกรณีที่มีการประชุมระหว่างประเทศ เป็นกรณีพิเศษ เพื่อการนั้นโดยเฉพะะ เมื่อจัดทำสัตวนิติสัญญาขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ให้รัฐต่าง ๆ ลงนามและให้สัตยาบันตามวิธีการปกติ แต่การลงนามและการให้สัตยาบันนั้นมักเปิดโอกาสให้กระทำในภายหลังได้ด้วย ตามวิธีนี้ เมื่อพิจารณาตามลักษณะภายนอกแล้ว

อนุสัญญาที่ทำขึ้นนั้นถือได้ว่า เป็นผลงานและความตกลงของรัฐที่เป็นภาคี แต่การลงนามนั้นภาคีแต่ละรัฐเป็นการรับรองตัวว่าถูกต้องไป โดยเฉพาะ เมื่อมีการ เปิดโอกาสให้ มีการลงนามได้ในภายหลัง เพราะการรับรองตัวว่าถูกต้องนั้นอยู่ที่การ ลงนามที่รับโดย เสียงข้างมากของสมาชิกองค์การ และถือว่า เป็นการตกลงยินยอมระหว่างกัน ในบรรดา ภาคีหลายฝ่ายก็ไม่ถูกต้องนัก เพราะมิใช่ เป็นการ ที่ต่างฝ่ายต่างลงนามในฐานะ เป็นผู้ ร่วมกันจัดทำอนุสัญญานั้นขึ้น รัฐที่เป็นภาคีโดยยอมรับ เอาตัวหนึ่งคนมิได้มีส่วนร่วมในการ จัดทำอย่างแท้จริง ความสำเร็จในการรื้อฟื้นนั้นสมบูรณ์โดยการ ให้สัตยาบัน จริงอยู่ แม้ว่าใน ทางปฏิบัติจะมีผู้แทนของรัฐที่เป็นสมาชิกทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมีส่วนในการ ทำหน้าที่ยก ร่าง แต่เป็นการกระทำในนามขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีสภาพผูกมัดระหว่าง ประเทศต่างหาก ไม่ใช่กระทำในฐานะเป็นผู้แทนของแต่ละรัฐ ผู้เขียนขออย่างแท้จริง ในการจัดทำตัวบทอนุสัญญาลักษณะนี้จึงได้แก่ตัวองค์การระหว่างประเทศเอง

- ค. กระบวนการที่องค์การ เป็นผู้จัดทำสนธิสัญญาโดยตรง กระบวนการจัดทำสนธิสัญญาโดยองค์การระหว่างประเทศโดยตรงในลักษณะนิติบัญญัติและเห็นได้ชัดขึ้น ในกรณี ที่องค์การระหว่างประเทศเสนอตัวบทสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศให้รัฐ ต่าง ๆ ยอมรับให้มีผลผูกพันที่เกี่ยว โดยไม่ต้องมีการลงนามกัน เช่น ในกรณีที่องค์การ สหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาทั่วไปว่าด้วย เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติ ซึ่งขึ้นที่รับเมื่อ ๑๓ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๖ โดยเปิดโอกาสให้บรรดาประเทศสมาชิก ทั้งหลายทำการภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีได้ นอกจากนั้น ในบางกรณี ธรรมนูญของ องค์การระหว่างประเทศยังกำหนดให้ เน้นพันธกรณีของประเทศสมาชิกที่จะลงนามเอา อนุสัญญาซึ่งที่ประชุมเห็นคณะขององค์การระหว่างประเทศนั้นยอมรับ เสนอต่อองค์การที่ มีอำนาจตามกฎหมายลงตนเองเพื่อพิจารณาหรือไม่นับภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ อาทิ ในมาตรา ๔ วรรค ๔ ของธรรมนูญขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม กำหนดระยะเวลาไว้ ๑ ปี และในมาตรา ๒๐ ขององค์การอนามัยโลก กำหนดเวลาไว้ ๘ เดือน และบัญญัติไว้ด้วยว่าถ้าไม่ยอมรับก็ให้แถลงเหตุผลของการที่ปฏิเสธให้ ทรามด้วย นอกจากนั้นสำหรับอนุสัญญาที่จัดทำด้วยบทโดยองค์การกรรมกรระหว่าง ประเทศ มีวิธีการที่ผิดแผกเพิ่มเติมไปจากสนธิสัญญาที่กระทำโดยรัฐคู่ภาคีอีกหลายประการ

๒. การยอมรับสนธิสัญญาบางลักษณะ
ขององค์การระหว่างประเทศ

การยอมรับสนธิสัญญาเกี่ยวกับแรงงาน ลักษณะพิเศษของสนธิสัญญาเกี่ยวกับการแรงงาน ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์การการความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการยอมรับนั้น ก็คือ สนธิสัญญาว่าด้วยการแรงงานนั้นเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงการปฏิบัติทางกฎหมายภายใน เกี่ยวข้องกับพระราชกฤษฎีกาต่าง ๆ ที่อาศัยและทำงานอยู่ในประเทศหนึ่ง ๆ การยอมรับสนธิสัญญาเกี่ยวกับแรงงานที่กล่าวนี้โดยปกติมิได้กระทำในรูปของการให้สัตยาบันหรือการภาคยานุวัติ

ตามมาตรา ๑๘ วรรค ๒ ของธรรมนูญขององค์การการความร่วมมือระหว่างประเทศบัญญัติให้รัฐภาคีของรัฐสมาชิกมีพันธกรณีที่จะต้อง เสนอร่างสนธิสัญญาต่อองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อออกกฎหมายภายในหรือคำเนิมนวตการประการอื่นให้การ เป็นไปตามสนธิสัญญา ดังนี้ ในทางปฏิบัติจึงเท่ากับ เป็นการวิเคราะ้อำนาจในการใช้ดุล วิชาเกี่ยวกับการทำสัญญาลงไป

ก. สนธิสัญญาที่องค์การระหว่างประเทศอาจทำได้ ในฐานะที่องค์การระหว่างประเทศมีสถานะบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศต่างหากจากสมาชิกของ รัฐสมาชิกจึง เป็นที่ยอมรับและถือกันว่า องค์การระหว่างประเทศมีอำนาจที่จะทำความตกลงกับองค์การระหว่างประเทศด้วยกันหรือกับรัฐใด แต่ทั้งนี้มิใช่หมายความว่า องค์การระหว่างประเทศจะมีอำนาจนำสนธิสัญญาหรือความตกลงใด ๆ หนึ่งกับรัฐ สนธิสัญญาหรือความตกลงที่องค์การระหว่างประเทศอาจทำได้แยกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑) สนธิสัญญาที่กำหนดสถานะทางกฎหมายขององค์การ ของเจ้าหน้าที่ยุติการ และเสนาบดีของรัฐสมาชิก เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับ เอกสิทธิ์และความคุ้มกันขององค์การสหประชาชาติและองค์การรัฐวิเทศ ซึ่งองค์การเหล่านั้นได้เข้ากับประเทศ

ต่าง ๆ หลายประเทศ ความตกลงเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงาน (accord de siège) ซึ่งองค์การระหว่างประเทศทำกับรัฐบาลรัฐที่องค์การไปตั้งสำนักงาน หรือสำนักงานบอชอยู่ ความตกลงในลักษณะนี้อาจกระทำกับรัฐที่มีสมาชิกขององค์การ ก็ได้ ดังที่สหประชาชาติได้ทำความตกลงต่าง ๆ ที่มีลักษณะดังกล่าวกับประเทศสวิส เป็นต้น นอกจากนี้ ในบางกรณี องค์การระหว่างประเทศอาจเป็นภาคีของสนธิสัญญาหลายฝ่าย ที่มีลักษณะทางเทคนิคก็ได้ เช่น ในพิธีสารสุดท้ายความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการกระจายเสียงทางวิทยุควบความถี่สูง ค.ศ. ๑๙๔๘ มีบทบัญญัติว่า สหประชาชาติจะเป็นภาคีของความตกลงนี้ด้วย และเลขาธิการสหประชาชาติได้ยอมรับในนามขององค์การ เข้าเป็นภาคีตามนั้น

๒) สนธิสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างประเทศขององค์การนั้น ๆ สำหรับสนธิสัญญาที่ทำระหว่างองค์การระหว่างประเทศกับรัฐ อาจเป็นสนธิสัญญาที่มีลักษณะทางการ เมือง เช่นตามมาตรา ๔๓ ของบทบัญญัติสหประชาชาติ คณะมนตรีความมั่นคง อาจทำความตกลงในนามขององค์การกับรัฐหรือกลุ่มรัฐสมาชิก เกี่ยวกับการให้กำลังหรือขีปนาวุธเพื่อการใช้สอยของสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม ความจนปัจจุบันนี้ ยังมีไม่มีการทำความตกลงดังกล่าว อันมีข้อที่ควรสังเกตเกี่ยวกับมาตรา ๗๔ ของกฎบัตรซึ่งว่าด้วยความตกลงในเรื่องภาวะทรัสตี ความตกลงนั้น ๆ ทำกันระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้องโดยสหประชาชาติมิได้เป็นภาคีด้วย แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์การของสหประชาชาติ คือจากสมัชชาและในกรณี "เขตยุทธศาสตร์" ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคง วิธีการดังกล่าวนี้ นับว่า เป็นวิธีใหม่ที่น่าพอใจในกระบวนการทำสนธิสัญญา นอกจากสนธิสัญญาที่มีลักษณะทางการ เมืองแล้ว องค์การระหว่างประเทศอาจทำสนธิสัญญาที่มีลักษณะทางเทคนิคกับรัฐต่าง ๆ ซึ่งโดยปกติเป็นสนธิสัญญาหรือความตกลงเกี่ยวกับบริการสาธารณะระหว่างประเทศดังเช่นในมาตรา ๒ วรรค ๒ ของธรรมนูญองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับการอพยพผู้ลี้ภัย ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า

"เพื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่ให้สะดวกไป องค์การอาจจะดำเนินกิจกรรมทั้งหลายที่เหมาะสมและเพื่อการนี้ มีอำนาจหน้าที่จะ

.....

ง) ทำการเจรจาและทำความตกลงกับรัฐบาลต่าง ๆ

อนางไรก็ตาม ความตกลงระหว่างองค์การระหว่างประเทศบางชนิดที่กำกับรัฐ เช่น ความตกลงเกี่ยวกับการกู้เงินจากธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาและการพัฒนา ก็ี จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศก็ี ความเห็นของนักกฎหมายส่วนมากเห็นว่า มีลักษณะเป็น "สัญญา" มากกว่าจะเป็น "สนธิสัญญา" หรือความตกลงระหว่างประเทศ ตามหมายที่แท้จริง

สำหรับสนธิสัญญาหรือความตกลงที่ทำระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน จะเห็นได้ว่า อาศัยอำนาจตามมาตรา ๕๘ และ มาตรา ๖๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ ได้มีการทำความตกลงต่าง ๆ ระหว่างสหประชาชาติกับองค์การชำนาญพิเศษแต่ละองค์การ และที่องค์การชำนาญพิเศษทำความตกลงระหว่างกัน เองก็มีไม่น้อย ลักษณะของความตกลงระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกันนั้น มีหลายลักษณะ เช่น เกี่ยวกับการประสานอำนาจหน้าที่และกิจการขององค์การภาคี การขอความเห็นของภาคีหรือสมรระหว่างประเทศในปัญหาต่าง ๆ การวางระเบียบเกี่ยวกับการจัดงานภายในขององค์การอย่างในเรื่องสถานะของเจ้าหน้าที่ เหล่านี้เป็นต้น

๓. อำนาจหน้าที่ขององค์การขององค์การระหว่างประเทศในการทำสนธิสัญญา

ในบางกรณี สนธิสัญญาที่เป็นแม่บทขององค์การได้กำหนดให้อำนาจแก่องค์การบางองค์การขององค์การที่จะทำความตกลงระหว่างประเทศได้ เช่นในมาตรา ๕๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติให้อำนาจแก่คณะมนตรีความมั่นคงในการที่จะทำความตกลงทางทหารกับรัฐสมาชิก หรือในมาตรา ๖๓ ให้อำนาจแก่คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ด้วยความเห็นชอบของสมัชชา ทำความตกลงกับองค์การชำนาญพิเศษได้ สำหรับองค์การชำนาญพิเศษ อำนาจในการทำความตกลงที่บรรณบัญญัติให้ไว้ไม่เหมือนกัน บางทีให้อำนาจแก่ที่ประชุมใหญ่ บางทีให้แก่คณะมนตรีบริหาร และบางทีให้แก่ผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การ โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่หรือของคณะมนตรีบริหาร ทั้งนี้ แล้วแต่จะกำหนดไว้ในสนธิสัญญาแม่บท

ในกรณีที่มีมติบัญญัติที่แท้จริงให้อำนาจไว้ในสนธิสัญญาแม่บท ถือกันว่า อำนาจในการทำความเข้าใจอยู่กับองค์กรใหญ่เต็มคณะ แต่ก็เป็นความตกลงในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการบริหารงาน เจ้าหน้าที่ชั้นสูงสุดขององค์กร เช่น เลขาธิการหรือผู้อำนวยการใหญ่กับอำนาจที่จะกระทำใด

- ก. สนธิสัญญาที่ทำโดยองค์กรอภีรัฐ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดังสงครามโลกครั้งที่สองนี้ การที่รัฐหลายรัฐหรือรัฐกลุ่มหนึ่งจัดตั้งองค์กรร่วมกันได้เป็นไปอย่างแพร่หลาย องค์กรเหล่านี้ส่วนมากเป็นองค์กรระหว่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างรัฐ แต่ก็มีองค์กรอีกประเภทหนึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรอภีรัฐ (Organisation superétatiques) อันเป็นองค์กรที่รัฐสมาชิกผูกพันตนไว้ล่วงหน้าโดยสนธิสัญญาแม่บทที่จัดตั้งองค์กร รับผิดชอบเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตามก้าวินิจฉัยใด ๆ หรือรับทราบตำแหน่งงานใด ๆ ขององค์กรนั้น ไม่ว่าในเรื่องที่ก่อให้เกิดสิทธิหรือหน้าที่อย่างเต็มที่ ดังนั้น ถ้าสนธิสัญญาแม่บทให้อำนาจแก่องค์การอภีรัฐในการทำสนธิสัญญาหรือทำความตกลงใด ๆ สนธิสัญญาหรือความตกลงที่องค์กรทำกับรัฐใดหรือองค์กรระหว่างประเทศก็ตาม ย่อมมีผลผูกมัดรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์กรอภีรฐนั้นทั้งหมด ตัวอย่างที่แลเห็นได้ในขณะนี้เกี่ยวกับอำนาจในการทำสนธิสัญญาหรือความตกลงขององค์กรอภีรัฐ มี

๑. อนุสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจแห่งยุโรป ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๕ มีบัญญัติไว้ว่า องค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจแห่งยุโรปอาจทำความตกลงกับสมาชิกของตน หรือกับประเทศซึ่งได้เป็นสมาชิก กับรัฐบาลสหรัฐ และกับองค์กรระหว่างประเทศ" (มาตรา ๑๑ วรรค ๒.)

๒. สนธิสัญญาจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรปหรือตลาดร่วม ซึ่งลงนามกันที่กรุงโรม เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ มีบัญญัติที่แท้จริงเกี่ยวกับเรื่องการทำสนธิสัญญาขององค์กรหลายมาตรา เช่น ในมาตรา ๑๑๔ บัญญัติไว้ว่า

"ความตกลงซึ่งกล่าวในมาตรา ๑๑๑ วรรค ๒ และในมาตรา ๑๑๓
กระทำในนามของประชาคม โดยคณะมนตรีความเห็นเอกฉันท์ในสองระยะแรก
(ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ) และควยเสี่ยงข้างมากตามจำนวนที่กำหนดในระบบหลัง
จากนั้น"

และในมาตรา ๒๒๒ บัญญัติว่า

"๖. ในกรณีซึ่งบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญานี้ กล่าวถึงการทำความตกลง
ระหว่างประชาคมกับรัฐหนึ่งหรือหลายรัฐ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ ความ
ตกลงเหล่านี้ให้คณะกรรมการ เป็นผู้เจรจา ภายใต้อำนาจซึ่งให้ไว้แก่คณะกรรมการ
ในเรื่องนี้ ความตกลง เช่นว่านั้น ให้กระทำโดยคณะมนตรีหลังจากที่ได้ปรึกษา
หารือกับสมาชิกในกรณีที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญานี้

.....

๒. ความตกลงซึ่งได้กระทำภายในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ข้างต้นนี้ผูกพัน
สถาบันแห่งประชาคมและรัฐสมาชิก"

๓. สนธิสัญญาจัดตั้งประชาคมยุโรปเกี่ยวกับพลังงานปรมาณู (EURATOM)
ซึ่งลงนามในวันเดียวกันกับสนธิสัญญาจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรป มีบทบัญญัติใน
มาตรา ๑๑๑ ว่า

"ภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของตน ประชาคมอาจผูกพันตนเอง
โดยการทำความตกลงหรืออนุสัญญากับรัฐที่สาม องค์การระหว่างประเทศ หรือ
คนชาติของรัฐที่สาม

ความตกลงหรืออนุสัญญาเหล่านี้ให้คณะกรรมการ เป็นผู้เจรจากับ
คำสั่งของคณะมนตรี และให้คณะกรรมการ เป็นผู้ทำ โดยความเห็นชอบของคณะ
มนตรี ซึ่งควยเสี่ยงข้างมากตามจำนวนที่กำหนด"

และในมาตรา ๒๒๒ บัญญัติว่า

"ประชาคมอาจทำความตกลงกับรัฐที่สาม สหภาพแห่งรัฐ หรือองค์การ
ระหว่างประเทศ กับทั้งสมาคมอันมีลักษณะประกอบด้วยสิทธิและพันธกรณีตอบแทนกัน
การดำเนินการร่วมกัน และมีวิธีปฏิบัติงานพิเศษเฉพาะ "

ดังนี้ เป็นต้น